

GORENJSKI GLAS

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Kako iz sedanjih okvirov

Kako iz sedanjih okvirov: z znanjem, s hotenjem, z razvijanjem oblasti delavskega razreda, z organiziranjem front socialističnih sil.

Ali znamo dovolj? Zdi se, da ima znanje le v redkih okoljih svoje pravo mesto. Praviloma so to organizacije, ki so odprte navzven, v svet. Ne bojijo se konkurence, ne domače in ne tuje. Vodijo jih sposobni ljudje in strokovnjaki, ki se ne bojijo sposobnih okoli sebe. Navadno je v takih organizacijah vse hkrati: najboljši rezultati, lepo urejena tovarna in zgledno razvito samoupravljanje.

Ali hočemo? Zdi se, da še vedno ne dovolj in ne zares. Ukrepamo, da bi ohranjali slabo in poprečno, namesto da bi vse podredili boljšim, ki lahko potegnemo naprej. Več let smo živeli in delali v pogojih umetne konjunktore. Ni bilo treba gospodariti (večini). Danes morda zaradi tega ne znamo več. Tega se lahko naučimo tako, da tiste, ki znajo, pustimo naprej in se z njimi povežemo in organiziramo.

Ima delavski razred vedno več oblasti? Danes mnogo več kot pred desetletji. Zadnjih nekaj let pa je ta proces v krizi. Stotine zakonov posegajo v dohodek in jemljejo oblast delavcem iz rok. Nobena norma pa (skoraj) ne materializira družbene lastnine nad proizvodnimi sredstvi. Odračunski sistem in praksa nas uči, da je akumulacija le tisto, kar pri delitvi na koncu ostane (ali pa ne).

Ali zares znamo v praksi organizirati socialistične sile v fronto? Zdi se, da imajo posamezne poslovodne, strokovne, samoupravne in politične sile največkrat vsaka svoj program. Kolikokrat je v tozdu jasno, kakšno je stališče OOKZ (in drugih) do vprašanj, o katerih odloča delavski svet? Kolikokrat je v skupščinah jasno stališče organizacije ZK (in drugih)? Kdaj zares strnemo sile v sindikatu in socialistični zvezi? Načelno in v dokumentih ali tudi v tozdu na delavskem svetu?

Spoznavamo, da problemov ne moremo rešiti v sedanjih okvirih. Treba je zagotoviti »nove prodore«.

Vse se začne in konča pri ljudeh, pri kadrih. Z njimi je v »nove prodore« mogoče. Naj gre za izvajanje stabilizacijskega programa, za plane, za kongrese ali za volitve. Vse to je v bistvu eno in isto.

Milan Bajželj

DANES V GLASU

V Bohinju je lepo, toda težko je tam živeti

Za isto mizo: bogati in revni

Vzgoje se ne piše na recept

Začeti je treba, in v Iskri so začeli

Dvanaest ranjenih v eksploziji — V nedeljo, 24. novembra, je odjeknila eksplozija v delavnici Franca Keržana v Preddvoru. Popoldne je Keržan s koralitom zaščitil avto znamke golf, potem pa je uporabil še aparat za avtogeno varjenje. Tedaj je v delavnici, nasičeni s hlapi koralita, prišlo do eksplozije. Začelo je goreti, ogenj je zajel tudi Keržanovo obleko, Keržan je stekel iz delavnice in se zunaj povaljal v snegu, da bi zadušil ogenj. Požar so prišli gasiti prostovoljni gasilci iz Preddvora in poklicni iz Kranja, pomagali so tudi sovaščani. Med gašenjem je v delavnici eksplodiral še sod z ostanki koralita in tudi nekaj jeklenk za varilni aparat. Eksplozija je ranila še enajst ljudi, dva poklicna gasilca in devet prostovoljcev. Ranjence so odpeljali v ljubljanski Klinični center. Škodo, nastalo zaradi eksplozije in ognja, cenijo na 10 milijonov dinarjev. (dž) — Foto: F. Perdan

Je začetna zagnanost splahnela

Kranj — Medobčinski svet Zveze komunistov za Gorenjsko je na včerajšnji seji ocenjeval vključevanje Gorenjske v akcijo CK ZKS o aktiviranju lastnih moči. Ocenil je, da nikakor ne smemo dopustiti upadanja začetne zagnanosti, ki je prinesla veliko svežine in resnosti tako v združeno delo kot tudi v organizacijo Zveze komunistov. Ljudje namreč pričakujejo, da mora biti v sedanjih razmerah prav Zveza komunistov najodločnejša pri premagovanju težav, za kar se je izrekla tudi na septembrskem plenumu CK ZKS o aktiviranju lastnih moči. Delovne skupine bodo ponovno obiskale organizacije združenega dela in skupnosti, v katerih so pred časom že bile, ocenile opravljeno delo, predvsem pa bodo skušale ustvarjalno pomagati pri premagovanju težav in razčiščenju stališč do problemov. Ugotovitve po občinah kažejo, da vsi, ki bi morali sodelovati v akciji, še niso dojeli njenega bistva, da se želi marsikje pobuda CK ZKS spremeniti v gibanje za ukinjanje temeljnih organizacij brez poprejšnjih temeljitih analiz in da komunisti marsikje, posebno tam, kjer so težave, še vedno preradi stopijo v ozadje. Zato gre jemati včerajšnjo sejo medobčinskega sveta tudi kot vzpodbudo, da zagnanost ne bo splahnela.

-jk

Računalniški slovar gumarske terminologije

KRANJ — V četrtek, 21. novembra, so delavci Razvojno tehnološkega inštituta, Indoka in Službe informacijskih sistemov v tovarni Savi številnim povabljenim strokovnjakom s področja znanosti, jezikoslovja, razvoja in računalništva predstavili prvi naš, na osnovi računalništva izdelan terminološki slovar za gumarsko industrijo. Vsebuje približno 30.000 strokovno obrazloženih tehničnih izrazov. Zanj so potrebovali dve leti vztrajnega dela. Namenjen je strokovnjakom, da bi pri svojem delu odpravili vse ročne faze zbiranja gesel in razlag, in da bi čas, ki so ga doslej zamujali z iskanjem razlag po zajetnih knjigah, koristneje uporabili za analize.

Zanimivo je, da so že v marsikateri naši večji industriji razmišljali o takem slovarju, ki ti z odtipkanjem zelene besede v tipkalnik na ekranu pokaže vso razlago, besede, gesla; vendar je povsod ostalo le pri željah. V Savi pa so vztrajali in opravljeno je delo, ki bo prihranilo ogromno dragocenega časa, spodbujalo bo tudi pripravo podobnih slovarjev drugod in ne nazadnje tudi za izdelavo tovrstne slovenske centralne banke podatkov.

D. Dolenc

Kopitarjevi dnevi so končani

Vodice — Od srede do sobote so se v Vodice vrstili kulturni dogodki v spomin na velikega slovenskega moža, Jerneja Kopitarja. Krajevna skupnost Vodice in tamkajšnja osnovna šola Franceta Marna-Srečka sta že drugo leto priredili Kopitarjeve dneve. Letos se jim je pri organizaciji prireditve pridružila tudi skupščina občine Ljubljana-Siška. Vendar, so poudarili številni znani slovenski slavisti na okrogli mizi v soboto v osnovni šoli v Vodici, dr. Štefan Barborič, dr. Jože Pogačnik, dr. Vasilij Melik, prof. Jaro Dolar in drugi, da bi morali že prihodnje leto Kopitarjevi dnevi prerasti v republiško kulturno prireditev, kajti tako velik mož, kot je bil Jernej Kopitar, mora dobiti svoje mesto v slovenski kulturi. Sklenili so tudi, da bo prihodnje leto Kopitarjeve dneve organiziral poseben odbor, delegatsko oblikovan pri občinski kulturni skupnosti Ljubljana-Siška. Z leti naj bi Kopitarjeve dneve razširili tudi z drugimi temami. Vso pohvalo pa so slovenski slavisti izrekli krajevni skupnosti Vodice in delavcem osnovne šole Franceta Marna-Srečka, posebej še predsedniku prireditvenega odbora prof. Jožku Peternelu za idejo in trud pri organizaciji dosedanjih prireditve, ter za ureditev spominske sobe v rojstni hiši Jerneja Kopitarja v Repnjah.

D. Dolenc

Izvirni spominki

Kranjska gora — V četrtek, 28. novembra, ob 17. uri bodo v galeriji Čevder v Liznjekovi hiši v Kranjski gori odprli razstavo izvirnih spominkov, ki jo pripravljajo s

sodelovanjem Gorenjskega muzeja iz Kranja in galerije Ars iz Ljubljane. Razstavljeni bodo izdelki na slovenjegraškem sejmu predstavljenih izdelovalcev, Gorenjski muzej pa bo predstavil originalne eksponate Gornjesavske doline.

Naslednja številka Gorenjskega glasa
bo izšla v torek, 3. decembra.

REKREACIJSKO DRSANJE

SREDA od 16 — 18h
ČETRTEK od 16 — 18h
PETEK od 16 — 18h
od 19 — 21h

SOBOTA od 10 — 12h
od 14 — 16h
NEDELJA od 10 — 12h
od 15 — 17h
od 18 — 20h

poslovno
prireditveni
center
gorenjski sejem
kranj

DELOVNIM LJUDEM IN OBČANOM ČESTITAMO PRAZNIK REPUBLIKE — 29. NOVEMBER!

UGODNO!
POCENI!VSE
NA ENEM
MESTU

26. novoletni sejem
kranj, 13-23.12.'85

Soriška šola je kot nova

V Sorici so v nedeljo odprli obnovljeno trirazredno osnovno šolo — Obnova je stala 22 milijonov dinarjev — Plačali so jo občani s samoprispevkom za obnovo in gradnjo šol v škofjeloški občini, ki se bo iztekel konec leta

SORICA — Nekaj pomembnejših izsekov iz bogate kronike osnovne šole v Sorici: 1852. leta je bila v Sorici ustanovljena šola; v šolskem letu 1896/97 je imela kar 183 učencev; 1945. leta 105 učencev; v letu 1963/64 je bila priključena k šoli Prešernove brigade Železniki; 1970. leta je bilo 37 učencev; 1975. leta v prvih treh razredih le še dvanajst učencev; 24. novembra 1985. leta slovesno odprte prenovljene šole.

Obnova podružnične šole v Sorici je stala 22 milijonov dinarjev. Denar je šel iz samoprispevka ljudi za gradnjo in obnovo šol v loški občini. Obnova se je začela konec minulega šolskega leta. Zdaj ima šola 185 kvadratnih metrov uporabne površine, od tega učilnici, kabinet, kuhinjo, če naštejemo le najpomembnejše. Ima pa še novo streho, obnovljeno stavbo pohištvo, električno napeljavo, centralno ogrevanje, toplotno izolacijo. S tem je šola dobila enakovredne pogoje za delo ter življenje otrok in učiteljev z drugimi šolami.

V prvih treh razredih šole v Sorici je letos samo devet otrok.

Vendar narašča število malčkov, še zlasti novorojenih, tako da jih bo že kmalu dovolj za štirirazrednico. Vodja šole je Jožica Kačar, ki ji delno pomaga še Miro Kačar. Ta je že 36. učitelj v 133-letni zgodovini soriške šole.

Obnova šole v Sorici je ena od zadnjih naložb iz občinskega referendumskega programa obnove in gradnje šol. Prihodnje leto bo sta predvidoma končani še naložbi v šoli Cvetka Golarja na Trati in v podružnični šoli v Poljanah. Kot je ob otvoritvi v Sorici povedal Matjaž Čepin, predsednik skupščine občine Škofja Loka, bo program uresničen kljub velikim težavam, zlasti inflaciji in administrativnim oviram. Tako ljudem, ki bodo še do konca leta združevali denar iz samoprispevka,

ne bo žal, da so na referendumu podprli program. Med njimi so bili prav krajani iz Sorice tisti, ki so najštevilčnejše glasovali za.

Čeprav samoprispevka ne bo več, obnova in gradnja šol v škofjeloški občini še ne bo sklenjena. Poslej bo treba, kot je dejal Matjaž Čepin, dati prednost predvsem gradnji učilnic.

Na nedeljski slovesnosti ob odprtju obnovljene šole v Sorici, ki je bila združena s praznovanjem dneva republike, so podelili priznanja ljudem, ki so si najbolj prizadevali za obnovo. Med drugimi so priznanja dobili tudi člani gradbenega odbora Jože Šmid, Jožica Kačar, Srečo Kokalj in Franc Fajfar.

H. Jelovčan

Jugoslovansko središče za kadre V Radovljici so odprli nov Izobraževalni center Intertradea

Radovljica — Spoznanje, da edino dobro usposobljeni kadri lahko sprejmejo vse izzive moderne tehnologije in vplivajo potem na splošno produktivnost družbe, je Intertrade Ljubljana in tozd Zastopstvo IBM vodilo že od začetka delovanja na področju informatike. Tako segajo začetki radovljiškega Izobraževalnega centra že v leto 1966. Uspehe na tem področju pa zgovorno ilustrira podatek, da se je na primer v zadnjih petih letih v Izobraževalnem centru v 2251 tečajih izobraževalo prek 40 tisoč udeležencev iz več kot 1000 jugoslovanskih delovnih organizacij.

Odločitev za izgradnjo novih prostorov Izobraževalnega centra poleg hotela Grajski dvor v Radovljici je bila zato še kako utemeljena. Ni namreč naključje, da inštruktorji Izobraževalnega centra že nekaj časa uspešno nastopajo tudi kot predavatelji v Angliji, Zvezni republiki Nemčiji, Avstriji, v socialističnih državah in v državah v razvoju.

Ob otvoritvi je predsednik republiškega komiteja za raziskovalno dejavnost in tehnologijo Erik Vrenko poudaril, da prav znanost in informatika pomenita življenje za sleherni družbo. Zato republiški komitej daje še posebno velik pomen razvoju računalništva in informatike. S tem v zvezi pa pomeni izgradnja novega centra v Radovljici, ki bo na svojem področju nedvomno še naprej jugoslovansko središče za kadre, ključ pri premagovanju težav pri informacijski nepismenosti.

Petkove otvoritve novega Izobraževalnega centra, ki se, mimogrede, lepo vključuje tudi v podoba tega dela Radovljice, so se udeležili številni družbenopolitični in gospodarski delavci iz Slovenije in Jugoslavije. Med gosti pa je bil tudi vicepredsednik IBM za Evropo gospod Caron iz Pariza, ki je izrazil prepričanje o še tesnejšem sodelovanju z Intertradeom v prihodnje.

Nov Izobraževalni center ima na 6000 kvadratnih metrih 17 učilnic, 14 delovnih kabinetov in še več drugih prostorov. Gradnja je Intertrade veljala prek 600 milijonov dinarjev. Približno toliko pa je vredna tudi najodobnejša računalniška oprema, za katero je 80 odstotkov prispeval IBM. Center je v rekordnih enajstih mesecih zgradil IMOS Ljubljana SGP Gorenje Radovljica po načrtih arhitekta Janeža Bizjaka.

A. Žalar

Slovesno za dan republike

Vsa Gorenjska bo slovesno obeležila dan republike. Na **Jesenicah** bodo v četrtek, 28. novembra, ob 17.30 odprli novo kinodvorano, v kateri bo ob 18. uri tudi osrednja svečanost za praznik republike. Slavnostni govornik bo Alojz Kalan, predsednik OK ZKS Jesenice, sledil bo recital Od Gubca do Tita, ki ga pripravljajo člani gledališča Tone Čufar. Zapel bo vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren iz Zirovnice, sodeluje pa tudi godba Jesniški železarji.

V **Kranju** bodo slavili jutri. Ob 18. uri bo v kinu Center osrednja proslava, na kateri bo govoril Branko Mervič, sekretar OK ZKS, predsednik občinske skupščine Ivan Čvar bo podelil državna odlikovanja, nato bo zapel Koroški akademski oktet. Kranjski gledališčniki Tine Oman, Janez Škof in Miran Kenda pa bodo odigrali odlomek iz komedije Državni lovov.

V likovni galeriji Nova bodo na ogled risbe akademskega slikarja in grafika Ivana Mršnika. V Pionirski knjižnici pa bo po praznikih, 3. decembra ob 16. uri, srečanje z ilustratorjem Marjanom Mančkom.

V **Radovljici** se bodo za praznik sešli v osnovni šoli A. T. Linhart. Nastopili bodo člani šolskega kulturnega društva, pianistka Martina Pfeifer in komorni zbor A. T. Linhart. Na koncu bo Almira priredila modno revijo. Prikazala bo modele, nagrajene na beograjskem sejmu mode. Cicibane bodo sprejeli med pionirje.

Na Bledu bo KK SZDL priredila proslavo v četrtek, 28. novembra, ob 19. uri v gradu Grimšče. V Sivčevi hiši je odprta razstava Julijske Alpe v prvi svetovni vojni. Psihiatrična bolnica Begunje vabi na koncert kvinteta bratov Zupan v sredo, 27. novembra, ob 18. uri v dvorani bolnice. V četrtek, 28. novembra, bodo v sindikalnem domu v Kropi odprli razstavo lovskih trofej kropske Louske družine, ki slavi 40 let delovanja. Razstava bo odprta do 2. decembra, vsak dan med 10. in 18. uro.

Na predvečer praznika republike, 28. novembra, ob 17. uri, se bodo na svečanosti v galeriji loškega gradu zbrali **Škofjeločani**. Ob tej priložnosti bodo podelili priznanja občinskega odbora ZZB Škofja Loka, državna odlikovanja in nagrade šolarjem, ki so sodelovali v natečaju 40 let svobode. V kulturnem programu bodo nastopili Gorenjevaški oktet in učenci škofjeloške glasbene šole, prebrali pa bodo tudi nagrajene spise loških šolarjev.

V četrtek ob 18.30 tudi v **Trzinu** pripravljajo slovesnost. V osnovni šoli heroja Grajzerja bo v okviru praznovanja srečanje glasbenih amaterjev Tržiča. Podelili bodo tudi državna odlikovanja.

KROPA — V soboto, 30. novembra, ob 19.30 bo v Kropi koncert pevskih zborov slovenskega prosvetnega društva Radiše. Nastopili bodo moški in mešani pevski zbor ter fantovski oktet. Koncert bo posvečen dnevu republike.

ŠKOFJA LOKA — V sredo, 27. novembra, ob 18. uri bodo v galeriji na loškem gradu odprli peto občinsko razstavo fotografij in prvo občinsko revijo amaterskega filma. Po otvoritvi razstave in projekciji filmov bodo pri Homanu pripravili še delovni razgovor.

Novi prostori v Filbu

Marijan Rožič: »To je velika pridobitev za razvoj Bohinjske Bistrice in bohinjskega kota v celoti«

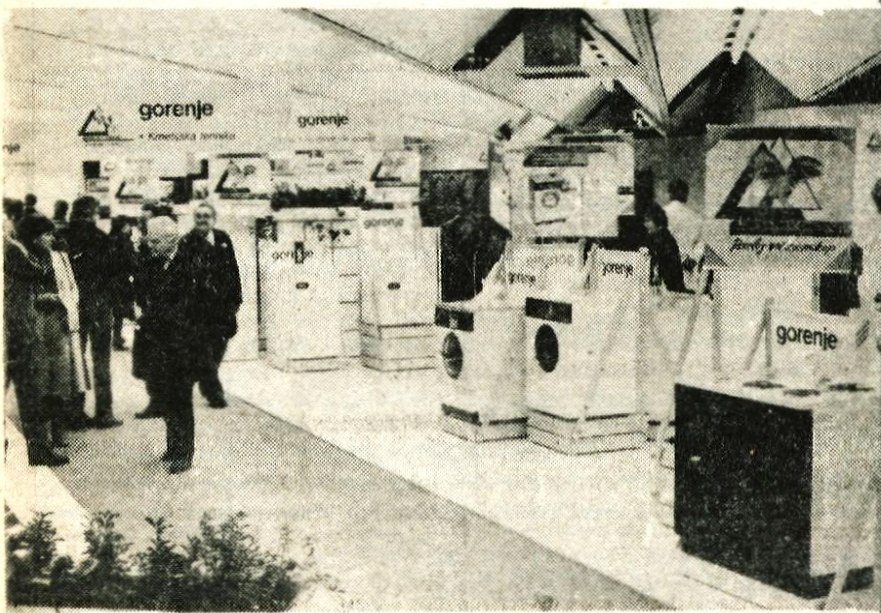
Bohinjska Bistrica — »Po združitvi delovne organizacije Filbo v LIP Bled smo skupaj s kovinskim obratom iz TO Tomaž Godec ustanovili novo temeljno organizacijo Filbo za proizvodnjo strojev in naprav. Ideja o združitvi proizvodnje Filba in kovinske proizvodnje iz TO Tomaž Godec pa je nastala ob razmišljanju, kako pospešiti razvoj te dejavnosti v eni in drugi organizaciji. Iz tega je nastala zamisel o združitvi kovinske predelave obeh delovnih organizacij, o gradnji novih proizvodnih prostorov, združitvi kadrov, opreme, znanja in organizaciji proizvodnje vseh programov skupaj.«

Tako je na sobotni svečani otvoritvi proizvodnih prostorov TO Filbo v Bohinjski Bistrici utemeljil njihovo gradnjo direktor delovne organizacije LIP Bled inž. Franc Bajt. 4140 kvadratnih metrov novih delovnih prostorov je v rekordnem času, v manj kot pol leta, zgradila delovna organizacija Slovenijaceste Tehnika Ljubljana. Gradnja skupaj z opremo pa je veljala 365 milijonov dinarjev. Poleg lastnih sredstev sta glavno investicijsko breme nosila TO Tomaž Godec in Commerce Ljubljana. Slednji si je s tem zagotovil trajno sodelovanje s to temeljno organizacijo in LIP Bled.

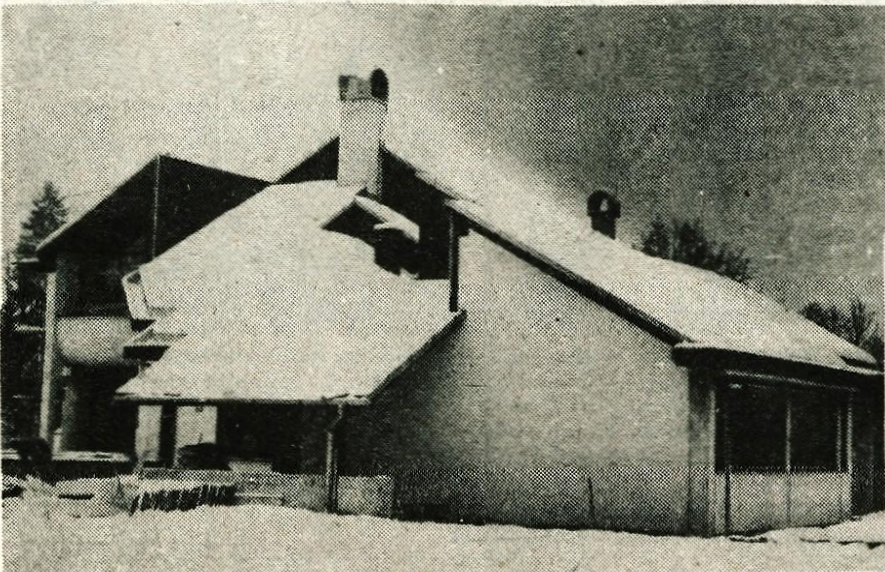
V novih prostorih bo poslej potekala vsa, doslej precej razdrobljena proizvodnja v Bohinju. Razen skladišča in rezervoarice bo tu potekala strojna obdelava z varjenjem, montažo in površinsko obdelavo strojev in naprav za predelavo lesa. To pa naj bi temeljni organizaciji Filbo omogočilo, da bi že prihodnje leto v LIP-u prevzela vodilno vlogo pri rasti družbenega proizvoda in zaposlovanja.

Član predsedstva zvezne konference Socialistične zveze Jugoslavije Marijan Rožič je na svečani otvoritvi prostorov med drugim rekel: »To je velika pridobitev za razvoj Bohinjske Bistrice in bohinjskega kota v celoti. V bodoče bi kazalo v vseh delovnih kolektivnih razmišljati, kako del dohodka združevati na skupnih programih za bolj uspešen in dinamičen razvoj Bohinja. Vsi se namreč zavedamo, da se Bohinj razvija prepočasi glede na možnosti in potrebe.«

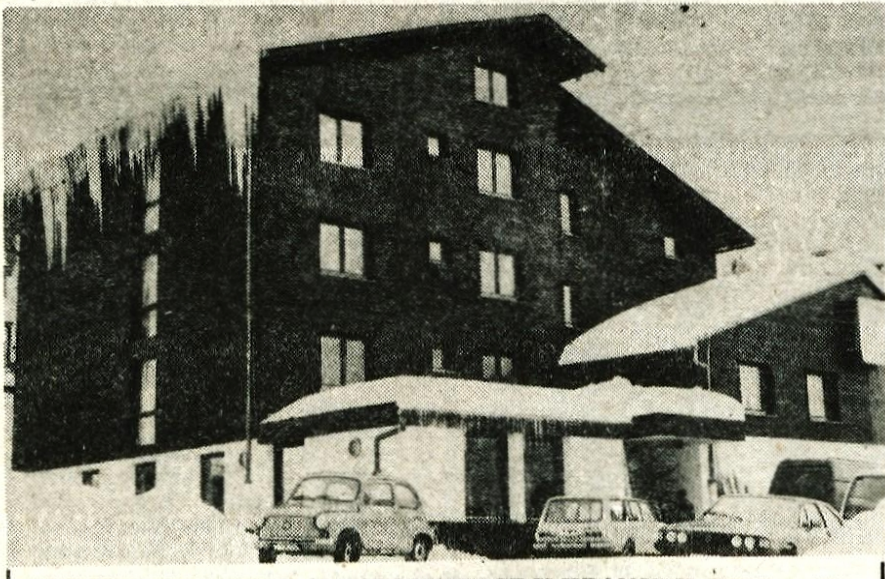
A. Žalar

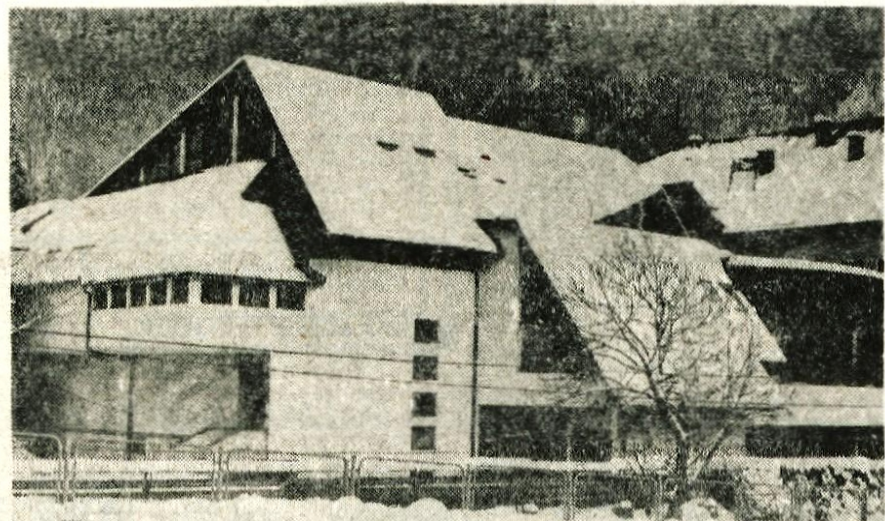
GORENJE STALNI GOST V GLOBUSU — V 2. nadstropju kranjske blagovnice Globus, kjer ima svoje prostore Merkur Kranj, so v petek, 22. novembra, odprli stalni razstavi in prodajni prostor za proizvode vseh 13 tovarn, združenih v združenju Gorenje. Na 450 kvadratnih metrih prostora, kjer je Merkur doslej ponujal motoristiko, keramiko in sanitarno opremo, bodo zdaj na ogled in naprodaj vsi izdelki Gorenja, vsa bela tehnika, drobni gospodinjstvi aparati, kuhinje Gorenje, kompletni program Muta za kmetijsko mehanizacijo, boilerji, TV-antene s priklopniki, keramične ploščice, vsa varilna tehnika Varstroja iz Lendave, molzni stroji in podobno. Skratka, vse Gorenjevo na enem mestu. In še ena novost se nam obeta: po 15. decembru bo v tem prostoru tudi Gorenjev servis, ki je bil doslej na Planini. (dd) — Foto: F. Perdan

V ČIRČAH BODO V ČETRTEK, 28. NOVEMBRA, ODPRLI DOM KRAJEVNE SKUPNOSTI — Krajevna skupnost Čirče v kranjski občini spada med srednje velike, je pa ena izmed najmlajših. Že ob ustanovitvi 1979. leta so se krajani na referendumu odločili, da s samoprispevkom zgradijo prostore za delo. Po štiriletnem plačevanju samoprispevka in prostovoljnem delu jim je zmanjkalo denarja, zato so samoprispevek podaljšali še za dve leti. Zdaj je Dom krajevne skupnosti zgrajen in svečano ga bodo odprli v četrtek ob 16. uri. Z novim Domom pa so v krajevni skupnosti izpolnili tudi širši program, ki so si ga zadali v prvem obdobju delovanja samostojne krajevne skupnosti. — A. Ž.

PRENOVLJEN HOTEL AUTOCOMMERCE V KRANJSKI GORI — Včeraj so v Kranjski gori odprli prenovljen hotel Autocommerce iz Ljubljane. V hotelu je 68 postelj, vse sobe pa imajo ustrezne sanitarije. S temeljito adaptacijo so spremenili hotel iz C v B kategorijo, denar pa je namenila delovna organizacija Autocommerce iz Ljubljane. Hotel je odprtega tipa, obenem pa je namenjen domačim delavcem, ki plačujejo nekoliko manjšo ceno kot tudi gostje. Za vso naslednjo sezono je razprodan, po novem letu bo veljal penzion 4.900 dinarjev. — Foto: F. Perdan

NOVA KINODVORANA — Ob dnevu republike bodo ob jeseniškem gledališču odprli novo kinodvorano, ki jo je zgradilo Kinopodjetje Kranj. V dvorani je 414 sedežev, poleg nje pa bodo uredili še malo dvorano jeseniške kulturne skupnosti ter prostore za lokalno radijsko postajo Triglav. Kinopredstave se bodo začele s slovenskim filmom Christophoros in s filmom Škrlatni dež. Jeseničani pa bodo lahko obiskovali tudi nedeljske matinee. Obenem bodo zapli staro kinodvorano Radio. — Foto: F. Perdan

ČAS, KI PRIHAJA, BO ZA ZVEZO KOMUNISTOV IZREDNO ZAHTEVEN

Jože Košnjek

Boris Bavdek

Pogovor z Borisom BAVDKOM, sekretarjem medobčinskega sveta Zveze komunistov za Gorenjsko

Boris Bavdek

je Kranjčan, rojen 10. novembra leta 1950. Zadnja pol leta opravlja funkcijo sekretarja medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko. Po poklicu je diplomirani pravnik. Pred tem je bil sekretar izvršnega sveta kranjske občinske skupščine, v letih 1978—1981 predsednik republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije, član CK ZKS od leta 1978 dalje in izvršni sekretar predsedstva CK ZKS. Pred izvolitvijo za sekretarja MS ZKS za Gorenjsko je bil zaposlen v republiškem štabu za teritorialno obrambo SR Slovenije.

»Nekateri komunisti podlegajo kratkoročnim interesom in željam ozkih okolij. Razmere takšnega obnašanja ne dopuščajo več. Ljudje ocenjujejo uspešnost Zveze komunistov tudi po sposobnosti, premagati te interese. To je v bistvu vsakodnevni izpit komunista in njegove organizacije,« poudarja Boris Bavdek

● Za Zvezo komunistov bodo v prihodnjem obdobju priprave na kongrese prevladujoča naloga. Kako se bodo gorenjski komunisti vključili v priprave na kongrese in v oblikovanje dokumentov 10. kongresa ZKS in 13. kongresa ZKJ?

»Zveza komunistov na Gorenjskem se je že in se bo še ustvarjalno vključila v oblikovanje dokumentov obeh kongresov. Zelo pomembno je, da v teh razpravah pridemo do prave ocene stanja in da predvsem opredelimo tudi vzroke, zakaj smo se znašli v tako težkem gospodarskem položaju. Obe poročili (za Zvezo komunistov Slovenije in za Zvezo komunistov Jugoslavije) morata dati takšno poenoteno oceno, ki bo lahko tudi osnova oblikovanju resolucij, v katerih bodo opredeljeni cilji in naloge Zveze komunistov v naslednjem obdobju. Med pripravami na kongrese bo nujno odgovoriti tudi na mnoga statutarna vprašanja in Zvezo komunistov organizirati tako, da bo sposobna zagotavljati poenotenje stališč in njihovo učinkovito uresničevanje. Pomembno delo nas čaka pri kadrovski prenovi organizacije. Smo v obdobju, ko bodo vodilne funkcije v velikem številu zapustili ljudje, ki so imeli pomembno vlogo v naši revoluciji in povojni izgradnji. Enake naloge bodo v tem obdobju imele tudi programskovolilne seje osnovnih in občinskih organizacij ZK. Dogovorjeni smo, da bodo programskovolilne seje osnovnih organizacij še letos, občinskih organizacij pa do konca februarja.

V tem razgibanem in zahtevnem času čakajo komuniste še druge naloge.

Prva skupina nalog je povezana z ustvarjalnim sodelovanjem komunistov pri pripravi in sprejemu različnih planskih dokumentov, tako dolgoročnih, srednjeročnih in planov ter resolucij za leto 1986. V drugo skupino nalog tega obdobja sodijo razprave o možnih spremembah v političnem sistemu. V kratkem bodo objavljeni ustrezni dokumenti in zagotoviti bo treba široko javno razpravo med vsemi ljudmi, ne samo med komunisti. Tretja skupina nalog sodi v okvir priprav na volitve. ZK ima kot vodilna idejnopolitična sila v okviru SZDL pri volitvah še posebne odgovornosti. Ob vsem tem pa mora biti ZK ustvarjalna pri premagovanju družbenih protislovij in zagotavljanju uresničevanja sklepov obeh centralnih komitejev ter sklepov in usmeritev občinskih komitejev in osnovnih organizacij Zveze komunistov. V mislih imam 13. in 16. sejo CK ZKJ, plenum CK ZKS o aktiviranju lastnih sil, naloge s področja družbenih dejavnosti itd. Komunisti se bomo kot člani drugih družbenopolitičnih

organizacij vključevali tudi v pravo kongresov teh organizacij. Skratka, obdobje, ki prihaja, bo politično izredno intenzivno in zahtevno za Zvezo komunistov, da se bo ponovno potrdila kot vodilna idejnopolitična sila.

Na Gorenjskem skoraj 11.000 komunistov

● Zadnja seja CK ZKJ je temeljito ocenjevala sestavo članstva ZKJ. Kako množična je Zveza komunistov na Gorenjskem, kakšna je njena socialna sestava in kakšno je gibanje članstva? O tem je včeraj razpravljala tudi medobčinski svet ZKS za Gorenjsko.

»Najprej glavni podatki. Na Gorenjskem je bilo konec junija letos 10.731 komunistov, od tega v kranjski občini 4481, v jeseniški 2304, v radovljški 1084, v škofje-lški 1349 in v trziški 793. 3228 je žensk, 1380 komunistov je mlajših od 27 let, 3117 jih je starih od 28 do 35 let, 2356 jih je starih od 36 do 45 let, 1796 jih je starih od 46 do 55 let in 2082 nad 55 let. Med zaposlenimi je 8579 komunistov. Od njih jih ima 1967 visoko in višjo izobrazbo, 2681 srednjo, 350 komunistov ima visoko kvalifikacijo, 2082 jih je kvalificiranih, 637 jih je nekvalificiranih, ostalih pa je 862. Mogoče še podatek, da je v Zvezi komunistov 14 zasebnih kmetov, 63 obrtnikov, 1673 upokoencev in 205 dijakov in študentov. Podatki povedo, da je na Gorenjskem delež komunistov med prebivalci nekoliko nižji kot v Sloveniji (SRS 6,4 odstotka) in da je pod republiškim povprečjem tudi delež članov ZK med zaposlenimi. Zlasti nizka vključenost zaposlenih v Zvezo komunistov je v škofje-lški občini.

● Kako komentiraš podatek, da se je na Gorenjskem število komunistov od leta 1982 do konca letošnjega junija zmanjšalo za 241?

»V tem obdobju je bilo izključnih 189 članov, črtanih 260, 346 pa jih je izstopilo na svojo željo. V Zvezo komunistov je bilo v tem obdobju sprejetih 554 novih članov. Največji delež odpade na delavce (252) in na mlajše od 27 let (230), ostali pa so iz drugih statističnih kategorij. Število komunistov se je torej zmanjšalo za 241.

Izrazitejša idejnopolitična diferenciacija

»Podatki kažejo, da je prišlo zlasti leta 1983 do izrazitejše idejnopolitične diferenciacije med komunisti. Med vzroki za izključitve prevladujejo nespoštovanje statuta, neizpolnjevanje nalog in delovanje v nasprotju s stališči in sklepi partije. Neaktivnost, neplačevanje članarine in neudeležba na sestankih so najpogostejši vzroki za črtanja. Kot vzroki za izstopa pa so najpogostejše navedeni višina članarine, slabi medsebojni odnosi, nezadovoljstvo s sposobnostjo Zveze komunistov pri premagovanju družbenih protislovij in drugi vzroki. Nedvomno bo na gibanje partijskega članstva tudi v prihodnje najbolj vplivala učinkovitost in sposobnost Zveze komunistov pri premagovanju družbenih protislovij nasprotno ter še zlasti v temeljnih organizacijah in skupnostih. Idejnopolitična diferenciacija bo vse-kakor prisotna tudi v prihodnjem obdobju. Upošteva jo Gorenjsko kot izrazito delavsko okolje ter naravo Zveze komunistov kot avantgardne politične sile delavskega razreda bo morala ZK okrepiti aktivnosti, da se bo še bolj usidrala med delavstvom, mladino in ostalimi strukturami.

Znanje in tehnologija sta prihodnost Gorenjske

● V odgovoru na prvo vprašanje si omenil naloge komunistov pri pripravi planskih dokumentov. Zadeje čase intenzivno potekajo razprave tudi o osnutku dogovora o temeljnih planov gorenjskih občin do leta 1990. V osnutku je še posebej izrazita potreba po prestrukturiranju gospodarstva, ki naj bi Gorenjski odprlo nove možnosti razvoja.

»Analiza gorenjskega gospodarstva je pokazala v primerjavi s slovenskim nadpovprečni delež industrije, ki ustvarja okrog dve

tretjini dohodka. Njen razvoj je bil v preteklosti ekstenziven ob visoki stopnji zaposlovanja. Zato je prihodnje srednjeročno obdobje skrajni čas za uveljavitev kvalitetnejših dejavnikov razvoja, zlasti znanja in tehnološkega napredka. Še zlasti dvoje je treba upoštevati pri načrtovanju razvoja: primerjalne prednosti, ki se kažejo v delovni usposobljenosti, sedanjim gospodarskim in industrijskim sestavi ter tudi zemljepisni legi, in omejitvene faktorje, kot so kadri, prostor in varstvo okolja. V razpravah je prišlo do prevladujoče ocene, da bi bilo nesmotrno ali celo škodljivo prestrukturiranje po dejavnostih. Tekstilna, čiljarska, lesna in druge industrijske veje imajo spoštljivo tradicijo, delavci dobro obvladajo svoje delo, njihova učinkovitost in kvaliteta dela pa se potrjuje na konvertibilnih trgih. Drugače je s tehnologijo. Oprema industrije ima visoko stopnjo odpisanosti. Nadomestiti jo bo treba s sodobnimi, računalniško vodenimi procesi, robotiko. Prestrukturiranje naj bo torej predvsem tehnološko s ciljem, da z manj, vendar strokovnejšimi delavci, z racionalnejšo uporabo energije, z uvajanjem ekološko čistejših tehnologij izdelamo več zahtevnejših in kvalitetnih izdelkov, ki bodo uspešni na konvertibilnih trgih. Planski dokumenti med drugim še posebej poudarjajo tudi razvoj turizma, zlasti v radovljški in jeseniški občini, hitrejši razvoj drobne-ga gospodarstva, tako družbenega kot zasebnega, kvalitetnejšo trgovsko ponudbo in živahnejšo kmetijsko proizvodnjo, ki zadnja leta stagnira.

Največje naložbe so na Gorenjskem

»Sedaj na Gorenjskem uresničujemo tri največje slovenske naložbe: elektroeklaro na Jesenicah, ki naj bi bila končana 1. februarja leta 1987, uvedbo novega sistema telefonije v Iskri Telematiki in veliko naložbo v Gorenjskem tisku. Vlagajo tudi v tradicionalnih industrijah (tekstilna, lesarska, obutvena), tudi s pomočjo tujih posojil. Pred nami je velika naložba v karavanski predor, ki bo skupaj s spremeljajočimi dejavnostmi tvoril pomembno možnost za razvoj. Obetajo se vlaganja v turizem.

Od skupnih jugoslovanskih planov kar trije segajo na Go-

renjsko. To so elektrogospodarstvo, pošta in železnica. Od 13 skupnih jugoslovanskih programov pa jih bo vsaj devet zadevalo Gorenjsko (lesarstvo, obutvena industrija in podobno). Naložbeni dinar bo treba zagotoviti tudi v kmetijstvu in trgovini.

Ob tem pa poudarjamo, da bo nujno kljub omejenim naložbenim možnostim zagotavljati usklajen razvoj družbenih dejavnosti kot so šolstvo, zdravstvo, stanovanjska gradnja in podobno, saj so neločljivi razvojni dejavniki. Poskrbeti bo treba, da bodo te dejavnosti sodobno opremljene.

Škodljivi ozki ali celo osebni interesi

● V preteklosti je Zveza komunistov na Gorenjskem pripravila več problemskih konferenc za posamezna področja, kot na primer agroživilstvo, energija in podobno. Vedno ni bilo uspehov. Kje so po tvoje razlogi za to?

»Zveza komunistov bo tudi v prihodnje kot idejnopolitična sila sproti ocenjevala idejnopolitične vidike razvoja in s svojo mobilizacijsko vlogo prispevala k reševanju odprtih vprašanj. Tudi s problemskimi konferencami po dejavnostih skuša prispevati k poenotenju ciljev in doseganju boljših rezultatov. Vedno pri tem nismo bili uspešni tudi zaradi tega, ker tudi nekateri komunisti podlegajo kratkoročnim interesom in željam ozkih okolij. Razmere, v kakršnih smo sedaj, takšnega obnašanja ne dopuščajo več. Ljudje ocenjujejo uspešnost ZK predvsem na osnovi njene sposobnosti, da te interese premaga in odpira perspektive razvoja. To je v bistvu vsakodnevni izpit komunista in njegove organizacije, ki ga morata polagati pred delavci. Prav tu bo najizrazitejša idejnopolitična diferenciacija med komunisti. Ocene o slabem političnem razpoloženju med ljudmi, celo apatiji, občutku nemoči, ki so zelo pogoste v različnih okoljih, se bodo spremenile le v primeru, če bomo zbrali vsi skupaj, predvsem pa komunisti, dovolj moči za zaustavitev neugodnih gospodarskih gibanj in zagotovili razmere za hitrejši razvoj, da boljše delo in večje blaginjo. Prepričan sem, da smo to sposobni.

Ob tej priložnosti čestitam Gorenjcem ob 29. novembru, prazniku republike!

Ocena: lani dobro

Čeprav je zima letos precej pohi-tela, zaradi varnosti ne bi smeli preveč varčevati s pravočasnim soljenjem nekaterih najnevarnejših cestnih odsekov

Naklo — V prostorih Cestnega podjetja so predstavniki vodstva podjetja in tozda Vzdrževanje in varstvo cest minuli četrtek predstavili gorenjskim občinskim skupnostim za ceste, UNZ Kranj, komunalnim organizacijam in inšpekcijskim službam načrte zim-ske službe na gorenjskih kategoriziranih cestah. Hkrati pa so

ocenili zimsko službo v minuli zimi.

Ocenili so, da je cestna služba na gorenjskih cestah lansko zimo dobro opravila delo. Nekaj izjem sicer ne govori v prid takšni oceni. Prav te pa bi morale biti izhodišče, da bi bilo letos še boljše, so se strinjali na posvetu. Vendar kaj dosti več od pluzenja in čiščenja cest po že utečenem vrstnem redu ni moč pričakovati. Posebno še, ker je letošnja zima pohitela. Vzdrževalci pa so se s soljo oskrbeli v glavnem na podlagi lanske zime, ki je bila dokaj huda, vendar ne tako zgodnja.

Na težave zaradi pomanjkanja

solj so opozorili predstavniki kranjske komunale, ki so, kot kaže, zamudili načrtovano preskrbo iz Tuzle. Zadevo zdaj rešujejo. Vsi vzdrževalci po vrsti pa so ugotavljali, da je njihova že tako stara oprema in mehanizacija letos samo še za leto dni starejša. Več si s tem v zvezi obetajo v prihodnje na podlagi dogovorov z občinskimi skupnostmi za ceste, ki naj bi namensko izločile nekaj denarja za nakup vozil in mehanizacije za zimsko službo.

Novost letošnje zimске službe na Gorenjskem, kot so napovedali, bodo urejena začasna mesta za izločanje težkih vozil med dolgo-

trajnim sneženjem. Ta novost pa je povezana tudi z napovedjo, da se bo med letošnjo zimo kaj hitro lahko zgodilo, da bodo morali med čiščenjem in posipanjem za nekaj časa zapreti posamezne (tudi pomembne) cestne odseke. Vzdrževalci so namreč še posebej poudarili, da to dopušča tudi zakon. Druga novost ob daljšem sneženju oziroma že kar v izrednih razmerah pa bo vključevanje dodatnih voznikov s pomočjo štabov civilne zaštite.

Predstavnika UNZ Kranj sta se strinjala s predloženim načrtom, menila pa sta, da bi bilo kljub varčevanju na posameznih kri-

tičnih odsekih potrebno pravočasno predhodno soljenje. Takšna mesta, kjer je poledica reden in pogost pojav, so na gorenjskih cestah dobro poznana. Ob ugotovitvi, da se na cesto podajamo le z opremljenim vozilom za zimске vozne razmere, pa je bila še kako utemeljena pripomba, da bi v avto-moto društvi morali boljše poskrbeti, da bi vozniki znali namočati snežne verige. O tem, da se cestarji in vzdrževalci pločnikov ne bi med sneženjem nenehno zasipavali, pa naj bi v prihodnje razmišljali predvsem projek-tanti.

A. Žalar

V BOHINJU JE LEPO, TODA TEŽKO JE TAM ŽIVETI

Marija Volčjak

Bohinj je lep, tako lep, da je prevzel že Prešerna, ki je zapel slavospev obali Bohinjskega jezera in slapu Savica. Bohinj je lep za vse, ki hodijo tja počivat. Bohinj je seveda lep tudi za domačine, toda bohinjski vsakdan je trd že od nekdaj. Danes nič manj. Prišleki in domačini se često gledajo postrani, ni koristnega sožitja. Mnoge je pač privedla sla po svojem koščku Bohinja, po počitniški hišici v najlepšem kotičku.

Domačini pa seveda nočejo postati domorodci v rezervatu, žele si napredek,

lepše in boljše življenje. Tako se krešejo iskre. Bohinj je slovenski, ko gre za ohranitev njegovih lepot, prav nič pa ni slovenski, ko je treba tam kaj narediti. Bohinjci celo pravijo, da je Bohinj pastorek radovljiške občine. Da morajo nenehno čakati, kdaj bodo na vrsti. Bohinj nima jasno začrtane razvojne poti, zato hotelirji tišče k jezerski obali, varstveniki okolja pa jih pode v Bohinjsko Bistrico, kjer namesto hotelov grade počitniška stanovanja, ki domačinom ne bodo prinesla pravega zaslužka.

Na Beli je zmanjkalo asfalta

Včasih so Bohinjcem očitali, da se pripravljajo med sabo, da se ne morejo dogovoriti, kaj bi radi. Zdaj jim ne več, saj so v Bohinju tako enotni, da bi bili takšni očitki že smešni. O vsem se pogovori skupaj, vse krajeve skupnosti, vsi krajevni dejavniki z združenim delom vred.

Zadnja leta so jim pravili, naj počakajo, da na Bledu postore najnujnejše. Razumeli so, počakali. Toda zdaj so na vrsti Lesce. Bohinjci pravijo, da v osnutkih občinskih planov ni niti tistih stvari, ki so dolgi preteklosti.

Teh dolgovi pa je kar nekaj.

Začnemo lahko pri novi telefonski centrali v Bohinjski Bistrici, saj stara posebej v zimski sezoni ne more več potešiti želja po telefoniranju. Bohinjsko združeno delo je dalo denar za prostor, zbrali so 12 milijonov dinarjev. Zdaj pa vse kaže, da bo prostor ostal prazen.

Cesta na Ravne je bila že v dveh srednjeročnih planih, deloma so jo uredili sami, ostal pa je odsek, ki zahteva več denarja.

Usodo prestavljanja iz petletke v petletko ima tudi obnova ceste od Bohinjske Bistrice do Ukanca in od tam položitev asfalta do Savice. Kot da ljubiteljev Bohinja ne moti krpa pri krpi ter makadam do Savice, ku mu Bohinjci pravijo kar slovenska sramota. Več let je bila v načrtih tudi cesta Mrzli studenec - Koprivnik, zdaj je vržena ven.

Bohinjci pravijo, da je povsem nesprejemljivo, ker so bohinjske ceste v osnutku načrtov napisane šele pri drugi različici, ki je seveda povezana z večjim prispevkom

za ceste. Mar ne bodo vsi drugi glasovali za prvo, Bohinjci pa bodo ostali sami.

To je toliko bolj nesprejemljivo, ker je bohinjsko združeno delo prispevalo 100 milijonov dinarjev za gradnjo ceste pri Bohinjski Beli.

S tem denarjem bi lahko popravili veliko cest v Bohinju.

Letošnje krpanje cest zato lahko uporabimo kar kot prispevke za bohinjske tegobe. Pri Beli je zmanjkalo asfalta, saj so krepko polepšali Bled, ki je pred sezono imel dva visoka obiska.

Na čistilno napravo so mislili že pred desetimi leti

Čistilna naprava v Bohinjski Bistrici je bila v načrtih zapisana že pred desetimi leti. Zdaj je le omenjena v dolgoročnem načrtu, v srednjeročnem je ni več. Domačinom res ne moremo očitati, da jim je vseeno, kakšna je Sava in kako je umazano jezero. Če je slovenska javnost zagnala tak hrup ob sporni cesti, ki je pot in ne cesta, naj ga zažene zdaj, ko gre za ohranjanje čistih voda, pravijo Bohinjci.

Vsi stanovanjski bloki, ki so bili v zadnjih desetih letih zgrajeni v Bohinjski Bistrici, so brez greznic, odplake tečejo naravnost v Savo, saj so računali na čistilno napravo. V Ukanju je 85 počitniških hišic in 27 počitniških domov, iz vseh se odplake stekajo

naravnost v jezero. Tudi čistilna naprava pri hotelu Zlatorog dela slabo. Zgrajena je bila kanalizacija od Mladinskega doma do Ribčevega laza, nihče je ne uporablja.

Torej ni nič čudnega, če vodarji ugotavljajo, da je jezero onesnaženo, že 10 odstotkov pod dovolje no mejo. Domačini sami pravijo, da Sava ni več bistra, da je struga že poraščena, zelena. Kakšna pa naj bi bila, če mora požreti toliko odplak!

Tudi s turizmom imajo slabe izkušnje

Tudi v pogledu turizma razvoj Bohinja ni jasno začrtan. Domačini se zavzemajo za kvaliteten, stacionarni turizem, ki bi jim prinesel zaslužek. Radi bi videli, da

bi v Bohinju gradili hotele, posebej v Bohinjski Bistrici, s čimer bi ohranili lepote jezera, hkrati pa bolj izkoristili smučišče na Kobli. Toda hotelirji tišče k obali jezera, kolikor je sploh želja, da bi investirali v Bohinju. Alpetor je deležen hudih kritik; Bohinjci se vse bolj ozirajo na Bled, kjer turizem prinaša veliko več denarja. Prav zanimiv je podatek, da se kar 40 gostinskih delavcev iz Bohinja vozi na delo v blejske hotele, da seveda ne govorimo o tem, koliko si jih je poiskalo delo v tovarnah. Ali res lahko Bohinjcem očitamo, da nočejo biti natakarji in kuharji? Če to nočejo biti doma, radi pa so na Bledu, je z bohinjskim turizmom res nekaj hudo narobe.

Namesto da bi gradili nove hotele, grade počitniška stanovanja, ki nam ne bodo dala pravega zaslužka, pravijo Bohinjci. Še vedno je dosti želja po počitniških domovih, tudi počitniške hišice se rastejo, celo tam, kjer ne bi smele.

Predlagali so, da bi Bohinj dobil vsaj tisti denar, ki ga vikendaši kot davek plačajo občini. Toda

pobuda je bila odbita. Morda bi domačini gledali vikendaše malce manj postrani, če bi vsaj s tem dinarjem lahko kaj naredili v kraju.

Ko bi vsaj trgovci imeli več posluha in ne bi ob sobotah, ko pridejo vikendaši, nenehno manjkalo kruha, mleka...

Vsi otroci so rekli, da bi bili radi doma

Ko so napravili anketo med osmošolci bohinjske osnovne šole, so prav vsi otroci napisali, da bi radi ostali v Bohinju. Vendar jih bo kdo vsekoli končno le odšlo. Najprej se bodo vozili na delo tja do Jesenic, nato bodo nekateri ostali tam, drugi bodo obsojeni na večurno pot na delo. Poln vlak in trije avtibus vsako jutro odpeljejo proti Jesenicam.

Turizem ne more biti edina razvojna možnost Bohinja, vsi pač ne bodo gostinci. Delo dlje od Bohinjske Bistrice je za prebivalce odmaknjenih, hribovskih vasic tako rekoč nedosegljivo, saj je že pot v dolino dolga. V bohinjskih obratih LIP ne bodo več zaposlovali, Bohinjci so vse bolj žele kakšno novo, seveda čisto tovarno.

Časi so težki, za Bohinj dvakrat težki. Najlepše je to moč ponazoriti s tem, da izgubljajo drobne stvari, ki pa jim veliko pomenijo. Petindvajset let so lahko stvari v zvezi s socialnim zavarovanjem urejali v Bistrici, zdaj jim grozi, da bo treba na pot v Radovljico. Res, kaj je ceneje: da morajo vsi Bohinjci hoditi tja ali da en delavec enkrat na teden pride v Bohinj?

SMUČARJI SE SPOGLEDUJEJO Z VRŠIČEM

Darinka Sedej

V neposredni bližini — 20 kilometrov daleč — ima Kranjska gora hudo konkurenco. Beljak ima 18.000 hotelskih in penzionskih ležišč, le uro vožnje z avtomobilom iz Kranjske gore Avstrija in Italija ponujata skupaj 200.000 turističnih ležišč. Njihova zimska ponudba je neprimerno boljša, prožnejša in bolj prilagodljiva, zato se Kranjska gora resno in zavzeto pripravlja na razširitev in obogatitev svoje turistične ponudbe.

Zdaj ima štiri sedežnice in 14 vlečnic na 810 metrih nadmorske višine, na pobočjih leži sneg do 90 dni. Razumljivo je, da se vedno bolj spogleduje z bližnjim Vrščem, kjer leži snežna odeja do 150 in več dni. Sistem vršičkih žičnic zato počasi, a vztrajno prihaja tudi v dolgoročne občinske plane. Ideja Vršiča oživlja vedno bolj tudi zato, ker na nobeni mednarodni kandidaturi za večja tekmovanja Kranjska gora nima kaj iskati, če ne bo ponudila tudi visokogorskega smučarskega zaledja.

Na olimpiado treh dežel lahko kar pozabi, če ne bo sedežnic v dolini Klina in Vršiča.

NAČRTI SO JASNI: DVOSEDEŽNICA KLIN DO KOČE NA GOZDU, DVOSEDEŽNICA KOČA NA GOZDU DO ERJAVČEVE KOČE, DVOSEDEŽNICA KAMNITNICA IN VLEČNICA KLIN. GRADNJA: VSAJ DO LETA 1990.

Ovire so znane: Vršič leži v osrednjem območju Triglavskega narodnega parka, kjer je prepovedana vsaka gradnja. Kranjska gora upa na spremembo zakona in dokazuje, da bo brez Vršiča živilarila, varstveniki so že zdaj pripravljeni z vsemi sredstvi braniti visokogorski alpski svet. Denarja kajpak ni v izobilju, a če se bo Kranjski gori nudila možnost za večjo kandidaturo, tudi denar ne bo nepremostljiva ovira.

Tedaj pa bo završalo, tedaj se bo dokazovalo. Samo zato, ker vse do danes ne vemo, ali bi varovali, uničevali ali prodajali. Zato, ker ne znamo hkrati varovati in dobro prodajati.

Vid Černe, Kranjska gora: na Vršču se smuča in se bo smučalo

Vsakemu domačinu je težko govoriti o gradnji vršičkih žičnic. Kdor gleda na predvidene gradbene in krcitvene posege v dolini Pišnice z ekološkega in naravovarstvenega stališča, se mu le-ti upirajo, ker v bistvu vidi prestopitev zimskega vrveža z vsemi neljubimi posledicami do okolja v dolino od Klina do Vršiča. Z izsekom večjih gozdnih površin za smučarsko progo in smučišča, s postavitvijo ustreznih žičnic in

spremljajočih objektov bi bilo bistveno porušeno naravno ravnostje rastlinstva, živalstva in vsega okolja. Večini Slovencev, kot narodu gorohodcev in ljubiteljev nepokvarjene narave, se to upira, posebno še, ker vršički projekti niso bili še nikdar predstavljeni in pojasnjeni širši javnosti.

Vendar pa se kranjskogorsko in vse gornjesavsko turistično gospodarstvo vse bolj ozirata proti svojemu visokogorskemu zaledju, ki naj bi reševalo prostorsko stisko smučišč in nudilo vsako leto zanesljivo snežno odejo. Tako bi turizem s svojo reklamo in propagando lahko ponudil smučanje od 810 do 1600 metrov nadmorske višine že od novembra do pozne pomladi. Vsa smučišča pod tisoč metri nadmorske višine veljajo namreč v Evropi kot nezanesljiva in zaradi tega manj zanimiva. Velja pa omeniti, da se je na Vršču že od nekdaj smučalo, se smuča in se bo smučalo, vendar nenadzorovano, neurejeno in nezavarovano. Za morebitne nesreče ali snežne plazove nihče ne odgovarja.

Smučarsko urejen Vršič ne more biti samemu sebi namen. Kadar bo, če bo, naj bo posledica

nujne potrebe zimske rekreacije naših smučarjev in usklajene rasti Kranjske gore s svojo okolico na vseh področjih gospodarstva, ne le turizma. Do katere stopnje razvoja pa naj se Kranjska gora razvija skladno s svojimi naravnimi danostmi, žal do danes še nihče ni vedel povedati, niti jo vgraditi v njeno okolje tako, da bo ostala idilična alpska vas kot poživitev in ne kot nasprotnik Triglavskega narodnega parka.

Ivan Fabjan, direktor Triglavskega narodnega parka, Bled:

Triglavski park ni formalnost

Zakon o Triglavskem narodnem parku prepoveduje gradnjo smučarskih prog in žičnic v osrednjem območju narodnega parka, medtem ko to ne velja za njegovo robno območje.

Vršič z vso ožjo in širšo okolico, kjer naj bi bilo urejeno smučišče, v celoti leži v mejah osrednjega območja narodnega parka. Ta gradnja je v izrednem nasprotju z zakonom in pomeni njegovo neposredno kršenje. Vsakršnen plan je zato neveljaven, saj zakon ni bil sprejet zato, da ga spoštuje in uresničuje le delovna organizacija Triglavski narodni park.

Naša ustanova je že dala stališče in pripombe na osnutek dolgoročnega plana občine Jesenice do leta 2000, ki med drugimi prostorskimi posegi omenja tudi možnost Vršiča.

Izjemna obravnava za posege, nasprotne določilom zakona o TNP, ki naj bi jih dajala skupščina SRS, pa ni bila do zdaj z ničimer sprožena. Menimo, da bi se zato morala ustaviti tudi priprava vseh izvedbenih načrtov za gradnjo smučišča in žičničarskega sistema, dokler ni sprejeta ustrezna odločitev republiške skupščine za pripravo vsestranskih načrtov in preverjanja ustreznosti tega posega, kar bi bilo podlaga za izjemno obravnavanje. Sedaj pa se družbena sredstva negospodarno trošijo za načrte in razglajajo kandidature za smučarska tekmovanja, ki naj bi vključevala tudi vršička smučišča. Predhodno pa niso bila sprejeta temeljna stališča o takem posegu.

Vsakršno pozitivno obravnavanje izjem od zdaj predpisane uredbe bi sprožilo plaz takih ali drugačnih zahtev po podobnih izjemah drugod v območju narodnega parka. Kratkovidna politika bi pripeljala do razvrednotenja narodnega parka in ga spremenila v formalno farso, ob vsebinskem izigravanju temeljnega pomena narodnih parkov.

KNJIGA, SPOŠTOVANA IN DRAGA

Danica Zavrl - Žlebir

Mesec knjige, ki ga je te dni praznično zaokrožil slovenski knjižni sejem, nas znova sili k razmisleku o knjigi. Kulturni poslanki, ki ima med Slovenci že štiristoletno tradicijo, ob takih priložnostih radi pritikamo zveneča imena, v vsakdanjiku pa ima mnogo manj zavidljiv položaj. Pa ne med bralci, ki jim še vedno pomeni veliko kulturno vrednost, čeprav v pehanju za gmotnimi dobrinami duhovno izgubljajo prednost.

Bolj nas skrbi, ker knjiga postaja draga, obremenjena z visokimi obrestnimi merami, neučinkovito subvencionirana, zaradi česar je bralcu vse manj dostopna in med mnogimi ljudmi le stežka opravlja svoje kulturno in prosvetliljsko poslanstvo. Razdrobljeno založniško, ki zaradi organizacijske šibkosti in programskih neusklajenosti nič ne prispeva k pocenitvi knjige. Tiskarne, ki so opremljene za tiskanje knjig pedesetmilijonskega naroda, le od knjige ne morejo živeti. Še manj lahko od knjige živi avtor, pisatelj in pesnik.

Z bornim honorarjem, v katerem bo kmalu večji delež namenjen tipkanju kot pa snovanju, mu jemljemo vrednost in motiv za umetniško ustvarjanje.

Veriga knjižnih ustvarjalcev, od pisca, založnika, tiskarne do prodajalca, naj bi resnično bila veriga, ki nosi kulturno poslanstvo. Tako pa se njen osnovni namen v tej verigi vse bolj izgublja, vse bolj iz duhovne vrednote postaja tržno blago. Nedvomno je knjiga tudi to, vendar ji danes tržne razmere niso naklonjene, njihove posledice pa so lahko usodne. Majhen narod smo in knjiga veliko pripomore k oblikovanju narodove zavesti, ne le k njenemu preživetju, temveč tudi k bogatenju. Trg bo v prihodnje knjigi še manj naklonjen, zato ji mora biti tembolj naklonjena kulturna politika. Iz družbenih sredstev bi morali več dati za knjigo, pa naj so nam v teh razmerah druge dobrine, zlasti gmotne, še tako pomembne.

Samoniklo ljudsko pripovedništvo ima obilo bralcev

Sredi šestdesetih let je znova začela knjižna produkcija založbe Kmečki glas, ki jo je leta 1943 osnoval Juš Kozak. Oprla se je na tri stebre samoniklega ljudskega pripovedništva, Magdo Stražisar, Milko Krvinu in Ivana Sivca. Sprva je založba izdala po tri knjige na leto, zdaj jih leposlovna bera obsega osem do deset. Naklada, štiri do pet tisoč izvodov, zahvaljujoč velikemu povpraševanju in razviti akviziterski prodaji hitro poide. Zlasti sta se bralcem priljubili avtorici Joži Munihi-Petrič in Magda Stražisar, med uspešnicami pa so tudi dela Ivana Sivca, Milke Krvine, Anice Zidar, Janeza Švajncerja, zadnje čase tudi Gorenjca Janeza Zupana.

Zdaj se koncept knjižne zbirke Kmečkega glasu spreminja. Klasično domačijsko povest še vedno negujejo, a so temu žanru dali nove izrazne možnosti. V zbirke so zajeli tudi dela vrhunskih profesionalnih avtorjev, denimo Mimi Malenškove, ki z delom Skobci nad dolino nadaljuje Vigenjce, roman o kropskih žebjarjih. Literarna bera Kmečkega glasa odlično pokriva Gorenjsko in Dolenjsko, od tod je več avtorjev, veliko povesti, zato tudi precej bralstva. V bodočem programu kani založba seči tudi na Primorsko (že letos z romanom Šavrinke avtorja Marjana Tomšiča, pravega bisera magičnega realizma) in v Prekmurje (z Lainškovim Cirkusarnarjem, vernim naslednikom Kranjčeve povesti). Upirajo se tudi tujim mojstrom peresa (prihodnje leto bodo izdali Londonov Klic divjine, ki je v Sloveniji izšel pred vojno, po vojni pa kot slikanica Mikija Mustra). Posebno je založba Kmečki glas naklonjena debitantom, saj nosi levji delež izdaj literarnih prvencev, tretjino vse slovenske produkcije. Tod je vzklik že marsikateri prisateljski talent, ki jih tudi med samorastniki ne manjka. Posebej zadnje čase izstopa Ivanka Čadež.

Bralcem blizu je žanr, na katerega prisega založba Kmečki glas, saj je prilagojen okusu preproste, a poštenega bralca. Teh je veliko, le da knjiga težko najde pot do njih.

Dobra knjiga se utaplja v poplavi povprečja

Knjiga, kulturna poslanka, v družbi še nima mesta, ki ji gre. Stiskajo jo ekonomske težave, v majhni kulturni srenji je obsojena na maloštevilne naklade, s tem pa se draži in oddaljuje množičnemu bralstvu. Kakšna je knjiga, kulturna vrednota, ujeta v primež ekonomskih zakonitosti, v očeh založnika, literarnega urednika založbe Kmečki glas, Branka Građišnika?

● Kakšno je mesto knjige med maloštevilnim narodom, ki pa je vendarle preplavljen z obsežno knjižno produkcijo?

»V Sloveniji je prostora za tri dobre romanopisce, enega dramatika in enega scenarista. A le Društvo slovenskih pisateljev šteje 250 članov. Po eni plati imamo knjigo za tržno blago, po drugi pa ponudba tega blaga na tržišču daleč presega povpraševanje. Knjig je dovolj. Z neselektivnostjo smo naredili slabo uslugo zlasti dobri knjigi, nadpovprečnemu avtorju. Nekaj dobrih se namreč utaplja v poplavi povprečja. Kratko potegnejo avtorji s svojimi bornimi honorarji. Družba prizna strokovnost tistemu piscu, ki spriči svoje komunikativnosti uspe s knjigo prodreti na trg. Da pa med številnimi ne bi prezrli Kosovelov in Kafkov, ima družba še en korektiv, priznanja in nagrade. Ta dva elementa, komunikativnost in priznanje, naj bi bili tudi merili za avtorje. Kdor nima ne enega ne drugega, naj preneha pisati.«

● Zakaj je knjiga tako draga?

»Knjiga je bila vedno draga, odkar pa je tržno obremenjena s krediti, je še dražja. Stroški knjižne produkcije (že papir) so tolikšni, da nas ne rešijo niti visoke naklade. Knjiga je draga, slovensko tržišče pa majhno. Založbe pa vseeno ne zgubljajo upanja. Modro namreč verjamejo, da bo pravi bralec knjigo kupil kljub ceni.«

Kulturna skupnost Slovenije nameni 18 do 19 odstotkov svojega denarja knjigi. V finančno siromašni skupnosti, ki financira še toliko drugih dejavnosti, je to veliko. V družbi, kjer je knjiga draga, pa ta subvencija malo pomeni. Za slovenske kulturne potrebe bi potrebovali vsaj trikrat več denarja kot ga premorejo. Žal znaša izguba v kaki naši tovarni več kot vsa subvencija za knjigo, je poudaril na otvoritvi slovenskega knjižnega sejma tudi slavnostni govornik Franc Šetinc. Ne zavedamo se dovolj, da je izguba knjige pogubnejša, kot pa če bi se morali odpovedati nedonosni in nesmotrni proizvodnji.

Cankarjeva založba je ob jubileju, svoji 40-letnici, izdala »top listo« svojih uspešnic. Nesporni »bestseller« je Slovenska kuharica Felicite Kalinšek z naklado 170.100 izvodov in 13 izdajami. Med uspešnimi so tudi miniaturne Tristo narodnih, Angleško-slovenski slovar in Slovar tujk, medtem ko so Prešernove poezije z 80.000 izvodov naklade in desetimi izdajami šele na petem mestu. Sledijo Nemško-slovenski slovar, Leksikon, Zakladi Slovenije, Kaj mora ženska vedeti o sebi in Doktor Živago.

Najstarejša slovenska založniška hiša je Mohorjeva družba, ki je nastala leta 1852. Nekaj mlajša je Slovenska matica iz leta 1864. Pred vojno, leta 1938, so osnovali tudi Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, ki ima prav tako bogato knjižno produkcijo. Takoj po vojni so se rodile Cankarjeva založba, Državna založba Slovenije, založba Delavske enotnosti, Založništvo tržaškega tiska in Mladinska knjiga.

mo doseči pomembnega poslanstva. S knjigo potrkata tudi na najbolj zakotna vrata, kamor knjiga sicer ne bi prišla. Zlasti velik pomen ima ta način na podeželju, kjer knjigarne žive pretežno od papirničarstva in knjiga po tej poti ne pride pogosto do bralca.

Knjiga in bralci

Dirka s časom, poklicna obremenjenost, skrbi, navezanost na druge medije (zlasti televizijo) so omajali položaj knjige med ljudmi. Vendar številne raziskave kažejo, da knjiga še vedno sodi v naš vsakdan. Zlasti med mladimi je trdno vsidrana. Lanska raziskava Raziskovalnega inštituta pri fa-

za tujejezično knjigo pa v omejenem slovenskem kulturnem prostoru ni. Tako gojimo izključno slovensko knjižno produkcijo. V tem smo povsem drugačni od, denimo, Fincev, ki so vajeni brati v dveh, treh jezikih, in izdaje v švedščini in angleščini poleg knjig v maternem jeziku niso nič izjemnega. Tam tudi milijonske naklade knjig niso redkost, pa čeprav ne sodijo med velike narode.

Beremo, ker čutimo potrebo po knjigi, ker nam daje odgovore na številna vprašanja, ker širi obzorje in znanje, ker preganja dolčas, ker tudi drugi berejo. Knjiga nas duhovno, čustveno, intelektualno, estetsko in etično bogati. Vajeni smo si jo izposoditi v knjižnici, kupiti in z njo dopolniti domačo knjižnico, dobimo jo od prijateljev v dar ali na posodo. Čeprav večina bralcev meni, da je knjiga predraga, pa je vendar nakup najbolj razširjen način, kako do knjige. To je pač najlagodnejša pot, zlasti če knjigo prinese na dom akviziter. Zakaj kupimo knjigo? Večino vodi ljubezen do te kulturne vrednote, druge spet želja, da bi otrokom ustvarili zgledno knjižnico in jim privzgojili bralne navade, tretje spoznanje, kolikšna je njena vrednost, četrte potreba po njej v šoli ali pri poklicnem delu. V knjižnico zahajajo zlasti tisti, med katerimi so najbolj zakoreninjene bralne navade, mladi in bolj izobraženi ljudje, tudi meščani pogostejše kot vaščani, vendar iz drugega razloga, ker je pač mreža knjižnic v mestu dostopnejša.

Kakšna knjiga ima največ privrženec? Med leposlovjem prednjačijo zgodovinski romani, romani o drugi svetovni vojni in NOB, življenjepisi velikih ljudi, romani ali povesti iz sodobnega življenja, tudi romani z močno poudarjeno ljubezensko zgodbo, pustolovski romani, spomini in pričevanja, romani iz sodobnega življenja v drugih deželah, kriminalke. Zaostajajo humoristična in satirična dela, potopisi, drame, družbenokritični romani in povesti, pesmi, znanstvena fantastika in eseji. Prvi dve zvrsti berejo bra ci vseh slojev, medtem ko bolj izobraženi, segajo po zahtevnejšem čitvu. Pri branju večino najbolj privlači napeta in razgibana zgodba, resnični življenjski problemi, pa tudi zanimiva zgradba povedi. Literarno estetsko manj zahtevne bralce vabi h knjigi zlasti napeta zgodba, resnični problemi iz življenja, duhovnost, zabavnost, avtorjeva politična drznost in izzivalnost snovi, koristne informacije o stvareh, ki jih ne poznajo, medtem ko bolj poglobljen pogled na knjigo izpričujejo tisti, ki berejo zato, ker ima knjiga psihološko pronicljivo orisane osebe, ker ima zanimivo zgradbo, ker je skladno zaokrožena celota, ki deluje prepričljivo. Razveseljivo je, da med prebranim, pa čeprav je med bralci tudi veliko neukih, preprostih ljudi, ne prevladuje literarna plaža, kvečjemu je vmes veliko povprečnih del brez večjih literarnih kvalitiet.

To je le nekaj paberkov iz raziskav, ki se ukvarjajo z odnosom bralcev do knjige. Podatki, številčna razmerja, tabele, povzetki sicer ne povedo vsega in le deloma lahko odkrijejo pogled na knjigo in odnos bralcev do nje. Ne govorijo o globoki socialni pogojenosti branja, pa o prepadu med tistimi, ki le priložnostno preberejo kak strip, roman v zvezku ali časopisestavek, in onimi, ki redno prebirajo vsakovrstne knjige, ki se lahko pohvalijo z razvitimi bralnimi sposobnostmi, potrebami in navadami. Raziskave govorijo o bralcih in nebralcih, pri čemer pri prvih veljajo sila prizanesljiva merila, saj je bralec v teh statističnih žetih, ki v letu dni prebere le eno knjigo. Pa vendar raziskave odslkavajo položaj knjige med bralci, s čimer služijo oblikovanju kulturne politike na tem področju.

Foto: Franc Perdan

● Na Slovenskem je kar 21 založb. Ni to preveč za našo majhno kulturno srenjo?

»To ni nič narobe, kvečjemu prednost, saj pomeni pluralizem. Ne bremeni nas število založb, kajti režijski stroški zaradi naše številčnosti niso nič večji. Pač pa smo med kladivom in nakovalom števila avtorjev in števila bralcev.«

● Ali obstaja razkorak med tržnim značajem knjige in njenim kulturnim poslanstvom?

»Kdo naj presoja, kaj je kulturno? Le bralec. Bralci so trg. Ne smemo dopustiti, da bi o tem razsojal kdo mimo bralca.«

● Kaj sodite o tako imenovani akviziterski prodaji?

»Etični moment takšne prodaje morda ni ravno pravšnji, pa ne zgolj zaradi zasluzka akviziterjev (od prodajne knjige ima ta 30 odstotkov, avtor največ 5), bolj zaradi nasilne metode. Toda kljub pomislekom akviziterstvu ne more-

Prvakinja v dosedanji knjižni produkciji je nedvomno Mladinska knjiga s 6952 knjižnimi naslovi v skupni nakladi več kot 55 milijonov izvodov. Državna založba Slovenije je izdala 6713 knjig v nakladi 41 milijonov, Cankarjeva založba ju dohitev z 2853 naslovi v 17 milijonov in pol izvodih. Na četrtem mestu je Mohorjeva družba, rekorderka v povprečni nakladi, sledijo založba Obzorja, Prešernova družba, Tehniška založba Slovenije, Borec in Pomurska založba.

V Sloveniji je v štirih desetletjih izšlo 68.000 knjig v prek 300 milijonov izvodih, od tega dve tretjini naklade odpadeta na založbe. Večina knjig je izšla zunaj organiziranega založništva, le 25.000 naslovov v 21 slovenskih založbah.

kulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani ugotavlja, da je med anketiranimi Slovenci 48 odstotkov takih, ki ne preberejo nobene knjige. Mladih od 18 do 25 let, ki ne berejo, je tretjina. Raziskava ne zajema mlajših, ki so najzvestejši ljubitelji knjige, saj segajo po vseh vrstah, od leposlovja, poljudnoznanstvene literature do obveznega šolskega čtiva in stripov, ki jim učinkovito nadomeščajo žepno knjigo. Razveseljivo je, da ima knjiga med njimi toliko privrženec, žalostno pa, da se veselje do branja z leti izgublja.

Bralce je najti med vsemi sloji ljudi, le da jih je več med bolj izobraženimi in onimi z višjimi dohodki. Bralna kultura kaže na enoličen okus, saj se večina izreka za leposlovje, medtem ko imajo poljudnoznanstvena, strokovna in družbenopolitična knjiga manj privrženec. Najpogostejše beremo prevode tujih avtorjev, zanimanja

RAZRAHLJANI ZADRUŽNI ODNOSI

Cveto Zaplotnik

V krizi je vse gospodarstvo, ne le kmetijstvo in ne samo kmetijske zadruga, pa vendarle so težave v tej panogi in predvsem v zasebnem kmetijstvu drugačne narave kot v drugih. Zadružni odnosi so razrahljani. Strokovnjaki, ki so analitično preučevali zadružništvo, so ugotovili, da imajo politično moč v zadrugah zaposleni, ne glede na to, koliko kmetov »sedi« v zadružnem svetu in v drugih samoupravnih organih. Tudi udeleženci nedavnega zbora kmetov v Voklem so ob navzočnosti Lea Freliha, predsednika Zadružne zveze Slovenije, na glas povedali, da se zanje nihče ne potegne in da lahko odločajo le o tem, ali bodo preostanek denarja namenili za izlet na kmetijski sejem v Gornjo Radgono ali v Novi Sad. V zadrugah nas samo kritizirajo, ker ne delamo tako, kot so si zamislili, je dejal eden od udeležencev.

Kmetje so nezadovoljni z delovanjem zadrug. To se je pred leti pokazalo v škofjeloški občini, kjer je skupina kmetov hotela ustanoviti »čisto svojo zadrugo«, pa so jih politiki prepričali, češ saj zadrugo že imate, to uredite tako, da bo dejansko postala »vaša«. Nezadovoljstvo se izraža tudi v tem, da kmetje vse bolj sami iščejo trg za kmetijske pridelke, predvsem za krompir. Gorenjski kmetje so lani na »črno« zaklali, sodeč po številu odanih kož v Koteks-Tobus, okoli dva tisoč govedi ali približno toliko, kolikor na leto zakoljejo govedi v radovljiški oziroma jeseniški klavnici.

Jaka Gartner: kmetje so razdvojeni med dvema trgovoma in dvojnimi cenami

»Vsi gorenjski kmetje so vsaj formalno vključeni v eno od zadrug, vendar so le redki, ki vse tržne presežke s svojih kmetij oddajo zadrugi,« meni Jaka Gartner, predsednik medzadružnega sveta Gorenjske, vodja komercialne v škofjeloški kmetijski zadrugi. »Koliko gre v zadrugo in kolikšen del na »črni« trg, je odvisno predvsem od obilnosti letine (od ponudbe) ter od cenovne politike, manj pa od poštenosti oziroma nepoštenosti kmetov. Pri mleku niti ni možnosti za kakršnokoli špekulantsko ravnanje: vse namolženo mleko gre prek zadrug v eno od gorenjskih mlekarn, doma ostanejo le litrčki, ki jih kmetje oddajo sosedom in sorodnikom. Pri mesu so možnosti že večje. Število »črnih« zakolov naraste predvsem v obdobjih, ko se porušijo cenovna razmerja med surovinami (krmili) in mesom ali v primeru pomanjkanja mesa. Povedano enostavnije: kmetje koljejo živino doma samo takrat, ko se jim to tudi splača. Najslabše je stanje pri krompirju, saj ocenjujemo, da je letos »ušla« mimo zadrug že najmanj tretjina pridelka. Koga kriviti? Kmete ali zadrugo? Menim, da je glavni krivec poslovna skupnost za sadje, krompir in vrtnine, ki je za čas ozimnice, kajpak zato, da bi občanom zagotovila cenejši nakup krompirja, določila odkupno ceno tridesetih dinarjev za kilogram. Kaj se je zgodilo ob tem? Zadruga, ki bi lahko v tem času prodala največ krompirja svojim kupcem, ga pri kmetih niso dobile, ker so ga le-ti prodajali tudi dvajset dinarjev dražje občanom in celo sindikalnim organizacijam. Škoda je bila dvojna: zadruga so ostale brez krompirja, občani pa so zanj odšteli kar precej več, kot je predvidevala poslovna skupnost.«

Nobenega dvoma ni, da se v sedanjih gospodarskih razmerah bolje godi kmetom, ki se znajdejo, kot poštenim zadružnikom. Špekulantske vrste se množijo in kot je dejal Pavle Šubic, nekdanji direktor Gorenjske kmetijske zadruga in podpredsednik Zadružne zveze Slovenije, na enem od »kmetijskih sestankov« v Kranju, to dolgoročno vodi v propad zadrug. Stanje se bo namreč še poslabšalo, če ne bomo napravili reda, odpravili dvojnega trga in dvojnih cen ter poštenemu kmetu zagotovili prednost pred kršitelji zadružnih pogodb. Zdi se, da niti Zadružna zveza Slovenije niti drugi (odgovorni) organi in organizacije ne najdejo načina, kako bi to dosegli.

Kmet bo oddal zadrugi vse pridelke, razen tistih, ki jih potrebuje za domačo porabo, le v primeru, ko bodo cene na »uradnem« in »črnem« trgu izenačene ali takrat, če

mu bo nekdo (intervencijski sklad?) plačal razliko do cene, ki bi jo dosegel na »črnem« trgu, meni Jaka Gartner. »Mislim, da ni pravično, da so zdaj tudi kmetje, ki ne spoštujejo zadružnih pogodb, prav zaradi nedoslednosti zaposlenih v zadrugi deležni vseh ugodnosti in olajšav (premij, regresov, prispevkov za zavarovanje živine, prispevkov za pokojninsko-invalidsko zavarovanje kmetov, davčnih olajšav ...). Če ne že danes, vsaj jutri bo moralo priti do razlikovanja med kmeti in vso družbeno pomoč graditi na tem, koliko litrov mleka, koliko kilogramov mesa, koliko ton krompirja in ostalih pridelkov bo kdo oddal zadrugi.«

Gorenjska je majhna, a kot kaže prevelika, da bi se dogovorili o enotnih premijah in regresih, o enotnih obrestnih merah za kratkoročna posojila, o enotnem plačilu različnih prispevkov. Vsaka občina, vsaka zadruga in tudi vsaka temeljna zadružna organizacija vodijo svojo »politiko«. Neenoten pristop do gorenjskih kmetov po-

bilo tudi nesmiselno, da bi jih tlačili pod isto streho. Morda jih bodo v to čez leta in desetletja prisilile gospodarske razmere; zdaj pa bi se morali zavzemati predvsem za to, da bi prišlo med njimi do tesnejšega sodelovanja,« pravi Jaka Gartner.

Franc Sajovic: za nered so krive tudi zadruga

»V zdajšnjih razmerah, ko je povpraševanje po kmetijskih pridelkih večje od ponudbe, imajo neorganizirani kmetje, da ne rečem — špekulantje, še koristi, to-

kmetijskih zadrug,« poudarja Franc Sajovic.

»V tržiški zadrugi smo se — to upam trditi — vedno potrudili, da bi v normalnih okoliščinah izpolnili obveznosti do kmetov — jim preskrbeli gnojila in ostali reprodukcijski material, omogočili najemanje različnih posojil, zagotovili prodajo kmetijskih pridelkov ... toda hkrati smo zahtevali, da so se tudi kmetje držali dogovorjenega. Ko je pred leti eden od naših zadružnikov prosil za gradbeni material brez prometnega davka, češ da bo delal hlev, ga je tudi dobil, a ko se je odločil za gradnjo stanovanjske hiše, je moral razliko doplačati. V zadrugi nimamo večjih težav s spoštovanjem pogodb. Kmetje koljejo živino doma le za lastne potrebe in morebiti še za bližnje sorodnike, a da bi ga prodajali, o tem še nisem slišal. Zelenjava gre vsa prek zadrug, mleko prav tako, krompirja 90 odstotkov. V pogodbo smo zapisali, da ga morajo oddati s hektara 15 ton. Če ga pridelajo še

in koliko pridelajo na njej. Zakonodajalec s tem predlogom ne more prodati; bržčas zato ne, ker o tem odločajo ljudje, ki so tudi lastniki kmetijske zemlje.«

»Zmotno je tudi mišljenje,« meni Franc Sajovic, »da bomo samo z drugačno organiziranostjo gorenjskega zasebnega kmetijstva izboljšali njegov gnotni položaj, povečali odkup pridelkov, dosegli večjo učinkovitost pospeševalne službe ... Vsi, ki delamo v kmetijstvu, dobro vemo, da je to možno samo z boljšim delom. Gorenjsko kmetijsko zadrugo resda vsi kritizirajo, a vendarle je po odkupu kmetijskih pridelkov v slovenskem vrhu. Z združitvijo hranilno-kreditnih in računovodsko-finančnih služb ter z drugimi spremembami se bo še okrepila. To pa vsem ne ugaja: močne zadruga se predvsem bojijo kmetje, ki bi se naprej radi ribarili v kalnem.«

Janez Šifrer:

vs kmetje nismo špekulantje, smo predvsem pridni in varčni

»Ne bi se strinjal s tem, da je zadružništvo v krizi. Kmetje še vedno zaupamo zadrugi: preskrbi nam gnojila in ostali reprodukcijski material, zagotovi prodajo kmetijskih pridelkov, omogoči najemanje posojil, od kratkoročnih do dolgoročnih, ureja nam zavarovanje živine, pokojninsko-invalidsko zavarovanje kmetov ...« pravi Janez Šifrer, kmet iz Žabnice, predsednik zadružnega sveta — TZO Sloga Kranj. »Večina kmetov je poštena, večina tudi izpolni dogovorjene obveznosti iz pogodb. Vem, da so med nami tudi špekulantje, toda kmetje so v prvi vrsti pridni in varčni. Število zadružnikov, ki izgrajujejo pogodbeno določila, resda narašča, vse več je tudi prodaje krompirja mimo zadrug. Zakaj? Zato, ker je prireja mesa in mleka nedonosna in ker edino krompir, če ga prodamo sami, zagotavlja primeren prihodek. In kar je tudi treba omeniti — vsi, ki iščejo dohodek na »črnem« trgu, ves zaslužek vlagajo v kmetijstvo: ne gradijo počitniških hišic ob morju, ne hodijo na izlete v tujino, ne privoščijo si dragih zabav ... Večina kmetov je tudi trdno prepričana, da bi le težko shajali brez zadrug: nekaj krompirja bi že sami prodali, vsega težko. Zadruga je za zdaj le organizacija za sodelovanje s kmeti, postati pa mora, kar je že dolgo naš cilj, zadruga kmetov,« poudarja Janez Šifrer.

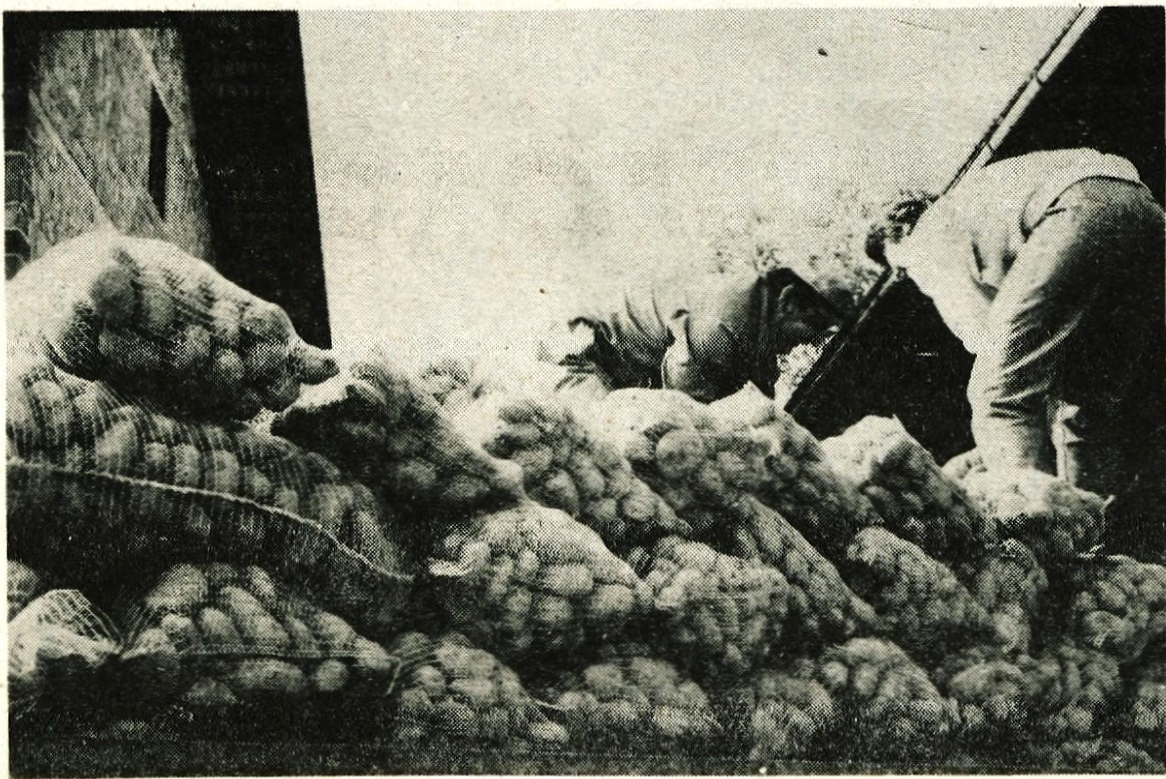

Foto: Franc Perdan

vzroča nezadovoljstvo ne le na mejnem območju občin in zadrug, temveč tudi drugod. Medzadružni svet Gorenjske bi lahko pri tem odigral pomembno vlogo, vendar, kot pravi predsednik Jaka Gartner, je njegovo delo oteženo, ker za sabo nima strokovne službe, ki bi pripravljala podatke, analize in podobno. Vsako odločanje na pamet pa bi prej škodilo kot koristilo.

Komunisti so pred dvema letoma na problemski konferenci o nadaljnjem razvoju gorenjskega kmetijstva in živilstva tudi sklenili, da bi na Gorenjskem ustanovili enotno kmetijsko zadrugo z organizacijami po vseh občinah. Sklep je ostal le na papirju in, kot kaže, tudi zdaj ni možnosti, da bi ga uresničili.

»Zgodovina in pretekle izkušnje nas učijo, da združevanje na silo ne vodi k napredku. Gorenjski kmetijske zadruga se, za zdaj še ni, pripravljene povezati, zato bi

da vprašanje je, kdo jih bo imel v času, ko bo vsega na pretek. Takrat bo zadružništvo postalo pomembnejše,« meni Franc Sajovic, direktor Gorenjske kmetijske zadruga — TZO Tržič. »Večina kmetov je poštenih, držijo se pogodbene dogovorjenih obveznosti in zato tudi upravičeno zahtevajo, naj se ukrepa proti vsem, ki izkoriščajo sedanje razmere v škodo poštenih zadružnikov in družbe nasploh. Kmetje zahtevajo: direktorji, napravite red! Trdim, da so za razrahljane zadružne odnose deloma krivi tudi zaposleni v zadrugi, ki so pogosto popuščali, delali izjeme. Izjema (nespoštovanje pogodb) je postala pravilo, dokler pravilo (spoštovanje pogodb) ni postalo izjema. Špekulantske vrste se množijo. Letos bo pogodbe izgrala, denimo, desetina kmetov in ker se tem ne bo nič zgodilo, jih bo naslednje leto že petina — in tako naprej. Strinjam se, da to, vsaj dolgoročno, vodi k propadu

pet ali deset ton več, lahko razliko tudi sami prodajo.«

Zadružni delavci so preveč popustili že pri sklepanju pogodb. Nasledajo lažnim številkam o staležu živine, o površinah, ki jih bodo v kolobarju, na primer, namenili krompirju, in podobno. Ni važno, kje sklepajo pogodbe; lahko tudi v zadružni pisarni, če natančno poznajo kmetijo, če vedo za obseg kmetijske zemlje, za število govedi ... Zajeti pa je treba vse hektare, vso proizvodnjo.«

»Kako poštenemu in vzornemu zadružniku dati večjo veljavo?« se sprašuje Franc Sajovic. »Davčna politika bi pri tem lahko odigrala pomembno vlogo. Občutno bi morala povečati davek na zemljo in uvesti olajšave, ki bi temeljile na količinah zadrugi oddanega mleka, mesa, krompirja in ostalih kmetijskih pridelkov. Na ta način bi se tudi »znebili« vseh tistih, ki držijo le roko nad zemljo, bolj malo pa imajo na njej, kako je obdelana

ZA ISTO MIZO: BOGATI IN REVNI

Cveto Zaplotnik

Gorenjski gozdarji in lesarji, razen njih pa še Tovarna celuloze in papirja Aero Medvode, so se pred nekaj več kot desetimi leti združili v sestavljeno organizacijo GLG Bled — Združeno gozdno in lesno gospodarstvo. V samoupravnih sporazumih so zapisali, da bodo razvijali dohodkovne odnose, se medsebojno oskrbovali z lesom in devizami, skupno vlagali v gozdove in v lesno-predelovalne obrate, pospeševali izvoz, usklajevali načrte in proizvodne programe — in še bi lahko naštevali cilje, za katere so se tedaj opredelili. Dohodkovni odnosi, kakršne je predvidel Zakon o združenem delu, niso zaživel. Gozdarji (tako kot še številni »surovinarji« v državi) so si izborili boljši, da ne rečemo monopolni položaj, predvsem po zaslugi tega, ker je les spričo prevelikih zmogljivosti lesno-predelovalnih obratov postal zelo iskano in cenjeno blago. Lesarji, predvsem proizvajalci končnih izdelkov, so v težjem položaju, ker bolj kot gozdarji občutijo manjšo kupno moč prebivalstva, prepolovljeno stanovanjsko gradnjo, zaostreno posojilno-denarno politiko, zaostanek v znanstveno-tehnološkem razvoju, nedodelano zakonodajo ... Z gozdarji o ceni niti ne upajo kaj dosti razpravljati, če si nočejo nakopati težav pri oskrbi s hlodovino in z drugim lesom. Izvažati morajo, četudi pod ceno, ker je prodaja na tuje tudi zaradi prevelikih zmogljivosti odločilna v njihovem boju za preživetje. Tudi na domačem trgu imajo prednost boljši in kakovostnejši.

Izdelkov ne upajo več dražiti, ker so že ob tridesetletju imeli za 8.130 milijonov dinarjev zalog (količinsko 20 do 30 odstotkov in vrednostno enainpolkrat več kot lani v enakem obdobju). Razlike, kakršne se kažejo ob tridesetletnih gospodarskih rezultatih med članicami sozda, še nikdar v vsej desetletni zgodovini sestavljene organizacije niso bile večje kot letos. Gozdarjem in tovarni v Medvodah gre dobro, vsem ostalim (Alplesu, Zlitu, Jelovici, LIP-u in škofjeloškemu Gradisu) bolj ali manj slabo. Gozdarji imajo denar, lesarji celo za sto milijonov dinarjev izgub. Lesarji so v trideset letih namenili za rezerve in razvoj, posodabljanje in širjenje le 26 milijonov več kot v lanskem devetmesečju (v Alplesu celo polovico manj, v Gradisu četrtno in v Jelovici domala tri četrtine), gozdni gospodarstvi Kranj in Bled lani 183 in letos 494 milijonov, Aero Medvode pa letos kar enajstkrat več kot lani, vendar podatka nista primerljiva, ker je tovarna celuloze in papirja lani nekaj časa mirovala zaradi obnove. Razlike v gospodarjenju se kažejo tudi v osebnih dohodkih: delavci, zaposleni v lesni industriji, so do tridesetletja zaslužili povprečno 42 tisoč dinarjev na mesec ali dve tretjini več kot lani (največ v Gradisu, 52 tisočakov, in najmanj v Zlitu — 38 tisoč dinarjev), gozdarji nekaj manj kot 60 tisočakov (domala štiri petine več) in v tovarni celuloze 61 tisočakov ali skoraj še enkrat toliko kot lani.

Zlit:

les je slabe kakovosti

»Gozdno gospodarstvo Kranj nam na leto dobavi okrog 25 tisoč kubikov hlodovine, kar zadošča potrebam naše tovarne,« poudarja Marjan Bizjak, direktor tržiškega Zlita. »Septembra smo plačali za kubik smrekove in jelove hlodovine 15.500 dinarjev in razen tega še približno 1500 dinarjev za gradnjo gozdnih cest in druga vlaganja v gozdove. Ne bi se pritoževali nad ceno, če bi bil les vsaj kakovosten. Lepih hlodov dobimo premalo. Vemo, da ima smreka vrh in tudi vejnate hlode, toda včasih se nam le dozdeva, da gredo najlepši hlodi drugam. Bojim se, da bo tudi les, ki ga imajo gozdarji že nekaj mesecev na zalogi, precej slabše kakovosti. Kaj bo to pomenilo za nas? Iz vsakega kubika hlodov bomo dobili manj lepih desk. Izkoristek bo manjši.«

Ko so v Zlitu obravnavali 44,8-milijonsko izgubo v temeljni organizaciji Pohištvo-tapetništvo, so ocenili, da je zanjo več razlogov: poleg dragega lesa in ostalih surovin še prevelik investicijski zalogaj, izvoz na zahod, ki se v sedanjih gospodarskih razmerah ne splača, in pomanjkanje delavcev v novi tovarni masivnega pohištva.

»Dokler bo povpraševanje po lesu večje od ponudbe, toliko časa se bomo z gozdarji težko sporazumeli. Pristati bomo morali na njihove cene,« poudarja Marjan Bizjak in dodaja, da je ohrabrujoče predvsem to, da imajo navzlic manjši kupni moči prebivalstva prazna skladišča in zadosti naročil.

Jelovica:

boj za surovine — in za kupce

V Jelovici priznajo, da še sedaj plačujejo davek preteklih poslovnih odločitev, ko so razvoj tovarne gradili na uvoženem lesu iz Avstrije. Ko je nakup na tujem padel v vodo, se je delovna organizacija znašla pred domala nerešljivim problemom — kje dobiti manjkajoče količine lesa. Upanje, da bo to uredil gorenjski lesarsko-gozdarski soz, se je kmalu razblinilo. »Res nam je Gozdno gospodarstvo Kranj letos dobavilo celo tri tisoč kubikov hlodovine iglavcev več, kot smo se dogovorili, razen tega smo od članic dobili še šest tisoč kubikov žaganega lesa, vendar tudi s tem ne moremo biti zadovoljni, ker vemo, da gozdni gospodarstvi Kranj in Bled prodana na leto kupcem zunaj sozda še najmanj 25 tisoč kubikov; to pa je prav toliko, kolikor hlodovine nam na leto zmanjka za nemoteno obratovanje,« je povedal Viktor Potočnik iz Jelovice.

Namesto hlodovine kupujejo žagan les (v sozdu GLG, V Kočevju, kamor so vlagali, drugod v Jugoslaviji ter v Sovjetski zvezi) in ob tem izgubljajo, ker bi hlode lahko sami žagali, pri vsakem kubiku deset tisočakov in pri skupnem prihodu 250 milijonov dinarjev. »Naši tekmeči iz drugih republik kupujejo les tudi polovico ceneje, zato nam tudi lažje konkurirajo in za nameček še znižujejo cene. Jelovica ne more priti do tako poceni surovin, ker se lesarji in gozdarji tudi drugod v Jugosla-

viji čedalje bolj ograjujejo,« pravi. »Pri nas so se surovine v trideset letih podražile 1,3-kratno (hlodovina za 110 odstotkov, žagan les za 153, stekla vseh vrst za 145), medtem ko so se okna jelobor le za 42 odstotkov, vrata za

53. Tudi mi bi lahko navili cene, toda potem bi bile zaloge navzlic temu, da imamo prodajalne po vsej Jugoslaviji, še precej večje. Mislim, da so podatki dovolj nazorni: gozdarji (kot tudi drugi »surovinarji«) se obnašajo monopolno, mi, lesarji, smo prisiljeni upoštevati tržne zakonitosti.«

Jeloviški tozdr Gradnja montažnih objektov je zaradi pomanjkanja naročil in neizkoriščenih zmogljivosti imel ob tridesetletju 56,2 milijona dinarjev izgube. Ob tem, ko v Jelovici obravnavajo rezultate gospodarjenja (ki so vse prej kot rožnati), razmišljajo tudi o tem, da bi dolgoročno preusmerili del proizvodnje, saj ni moč računati, da bo lesa v prihodnosti kaj več. Nasprotno: spričo ran, ki jih je gorenjski gozd dobil lani ob viharju in letos ob prvem snegu,

tretjini več kot v lanskem devetmesečju. Ob tem, da je skoraj četrtno tridesetletnega izkupička zaslužil z izvozom, predvsem s prodajo opažnih plošč, se tako kot drugi lesarji ubada s kopičenjem zalog. Ob tridesetletju je imel v skladiščih 70.185 vratnih podbojev, še enkrat toliko kot lani, dvomesečno proizvodnjo vratnih kril (24.712), 4673 postelj, 2213 nočnih omarič, 1313 omar ...

»V verigi, v kateri so gozdarji in drugi »surovinarji« ter lesno-predelovalni obrati, bo moralo prej ali slej priti do tesnejšega sodelovanja, tako da bo položaj gozdarjev odvisen tudi od rezultatov lesarjev, in obratno. Če do takšnega sporazuma med njimi ne bo prišlo, bodo proizvajalci končnih izdelkov iz leta v leto v težavnejšem položaju,« meni Franc Bajt, direktor LIP. »Z Gozdnim gospodarstvom Bled dobro sodelujemo. Še predno smo se združili v soz GLG, smo si med seboj pomagali: gozdarji nam na leto dobavijo od

merno, ne da bi upoštevali zmogljivosti gorenjskih gozdov, razvili lesno-predelovalne obrate. Lesa je premalo, kupcev preveč — v takem položaju je gozdarstvo naenkrat postala panoga, ki ima prihodnost,« poudarja Miloš Martinovič, direktor Gozdnega gospodarstva Kranj. »Gozdarji smo vedno dobavili lesarjem dogovorjene količine lesa, medtem ko lesna industrija ni izpolnila vseh obveznosti do gozdarjev, predvsem kar zadeva zagotavljanje deviz. Vemo, da so lesarji v težavah, zato tega problema v sozdu tudi nismo zaostrovali, vendar pa smo si devize, potrebne za nakup gozdarskih strojev in nadomestnih delov, priskrbeli sami s prodajo lesa zunaj sozda.«

Kje so korenine izjemno dobre tridesetletnega gospodarskega rezultata v Gozdnem gospodarstvu Kranj? Sliši se nenavadno, a vendarle je res, da je k temu največ prispeval lanski vetrolom. Oddaja lesa, ki je sicer natančno opredeljena v gozdnogospodar-

kakor prevelike in neizkoriščene proizvodne zmogljivosti ter proizvodni programi, ob katerih se zastavlja vprašanje, ali res vsi zagotavljajo delavcem socialno varnost.«

GLG Bled:

kriza ni od včeraj

»V sozdu smo se trudili, da bi zavrla draženje hlodovine, toda gozdarji so ne glede na to večje stroške, ki so jih imeli pri spravi lu lesa po vetrolomu, vračunali v prodajno ceno,« pravi Rok Gaperšič, predsednik kolektivnega poslovnega organa soz GLG Bled. »Moramo priznati, da so dogovarjanje o cenah lesa oteževali predvsem kupci, ki so bili za les pripravljeni odšteti tudi precej več kot gorenjski lesarji. Verjamem, da so bili tudi v gozdnih gospodarstvih ob vabljenih ponudbah pred težavnimi odločitvami: komu dati les.«

»Tridesetletni gospodarski rezultati lesarjev so posledica daljšega trajajočega krize v lesni industriji: Gorenjci pa to krizo še bolj občutijo kot ostali slovenski lesarji, ker so precej odvisni od gradnje novih stanovanj,« pravi Rok Gaperšič. »Alples, Gradis, Jelovica in Zlit nimajo zadosti svojega denarja za nemoten potek proizvodnje in ker se jim povečujejo še zaloge, morajo najemati kratkoročna posojila; obresti za tovrstna posojila pa so ob tridesetletju znašale 1227 milijonov dinarjev ali domala petkrat več kot lani. Ob dragih surovinah in ob domala 60 odstotkov nižjih izvoznih spodbudah kot v preteklosti je tudi prodaja na tuje, predvsem na zahodni trg, postala nezanimiva; to pa je tudi eden od razlogov, da članice sozda v izvozu na konvertibilno tržišče niso izpolnile tridesetletnega načrta.«

»Samo razmišljanja o tem, kako bi pocenili les in ostale surovine, ne vodijo nikamor. Lesarji morajo razviti takšne proizvodne programe, da se jim bo splačalo pripeljati (drag) les tudi od drugod, ne samo iz gozdnih gospodarstev Kranj in Bled. Povedano drugače: les bodo morali tako oplemeniti, da bodo lahko v končne izdelke vračunali tudi surovine.«

Foto: Franc Perdan

in številnih nevarnostih, ki mu pretijo (bolezn, škodljivci), bo lesa zanesljivo manj.

LIP:

obrestuje se dobro gospodarjenje v preteklosti

Blejski LIP v primerjavi z drugimi gorenjskimi lesarji za zdaj še manj občuti krizo v lesni industriji, ker si je v preteklosti s pametnim gospodarjenjem zagotovil denar, potreben za nemoteno proizvodnjo, razen tega pa mu nekaj sredstev še celo ostaja in jih posoja drugim, kar mu tudi povečuje dohodek. Do letošnjega tridesetletja je za »hude čase« (za rezerve) in za vlaganja v razvoj izločil iz čistega dohodka 349 milijonov dinarjev ali domala dve

85 do 90 tisoč kubikov lesa, mi jih preskrbimo devize. Veliko smo tudi skupno vlagali — v tovarno vrat, v mehanizirani skladišči lesa na Rečici in v Bohinju, v kotlovnice in gozdove. Mislim, da jim lahko privoščimo tudi v povprečju 15 tisočakov višje osebne dohodke, kot jih imamo v LIP-u, saj delajo v težavnih razmerah.«

Gozdno gospodarstvo Kranj:

v nadrejeni položaj so nas potisnili lesarji

»Strinjam se, da so gozdarji v nadrejenem položaju, toda za to so krivi tudi lesarji, ki so preko-

skih načrtih, je bila letos zaradi izjemnih razmer za 48 tisoč kubikov večja, kot so načrtovali. Vse polomljeno in izruvano drevje so, kajpak ob veliki pomoči kmetov, pospravili sami. Večja delovna storilnost in dodatni napori so jim tudi prinesli nekoliko višje osebne dohodke. Kvalificirani sekač je do tridesetletja povprečno zaslužil na mesec 70 tisočakov. Nekaterim se to zdi veliko, v resnici pa še vedno ni zadosti, da bi se kmečki fantje radi odločili za ta poklic. Delo je namreč nevarno, naporno ...

»S tem, ko smo uveljavili nekoliko višje cene lesa, smo dosegli, da so kmetje vse, kar smo jim gozdarji odkazali, tudi posekali in oddali gozdnemu gospodarstvu in da tudi ob vetrolomu ni prišlo do večjih »odtujitev lesa,« pravi Miloš Martinovič. »Mislim, da surovine niso edini problem lesarjev. Njihov poglavitni »greh« so vse-

So bili prepričljivejši gozdarji ali njihovi poslovni partnerji — lesarji? Nedvomno je, da bodo le z roko v roki, ne z medsebojnim obtoževanjem in tudi z jamranjem ne, temveč s smelimi poslovnimi odločitvami, z večjo prodornostjo na domačem in tujem trgu, z znanjem in delom ter z boljšo kakovostjo izdelkov napredovali, se razvijali in ustvarjali dohodek, ki bo vsem, ne le gozdarjem in »celulozarjem«, prinesel boljše gospodarske rezultate — in s tem tudi višje osebne dohodke.

OPREDELITVE GORENJSKIH POTI ŽIVLJENJA

Andrej Žalar

Na Gorenjskem je 1075 kilometrov kategoriziranih cest; 106 kilometrov magistralnih, 431 regionalnih in 538 kilometrov lokalnih cest. Z njimi upravlja tozd Vzdrževanje in varstvo cest Cestnega podjetja Kranj. Poleg kategoriziranih pa je še precej krajevnih in gozdnih cest, s katerimi upravljajo krajevne skupnosti in gozdna gospodarstva, ter mestnih ulic in trgov, ki spadajo v pristojnost komunalnih organizacij.

Z magistralnimi cestami in avtocesto na Gorenjskem gospodari Skupnost za ceste Slovenije, z regionalnimi in lokalnimi cestami pa občinske skupnosti za ceste v vseh petih gorenjskih občinah. Ocena je, da so gorenjske kategorizirane ceste precej iztrošene. V primerjavi z drugimi pokrajinami v Sloveniji pa so vendarle boljše. Čeprav je iz republiških virov prišlo na gorenjske ceste manj denarja, je gorenjsko gospodarstvo v zadnjih desetih letih nadomeščalo to razliko. Občinske skupnosti za ceste na Gorenjskem se zavedajo, da je stanje cest nevzdržno.

Zato so se povsod (v osnutkih) odločili, da bodo v naslednjem srednjeročnem obdobju zagotavljali več denarja iz lastnih virov, to je iz dohodka tozda na osnovi bruto osebnih dohodkov. Ena od osnovnih opredelitev o skupnih osnovah planov gorenjskih občin je, da se za cestno gospodarstvo nameni najmanj 1 odstotek od bruto osebnih dohodkov. Povsod pa nameravajo nameniti več: na Jesenicah 1,5 odstotka, v Kranju 1,2, v Radovljici po eni varianti 0,4, po drugi pa 1,2 in še dodatna sredstva, v Škofji Loki 1,8 in v Trzinu 2 odstotka. V Kranju razen tega računajo še na dodatne vire za nov ali obnovljen most čez Kokro, v Radovljici pa za blejsko obvoznico in za most čez Savo v Otočah s priključno cesto.

Predvideno je, da bi na Gorenjskem od bencinskega dinarja in taks za registracijo dobili denar za 100-odstotni standard vzdrževanja regionalnih in lokalnih cest. Če pa bo še letos sprejet zakon o 28-odstotni amortizaciji, bodo gorenjske občinske skupnosti za ceste dobile dodatno še okrog 250 milijonov dinarjev na leto. In kaj se obeta do leta 1990?

Karavanški predor in cesta do Žirovnice

Največji načrtovani cestni investiciji na Gorenjskem v prihodnjih petih letih sta karavanški predor in avtocesta od Hrušice do Žirovnice. Skupnost za ceste Slovenije ima ta projekt trdno zapisan v osnutkih srednjeročnega plana. Predor bi moral biti dokončan do leta 1990, hkrati pa po njihovem načrtovanju tudi tehnična dokumentacija za gradnjo avtoceste do Žirovnice.

Po izjavi predstavnikov Skupnosti za ceste Slovenije bi morali z gradnjo predora na naši strani začeti najkasneje sredi decembra letos. To pa hkrati pomeni, da mora najkasneje v prihodnjih dneh Evropska investicijska banka dati tudi soglasje o izvajalcu tega pomembnega objekta, katerega gradnja je ocenjena po predračunski vrednosti programske investicije na 60.103 milijone (novih) dinarjev. V prvi fazi naj bi sam predor, brez opreme, veljal 35.012 milijonov dinarjev.

»Takšen projekt,« pravi vodja programske projektivnega sektorja Janez Gradišar, »zagovarjamo tudi v Cestnem podjetju Kranj in na Gorenjskem. Vendar pa je med našimi stališči in osnutkom Skupnosti za ceste Slovenije nekaj razlik. Svet gorenjskih občin in koordinacijski svet gorenjskih občinskih skupnosti za ceste sta na gorenjskem posvetu predstavnike Skupnosti za ceste Slovenije opozorila, da je do izgradnje predora treba zgraditi tudi cesto od Hrušice do Naklega vsaj v polovični izvedbi oziroma gorenjskem profilu. Ob tem pa bi bilo treba zgraditi še vzporedno cesto. Najmanj, kar bi bilo treba narediti, je gradnja odseka avtoceste od Hrušice do Žirovnice in ureditev odseka od Radovljice do Črnic s podvinskimi klanci.« Kot rečeno pa sta v republiškem osnutku le gradnja predora in priprava dokumentacije za avtocesto do Žirovnice.

Drugih novogradenj ali večjih rekonstrukcij na magistralnih cestah na Gorenjskem Skupnost za ceste Slovenije v prihodnjem srednjeročnem obdobju ne načrtuje. Vendar pa na Gorenjskem resno računajo na sprejem zakona o 28-odstotni amortizaciji. (Zvezni zakon določa, da je treba v republikah najkasneje do konca leta sprejeti zakone o amortizaciji cest.) Tako bi namreč v prihodnjih petih letih dobili okrog 320 milijonov dinarjev. S tem denarjem pa bi lahko ojačali vozišča na odsekih Kraje—Javornik v dolžini okrog 3 kilometre in Črničev—Podtabor v dolžini okrog 6 kilometrov. Izvedljiva bi bila tudi manjša rekonstrukcija na odseku Kranjska gora—Mojstrana.

Ta del srednjeročnih opredelitev pa ima posebnost: v programu ni predvidena obnova ceste na Korensko sedlo. Ocenili so namreč, da bo postala ta cesta po izgradnji karavanškega predora manj prometna. Cestari pa ob tem opozarjajo na drug pomemben magistralni mednarodni odsek. To je ljubeljski predor. Treba bi ga bilo posodobiti in opremiti z varnostnimi napravami. Vendar to za zdaj še ni v planu Skupnosti za ceste Slovenije do leta 1990.

Radovljiški zalogaj

Po obsegu in vrednosti je — kar zadeva gorenjske poti življenja — v prihodnjem srednjeročnem obdobju načrtovana velika sprememba v radovljiški občini. Uresničen naj bi bil projekt Blejske obvoznice. Trasa le-te je že znana in začrtana. Potekala naj bi od Betinskega klanca ob robu naselij, vzhodno in južno od Blede, prek Sedla med Stražo in Dobro goru (vendar brez predora) in se pod garažami Vile Bled priključila na sedanjo cesto proti Bohinju.

Trasa sama niti ni tako zahtevna, pač pa bo na tem odseku treba zgraditi kar tri viadukte. Prvi naj bi bil nad Betinskim klanecem, drugi nad grapo Jezernice, tretji pa ob priključku pod garažami Vile Bled. Po programu naj bi bila cesta zgrajena do leta 1989. Denar naj bi zagotovila občinska skupnost za ceste. Predvideno je, da bi zbirali denar iz čistega dohodka temeljnih organizacij združenega dela v občini na osnovi bruto osebnega dohodka

Trebija—Žiri in uranska cesta

Prednost pred vsemi načrtovanimi v škofjeloški občini ima v srednjeročnih dokumentih ureditev ceste Trebija—Žiri. Na tej trasi, ki je glavna vez z žirovskim življenjem in gospodarstvom, bodo potrebni veliki in dragi posegi. Sedanja cesta je nevarna in mlo rečeno nemogoča. Razen utrditve cestišča bodo na trasi potrebna tudi velika dela za zavarovanje terena, ki je ponekod precej plazovit.

Dela so se že začela, v prihodnje pa naj bi se pospešeno nadaljevala. Zdaj delajo načrte. Dela pa bodo prav gotovo trajala dlje časa. V prvi fazi naj bi rekonstrukcijo ceste financirala Skupnost za ceste Slovenije, nato pa občinska skupnost za ceste.

Tako imenovano drugo prioriteto pa naj bi imela uranska cesta. Ne ve pa se še, kdo bo dal denar zanjo. Pravzaprav gre za staro obveznost nekdanje republiške skupnosti za ceste in rudnika urana. Načrtovana je bila prav zaradi rudnika in vsekakor jo bo tudi treba urediti. Lahko pa se

Cesta proti Primorski

Od večjih del oziroma novogradenj je v osnutku srednjeročnega dokumenta predvideno tudi dokončanje ceste od Britofa do Hotemaž. Tak odsek je pomemben »lokalno«, še veliko bolj pa regionalno. Ko bo zgrajen, bo v kranjski občini končan tisti del, ki je bil že pred leti v daljšem odseku začrtan kot pomembna povezava Gorenjske s Primorsko.

Gre za cesto od Jezerskega skozí Kranj in Škofjo Loko, naprej po Poljanski dolini in na Primorsko stran. Z letos zgrajeno cesto od Delavskega mostu do Brniške ceste in naprej do Britofa je bil na tem odseku v kranjski občini narejen predzadnji korak. V nadaljevanju je predvidena v srednjeročnih dokumentih tudi v škofjeloški občini in sicer od Sovodnja do občinske meje proti Cerknu.

Sicer pa se nameravajo v kranjski občini v prihodnjem obdobju spopasti z nadaljevanjem nekaterih rekonstrukcij. Najpomembnejši odseki, pri katerih pa je sedaj najbrž še prekmalu govo-

di odločitev glede bodočega mostu čez Kokro. Na problemski konferenci Socialistične zveze v Kranju je bila gradnja novega mostu čez Kokro tako rekoč že odpisana. Meritve naj bi pokazale, v kakšnem stanju je sedanji Kokrski most in koliko denarja bi rabili za rekonstrukcijo in morebitno razširitev.

V vsaki krajevni skupnosti

V tržiški občini, kjer je pravzaprav samo ena regionalna cesta, sta predvidena dva posega. Prvi je obnova ceste od Križev do Trzica, drugi pa je obnova in ureditev pri Peku. Sicer pa v občinski skupnosti, kar zadeva zbiranje denarja, dajejo velik poudarek cestam. Lahko bi rekli, da na tem področju nobena krajevna skupnost v občini ni izvzeta iz planskih dokumentov. Velika sredstva nameravajo vložiti v obnovo lokalnih cest. To so, na primer, ceste v Lom, Gozd, Leše, Jelen-

Koliko bo denarja

Po za zdaj začrtanih stopnjah za zbiranje sredstev za obnovo regionalnih in lokalnih cest v gorenjskih skupnostih za ceste bi v posameznih občinah v petih letih zbrali:

- v jeseniški občini okrog 500 milijonov dinarjev,
- v kranjski občini okrog 830 milijonov dinarjev (vključen je tudi most),
- v radovljiški občini od 150 do 200 milijonov (po prvi varianti za enostavno reprodukcijo), okrog 500 milijonov pa po drugi varianti. Za program razširjene reprodukcije, ki vključuje tudi Blejsko obvoznico in most v Otočah, pa bi potrebovali okrog 810 milijonov dinarjev;
- v škofjeloški občini okrog 900 milijonov dinarjev in
- v tržiški občini 450 milijonov dinarjev.

Pričakovane spremembe

Strokovne službe Sozd cestnih podjetij Slovenije so pripravile predlog za prekatégorizacijo nekaterih regionalnih cest in za izločitev precejšnjega dela (na Gorenjskem kar za približno eno tretjino) lokalnih cest. Izločitev lokalnih cest je predvidena zaradi tehničnih in prometnih razmer, ki veljajo pri sedanjih kategorizacijah cest. Ocene kažejo, da je precej cest preozkih, da imajo prevelike vzpone ali da so premalo prometne oziroma družbene pomembne, da bi se lahko sodile v kategorijo lokalnih cest.

V Cestnem podjetju v Kranju se s sedanjim predlogom ne strinjajo. Če pa bo predlog vseeno sprejet, bo to povzročilo precejšnje spremembe v planskih dokumentih za prihodnje srednjeročno obdobje. O predlagani prekatégorizaciji regionalnih in lokalnih cest bodo še pred odločanjem razpravljali v občinah skupaj s krajevnimi skupnostmi.

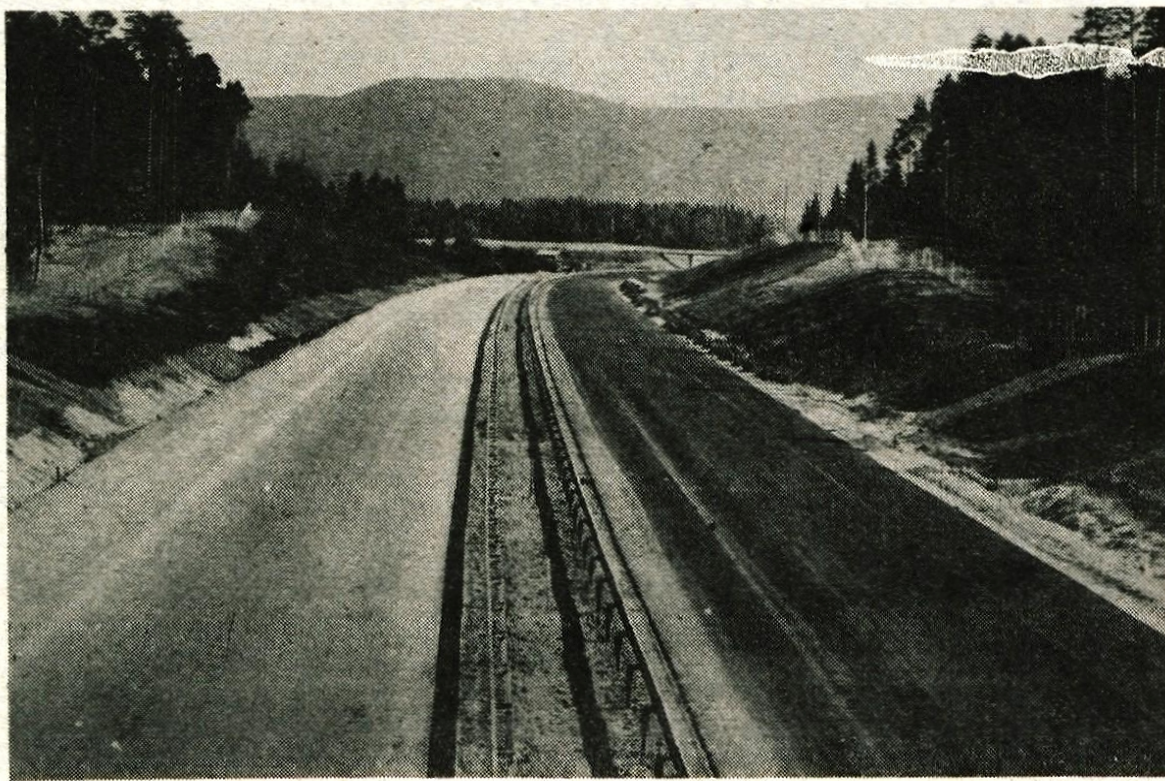

Foto: Franc Perdan

in z dodatnim združevanjem sredstev blejskega gospodarstva. Vsekakor bo to velik zalogaj za občinsko skupnost za ceste oziroma za gospodarstvo. Obvoznica naj bi veljala 710 milijonov dinarjev.

Vzporedno z izgradnjo blejske obvoznice pa je predvideno tudi nadaljevanje trase od Bohinjske Bistrice do Jezera in v zgornji bohinjski dolini od Jereke do Jezera. Na regionalni cesti od Lesc prek Kamne gorice proti Kropi je predvidena ojačitev ceste.

Od pomembnejših odsekov v radovljiški občini pa velja naštet še naslednje. Na lokalni cesti je predvidena gradnja novega mostu v Otočah. Ob tem pa bi bilo treba zgraditi tudi priključke. Predvidena je tudi obnova mostu v Globokem. Razen tega pa so v programih še načrtovane obnove cest na Kobló, v Begunje, v okolici Lesc in še nekatere.

zgotovi, da bo dobljen del bremena padel na občinsko skupnost za ceste.

V prihodnjem srednjeročnem obdobju pa so v občini načrtovane tudi obnove nekaterih regionalnih cest. Med pomembnejšimi je v Škofji Loki odsek Lipica—Stari dvor. Tudi cesta Škofja Loka—Železniki naj bi doživela večje rekonstrukcije. Dela naj bi se po programu začela na območju Železnikov oziroma na odseku v Češnjici in se potem postopoma nadaljevala proti Škofji Loki.

In nenazadnje je v programu opredeljena — vendar za zdaj kaže bolj kot rezerva — tudi cesta proti Cerknemu iz Sovodnja. Gre za regionalno cesto, ki naj bi bila obnovljena do občinske meje s Primorsko. Zdaj je opredeljena bolj proti koncu srednjeročnega obdobja. To je tisti odsek, ki se v kranjski občini povezuje s cesto Jezersko—Kranj in s povezavo s Primorsko.

riti o dokončnih opredelitvah, so: rekonstrukcija ceste med Tenetišami in Kokrico, obnova oziroma nadaljevanje del na obeh cestah ob Savi — iz Kranja proti Podreči in na drugi strani proti Trbojam in nadaljevanje del na trasi Kranj—Besnica—Nemilje oziroma Podblica. Za zdaj je še najbolj gotovo, da vseh omenjenih odsekov (in še nekateri so bili omenjeni v razpravah) ne bo moč urediti. Morda je sedaj, pred izoblikovanjem predloga in sprejetjem programa, še najbolj realna napoved, da bi na slehernem od naštetih odsekov lahko rešili nekaj najbolj kritičnih in nujnih.

Precej zanesljiva pa je že odločitev o rekonstrukciji ene najpomembnejših mestnih cest. To je Oldhamska cesta (od gasilcev pri Cesti JLA) do mostu čez Kokro in naprej po Cesti Staneta Zagarja do križišča (pri Jaku) na Primorskem. V zvezi s to cesto pa bo že v bližnji prihodnosti znana tu-

ALKOHOL JE V PROMETU SLAB SOPOTNIK

Ne, takšnega znaka ni na nobeni cesti, v nobeni knjižici cestno-prometnih predpisov ga ne boste našli. Tudi dvomimo, da bi ga kdaj lahko tudi zakonsko predpisali. Obstojal je le nekaj minut, toliko časa, da smo lahko posneli sliko za današnjo stran. Namen posvečuje sredstvo, smo si mislili. Zakaj bi namreč novembra, ki je posvečen boju proti alkoholizmu, pisali cele strani o prometnih nesrečah, ki so se pripetile zaradi vinjenosti udeležencev v prometu? Roko na srce — kdo pa bi se tako prestrašil statističnih podatkov, pa če so še tako prepričljivo predstavljeni, da bi se branil kozarca pijače, kadar vozi. Vozimo pa še vedno veliko, vsak dan so naši sopotniki avtomobil, kolo, motor, traktor, tovornjak, avtobus. Žal pa je naš sopotnik vsak dan tudi alkohol.

Toda ne — nihče ne trdi, da hodimo okoli hudo pijani tako vozniki kot pešci. Žal preveč mižimo pred dejstvom, da za ravnanje v prometnih situacijah ni odločilen liter, ki smo ga spili, temveč že dosti manjše količine.

Ivan Gubina, inšpektor za promet UNZ Kranj
»V Sloveniji ugotavljamo, da 22 do 23 odstotkov vseh prometnih nesreč povzroči alkohol. To seveda ni slovenska posebnost, saj je podobno tudi v prometnih statistikah drugih držav. Na Gorenjskem smo v letošnjih devetih mesecih denarno kaznovali prek 16 tisoč voznikov, 1506 smo odvzeli vozniška dovoljenja, pri 2361 smo na razne načine ugotavljali vinjenost.«

Albin Zevnik, voznik avtobusa in predsednik Združenja šoferjev v Kranju:

»Če voznik pije, to lahko primerjamo z bolnikom, ki namesto predpisanih zdravil zvrne kozarec alkoholne pijače. Poklicni voznik sploh ne bi smel piti. Govorimo, da je prevelika hitrost najpogostejši vzrok nesreč na cestah, a tudi alkohol nič ne zaostaja. Poznamo nekaj poklicnih voznikov, ki pijejo. Žal smo pri tem nemočni. Kadar z različnimi akcijami ugotavljamo vinjenost, se taki izognejo, tako jim ne moremo ničesar dokazati. Poznam kakih pet, šest voznikov, ki tudi po dveh krat na leto izgubijo vozniško dovoljenje zaradi alkohola. Delovna organizacija jih kljub temu ne odslavi, saj primanjkuje voznikov. Zlasti pri mladih bi morali preprečevati vinjenost za volanom.«

Stane Ficko, komandir prometne milice v Kranju:

»Analiza prometnih nesreč, ki so se zgodile, denimo, v četrtek, pokaže, da so bili štirje vozniki, povzročitelji, pod vplivom alkohola. Do teh voznikov ni nobene tolerance. S padcem standarda je vse več alkoholizma, zato je tudi več vinjenih voznikov. Vsak dan jih preganjamo. Če svoje delo usmerimo izključno v odkrivanje teh voznikov, vzamemo tudi po 20, 30 voznških dovoljenj na dan. Velikokrat je alkohol povezan s hitrostjo, saj se vinjeni vozniki ne morejo brzdati.«

Martin Zonta, uslužbenec:

»Ni prav, če voznik pije. Zlasti pozimi, ko je treba biti na cesti še bolj pozoren kot običajno, se pod vplivom alkohola hitro kaj zgodi. Prija mi kak kozarček tu in tam, sicer pa je odvisno od tega, koliko človek prenese. Poznati moraš svoje meje. Kadar vozim, ne pijem, morda kako pivo, vendar moram biti tedaj še bolj pozoren kot običajno.«

Anica Pribošek, administrator-ka:

»Sovražim pijačo in hudo mi je, če kje vidim posledice alkoholizma. Nikdar še nisem vozila pod vplivom alkohola. Ni namreč prav, da ogrožaš druge, če že do sebe nimaš prave odgovornosti. Zelo nasprotujem alkoholu. Vse je narobe, kadar se pije: v družini, v službi, tudi na cesti.«

Janez, delavec:

»Včasih pa prija kak kozarček. V družbi ne moreš odreči. Malo hudo je potem sesti za volan. Kadar je le prilika, prisedem h kakemu prijatelju, če ga spijem čez mero. Včasih pa vseeno sedem v avto. Tedaj imam vedno slabo vest, svojo pozornost na cesto okrepim, da ne bi prišlo do nesreče ali da me ne bi ustavili miličniki.«

Jure, prvošolec:

»Ni lepo, če je kdo pijan. Včasih gledam sosed. Kadar se ga napije, še na kolesu ne more sedeti. Vselej pade, kadar bi se rad ustavil. Kako je šele v avtu! Moj očka nikoli ne pije. Boji se, da ga ne bi ustavili miličniki.«

Milena Cvelbar, učiteljica:

»Otroke v šoli opozarjamo na alkoholno zlo zlasti v tednu boja proti alkoholizmu, še več pa o tem zvedo pri prometnem krožku. Zlasti pionirje prometne podrobnosti poučimo, kaj pomeni alkohol na cesti in kakšne nevarnosti prinaša. Tako vedo, da se ni varno zanešati na voznike, ki vinjeni sedijo za volan.«

Gorenjska nočna kronika

ČUDNO, DA SE NI VŽGALO

V Lescah je ob cesti lep čas stal avto v pogonu, v njem pa močno opit L. M. Čudno, da se alkoholni hlapi niso vžgali, je modrovala ženička, ki je možaka opazovala skozi okno.

ALKOHOL RAZGREL MLADCA

Mladeniča v škofjeloškem disku Sora sta ves večer pridno nagibala kozarca. Zlahna kapljica ju je tako razgrela, da sta se udarila. Nasilnejšega so pripravili. Vse do jutra je na hladu prihajal k sebi od prevelike količine tekoče omame.

NOGE GA NISO VEČ DRŽALE

Potem ko je obhodil nekaj lokalov, je nemočni Jeseničan obležal med pošto in železniško postajo. Nič kaj lepo ga ni bilo videti, ko je bruhal in lulal okrog vogalov. Čeprav so tvegali, da zasvinja tudi njihove prostore, so ga močje postave priprli.

bra ob 13.20 na magistralni cesti v Naklem. Grobin je po suhi cesti proti Kranju vozil osebni avtomobil; bil je brez voznškega dovoljenja. V Naklem, kjer je hitrost omejena na 60 km na uro, je vozil prehitro, več kot 80 km na uro, in zato zadel pešca Jelenka Pavloviča. Grobin je sicer trdil, da je zmanjšal hitrost zaradi prometnega znaka in ker je vedel, da ta del ceste v Naklem pogosto kontrolirajo miličniki. Obenem pa je tudi trdil, da ni vedel, da mu sledi miličniški avtomobil. Na dvojnem prehodu za pešce pred Marinskim in avtobusno postajo takrat sicer ni bilo nobenega pešca. V bližini pa je bil približno dva metra od ceste parkiran tovornjak, ob katerem sta proti prehodu prihajala dva pešca. Eden od njiju je kak meter za prehodom prečkal cesto proti gostilni Marinsk, ko pa je prečkal cesto še Pavlovič, ga je avtomobil zadel. Trčenje je bilo tako hudo, da je Pavlovič tri tedne kasneje za posledicami umrl v bolnišnici.

Pešca sta cesto res prečkala zunaj prehoda za pešce, vendar pa, kot je ugotovilo sodišče, voznik Grobin očitno ni bil pozoren na dogajanje, saj bi moral videti oba, že ko sta se bližala cesti in ko sta jo prečkala. Prvi pešec je bil namreč komaj čez, ko je že počilo, voznik je potrdil, da ga je

Če bi seštevali prometne nezgode in povsod upoštevali, ali so bili udeleženci pod vplivom alkohola ali ne, bi se prav alkohol med vzroki prebil povsem v ospredje. Tako pa se vinjenost kot drugoten vzrok zakriva za neprimerno hitrostjo, nepremišljenim prehitovanjem, nepredvidnim prečkanjem ceste, vožnjo v rdečo luč in podobnim. Pozabljamo namreč preprosto dejstvo: ni nujno, da je voznik hudo pijan za volanom; že kozarec je dovolj, pa že porabi polovico več časa, da pritisne na zavoro. Nekaj metrov pa lahko pomeni nesrečo, poškodbo, smrt. Šte danes kaj pili? Tako nas vpraša miličnik, kadar smo za volanom sumljivi. Navadno se prepričujemo, tako sebe kot druge: pili smo ravno toliko, da je še v mejah zakonsko določenih promilov, toda razsojati zase je bilo vedno zelo subjektivno dejanje. Izkoriščati pravico, biti vinjen toliko kot dopušča zakon, pa je prav tako kot hoditi po ozki brvi. Prav na to pa nas, žal, spominjajo (navadno post festum) kronike prometnih nesreč. V tem smislu bi bilo treba razumeti tudi tale prometni znak, ki smo si ga v uredništvu izmislili.

leta zapora. Upoštevalo pa je tudi, da je bil Martin Grobin zaradi kršenja prometnih predpisov že večkrat kaznovan pri sodniku za prekrške. Med olajševalnimi okoliščinami je upoštevalo, da je bil nepredviden tudi pešec, in tudi to, da Grobin poslednji ni zagrešil več nobenega prekrška. Sodišče pa se je odločilo tudi za varstveni ukrep odvzema voznškega dovoljenja B kategorije za dve leti.

Nesreče

Naglica na zasneženi cesti: štiri nesreče

Zimske vozne razmere so očitno presenetile voznike, saj mnogi še vedno vozijo z letnimi gumami. Na zasneženi cesti pa že z zimsko opremo kaže biti previden. V četrtek so spozlekke ceste, nepredvidnost, slaba opremljenost avtomobilov in prevelika hitrost skrivile nemalo pločevine na gorenjskih cestah. V štirih nesrečah so bili tudi ranjeni, gmotna škoda pa je ogromna.

Na magistralni cesti med Mejo in Drulovko je v četrtek, 21. novembra, osebni avto 28-letnega Jordana Eržena iz Ljubljane zaneslo na levi vozni pas, kjer je trčil v avto britanske registracije. V tuji avto je nato trčilo še vozilo Alojzije Vidmar iz Britofa. V ne-

nik ga je podrl in Peul je obležal hudo ranjen.

Voznik Marko Vidic, star 26 let, z Bleda in sopotnica Zvonka Bizjak, stara 29 let, iz Radovljice pa sta bila hudo ranjena v prometni nesreči, ki se je v četrtek, 21. novembra, pripetila pred Radovljico. Vidičev avto je zaradi prevelike hitrosti zaneslo v nasproti vozeči kombi Bernharda Pechinyja.

Vsi povzročitelji četrtkovih nesreč so imeli na avtomobilih letne gume. D. Ž.

Na prizorišču nedeljske nesreče v Preddvoru Kamor je segel ogenj, je pokalo

Preddvor — V nedeljo zvečer je bilo na prizorišču nesreče v Preddvoru mirno. Kraj nesreče so zavarovali in se odločili, da bodo z raziskovanjem vzrokov nesreče nadaljevali v ponedeljek, potem pa se bodo lotili odstranjevanja posledic doslej največje nesreče v Preddvoru.

Gost, grozen črn dim se je začel valiti nad vasjo, so pripovedovali v nedeljo zvečer domačini. Vedeli smo, da se je moralo zgoditi kaj hujšega. Slišali smo tudi eksplozije, najprej eno, potem pa še dve.

»Običajno ob nedeljah mož ne dela in tudi doma nas ni,« je še pod vtisom dogodka pripovedovala Ana Keržan, žena lastnika mehanične delavnice, kjer se je zgodila nesreča. »Osemletni sin je bolan, sama pa tudi nisem najboljši pri zdravju. Mož je dejal, da bi rad čimprej dokončal delo na golfu, zato je odšel v delavnico. Mislim, da je bilo nekaj po tretji uri popoldne, ko je počilo. Slišala sem hčerko, ki je jokaje pritekla po stopnicah v pritličje. Mislila sem, da se je njej kaj zgodilo. Potem smo pogledali ven. Delavnica je bila v ognju, moža nikjer, vrata so bila vržena v sneg, odtrgana s podbojev. Strašen pogled. Klicala sem moža. Ni se oglašil. Pomislila sem na najhujše. Takrat sem ga zagledala, kako je ves v ognju prišel iz delavnice pri stranskih vratih. Od bolečin se je metal v sneg, vendar je bil še kljub temu toliko priseben, da je pomagal odstranjevati avtomobile, ki so bili postavljeni na dvorišču. Sreča, da je našel izhod, sicer bi zgorel.«

»Čudim se,« pripoveduje Ana Keržan, »da se je možu to zgodilo. Vedno je bil pri delu izjemno previden. Še zvečer je pogosto odšel v delavnico in preveril, če je vse v redu.«

Da je bila eksplozija izjemno močna, kaže poslopje delavnice, ki se utegne porušiti, prav tako pa tudi ostanki jeklenk, ki jih je razmetalo po prostoru. Še sreča, da v eksploziji niso bile poškodovane sosednje stavbe, ki stojijo v neposredni bližini. Konec koncev pa je bilo v pred dvorski eksploziji tudi veliko sreče v nesreči: za nobenega od poškodovanih eksplozija ni bila tragična, smrtna!

J. Košnjek

Smrt na tirih

Jesenice — Potniški vlak, ki je v četrtek, 21. novembra, ob 20. uri vozil z Jesenic proti Ljubljani, je na Koroški Beli povozil 18-letnega Jurija Urana iz Ljubljane.

Uran je hodil po železniški progi v smeri Ljubljane. Strojevodja Ruda Radman, star 28 let, iz Ljubljane, ga je opazil šele, ko se mu je močno približal, saj ga je skrival zavoj, v katerem na Koroški Beli poteka proga. Z lučmi je nepredvidnega pešca opomnil, naj se umakne, in začel zavirati. Uran je odskočil, vendar se je na progi spotaknil in obležal, lokomotiva ga je zadela in odbila v kamnit usek. Fant je bil v nesreči tako hudo ranjen, da je umrl na kraju samem. D. Ž.

Foto: Franc Perdan

KOZARČEK JO JE OPOGUMIL

Pri Mayerju v Kranju je ženska zvrnila že nekaj kozarčkov. Ker se je močno majala, ji niso bili več voljni postreči. A žganica jo je opogumila, da je glasno terjala novo pijačo. Seveda ji niso ustregli. Poklicali so miličnike, da so jo pospremili domov.

S sodišča

ZBIL PEŠCA

Kranj — Pred temeljnim sodiščem v Kranju je bil na eno leto zapora zaradi povzročenega prometne nezgode obsojen Martin Grobin iz Podnarta.

Nesreča se je pripetila pred dvema letoma in sicer 23. septem-

opazil in zaviral. Vendar pa je v dokaznem postopku na podlagi pričevanja sodnega izvedenca in ostalih prič prišlo do spoznanja, da je Grobin zaviral, ko je zagledal drugega pešca, vendar zaradi neprimerne hitrosti ni več mogel ustaviti. Sodišče je zaključilo, da je nevarno situacijo na cesti povzročil pešec, ko je nepredvidno prečkal cesto. To pa še ne izključuje odgovornosti voznika Grobina, ki bi na tem delu ceste moral voziti tako, da bi lahko ustavil pred vsako oviro, torej tudi pred pešcem na cesti. Sodišče je ocenilo, da bi Grobin nesrečo lahko preprečil, če bi vozil s hitrostjo, ki je na tem delu ceste predpisana. Da ni pravočasno opazil pešcev ob cesti in namere, da jo prečka, je prispevalo tudi dejstvo, da je v času nesreče vozil pod vplivom alkohola.

To pa je sodišče tudi upoštevalo kot oteževalno okoliščino, ko je odmerjalo kazen v višini enega

sreči je bil ranjen voznik Eržen. Gmotno škodo cenijo na 1,9 milijona.

Neprimerna hitrost je botrovala tudi nesreči, ki se je istega dne zgodila blizu Bistrice pri Naklem. Voznik osebnega avtomobila Svetislav Kačarevič, star 43 let, s Hrušice, je vozil po magistralni cesti proti Kranju. Zaradi prehitre vožnje je zdrsnil na nasprotni vozni pas, pred osebni avto nemške registracije Ernsta G. Wutza. V silovitem trčenju je bila hujše ranjena sopotnica, 34-letna Lucija Kačarevič, laže pa otroka, 13-letni Igor in 9-letna Nina. Škoda presega 1,3 milijona.

V četrtek je počilo tudi v križišču pri dijaškem domu v Kranju. Voznik osebnega avtomobila Marjan Pajk, star 24 let, iz Ljubljane, je v križišču s semafori »prevozil« rdečo luč. Pri zeleni luči pa je prečkal cesto 16-letni Ranko Peul, doma iz Kotor Varoš, ki začasno živi v Kranju. Voz-

ZDRAVSTVO V PRECEPU ŽELJA IN MOŽNOSTI

Lea Mencinger

Največji udarec za občana, ki išče zdravstveno uslugo, je prav gotovo slabo plačan zdravnik. To ni nobena krilatica za vsakdanjo rabo sindikalnega aktivista v zdravstvu, temveč spoznanje, ki je s svojo težo prodrlo tudi v planske dokumente za naslednje obdobje. Večina bolnikov se s tem, kakšno imamo zdravstvo, srečuje v ambulantni in na lastni koži okuša razpoloženje ter tako ali drugačno vnemo slabo ali dobro plačanega zdravstvenega delavca. Ta namreč na svojem žepu in z delovnimi razmerami občuti, kako sicer nadpovprečno razvito gorenjsko zdravstvo zadnja leta lovi razvoj med možnostmi in stvarnostjo.

Ljudje zdravstvo, ki ga — grobo rečeno — tudi sami financirajo, ocenjujejo skozi čas, ki ga presedijo pred vrati ambulante. Zato tem bolj težko razumejo, da ima gorenjsko zdravstvo v primerjavi z drugimi regijami še vedno zelo visoko raven, veliko dostopnost, ne najmanj važno pa je tudi to, da se zdravstvena sredstva vse bolj racionalno porabljajo. Občana tudi ne zanima dosti, ali je rentgen že tako iztrošen, da postaja nevaren, ne ve, da ima jeseniška bolnišnica prešibak agregat.

Cilji so realni

Zdravstvo v prihodnjih petih letih? Prav gotovo možnosti razvoja občan razume po svoje, pač po tem, kako bo dostopen splošni zdravnik. Ni mu namreč vseeno, ali bo v čakalnici pred ambulanto sedel tri, štiri ure in več ali pa bo moral priti še naslednji dan, ker zdravnik niti fizično ne more sprejeti 80 bolnikov v ordinacijskem času. Takrat občan razmišlja o tem, da bi bilo treba povečati število ambulant, zaposliti še več zdravnikov, pa bi ob letnem naraščanju prebivalstva (5 odstotkov v petih letih) morda sčasoma hitreje prišel do svojega zdravnika. Toda...

Že ob primerjanju (brez tega ne gre) je po dostopnosti in racionalnosti zdravstvo na Gorenjskem nad povprečjem republike. Nadpovprečne pa so tudi zahteve Gorenjcev, vsaj tako se sliši. Da ne bi prehitevali zdravstvenega standarda ostalih regij, si gorenjsko zdravstvo za prihodnjih pet let zapisuje take cilje:

- sedanjo raven zdravstvenega varstva, večjo učinkovitost zdravstvenih organizacij, nič novih prostorov, omejeno zaposlovanje,
- prioriteta naj velja za razvoj osnovnega zdravstva,
- izenačiti materialni položaj delavcev v zdravstvu z delavci v gospodarstvu do leta 1988,
- povečati delež družbenega proizvoda za zdravstvo s sedanjih 3,6 odstotka na 4,15 odstotka leta 1990,
- zagotoviti sredstva za izrabljeno opremo in nujno novo opremo,
- združevati sredstva za reševanje likvidnostnih težav med zdravstvenimi skupnostmi in znotraj sozda Gorenjski zdravstveni center,
- ohraniti organiziranost v medobčinski zdravstveni skupnosti,
- vrsto nalog (informacijski sistem, SLO in DS, obnova opreme, kadri in združevanje sredstev) je treba izvajati na medobčinski ravni.

Za temi cilji, ki jih na Gorenjskem za zdaj ocenjujejo kot realne, se skriva poleg znanih še nekaj nalog, ki so težje izvedljive ali pa lahko postanejo velik strošek. Za primer lahko navedemo dializo. Pred leti si nismo predstavljali, da bo postala za gorenjske bolnike tako pomembna zdravstvena storitev, saj se njena dejavnost vse bolj širi; morda ne bo več tako dolgo, ko bo oddelek v jeseniški bolnišnici sprejemal bolnike na dializo tudi v treh izmenah. Da bo letos to veljalo 20 milijard starih dinarjev, je pač le suh finančni podatek, ob katerem pa se vendarle kaže vprašati, ali je takšna storitev, ki zagotavlja življenje in nekaterim tudi delovno sposobnost, v stilu nadpovprečne ravni zdravstvenega varstva na Gorenjskem. Ob predvidevanju, da v zdravstvu ne bi bilo še več zaposlenih, kljub predvidenemu 1-odstotnemu letnemu porastu prebivalstva, to v zapisanih ciljih pomeni padec zdravstvene ravni. Treba je vedeti, da že zdaj — kar zadeva zagotovljeni program — ljudje niso zaposleni v skladu s veljavnimi normativi, to pa pomeni, da so sedanji zaposleni ob tem obsegu storitev bolj obremenjeni.

Dr. Drago Petrič z Medobčinske zdravstvene skupnosti: »Lahko bomo zadovoljni, če si bomo v naslednjih letih še zagotavljali enako zdravstveno raven. To pomeni, naj bi dostopnost do zdravnika ostala enaka, menim, da že

zdaj ni posebno dobra. Oprema v splošnih ambulantah je kar dobra, ponekod celo takšna, da presega znanje zdravnika, ni zahtevna in tudi draga ni tako, da si je v osnovnem zdravstvu ne bi mogli privoščiti. Drugače pa je z opremo, kakršni so na primer rentgenski aparati — ta je postala tako draga, da amortizacija za nakup nove ali nadomestne opreme ne zadošča. Kaže, da bo treba predvsem za opremo bolnišnic združevati denar že z dodatnim odstotkom, tako v okviru zdravstvenih skupnosti kot z zbiralnimi akcijami, s katerimi so si zdravstvene organizacije že zdaj pomagale. Z opremo v zdravstvu je pač tako, da jo je treba imeti, ne glede na to, da investicija ne prinaša več dohodka, kot je to pravilo za delovno organizacijo, pač pa je namenjena zdravju.«

Kako tenak bo zdravstveni dinar?

stveno varstvo tudi naslednja leta prebrodilo brez težav. Planerji v zdravstvu so na to sicer pripravljani: ne bo treba črtati pravic, ki so za uporabnike zapisane v samoupravnem sporazumu, predvideno pa je večje prehajanje na nekatere cenejše oblike. Čeprav na Gorenjskem predvidevamo, da se bo nadaljevala sedanja zdravstvena problematika, to je večanje vseh vrst poškodb, boleznih srca in ožilja, visokega krvnega pritiska in sladkorne bolezni, pa kaže omeniti še dodatno problematiko. Zaradi slabšanja socialnih razmer opazajo spreminjanje obolenosti dojenčkov in šolske mladine, vse več je starejših ljudi, ki so najpogostejši uporabniki zdravstvenih storitev, da ne omenjamo alkoholizma in narkomanije, novih bolezni itd.

Veliko pa je še neznank. Recimo solidarnost: po predlogu republiškega samoupravnega sporazuma bi morali na Gorenjskem namesto 1,5 odstotka zbranih sredstev, toliko smo jih za republiško solidarnost dajali doslej, v naslednjih petih letih dajati skoraj petkrat več, to je 5 odstotkov vseh sredstev. V številkah je to okoli 150 milijard starih dinarjev za naslednjih pet let. To je velik denar. Razen tega pa lahko predvidevamo, da bo za zdravljenje v

najnujnejše izrabljene in za nujno potrebno novo opremo 690 milijonov dinarjev. Ali bo ta seznam, že nekajkrat okleščen res na najnujnejše, tudi uresničen? V preteklih petih letih je namreč gorenjsko zdravstvo lahko porabilo za opremo le tri četrte planiranega denarja. Se bo kaj podobnega dogajalo tudi v naslednjih letih? Zakaj je pravzaprav prišlo do položaja, ko v zdravstvu vse bolj resno govorijo o posledicah zastarele in izrabljene opreme?

Edgar Vončina, direktor sozda Gorenjski zdravstveni center: »Lepo bi bilo, če bi lahko zdravstvene organizacije amortizacijo, ki jo obračunajo, v celoti namenile za nadomestitev opreme in nakup nove. Vendar pa v minulem obdobju povsod niti stoo odstotne amortizacije niso obračunavali, ker je zmanjkovalo denarja. Amortizacijo namreč uporabljamo kot likvidna sredstva. Kar 30 odstotkov amortizacije pa gre za zaloge, za katere mi ne moremo dobiti kreditov, gospodarstvo pa jih lahko. Zaloge pa moramo imeti: to so zdravila in sanitetni material, gorivo, hrana v bolnišnicah, pa tudi zaradi potreb SLO. Veliko sanitetnega materiala je iz uvoza, kar pomeni, da ni mogoče

ske opreme, za vzdrževalna dela in posodobitev prostorov 314 milijonov dinarjev in za dograditev operacijskih prostorov kirurgije v jeseniški bolnišnici še dodatnih 386 milijonov dinarjev.

Pavle Dolar, direktor DO Gorenjske bolnišnice: »Ne bi mogli reči, da v zadnjih letih v bolnišnično opremo nismo ničesar vlagali. Nova je ultrazvočna oprema tako v kranjski kot v jeseniški bolnišnici, opremljeni so prostori za centralno intenzivno terapijo, dializa, preurejen je bil pediatrični oddelek, nov je operacijski rentgen. Del te opreme je bilo možno zagotoviti le z dodatnimi sredstvi iz družbenega dela, ne pa iz rednih sredstev zdravstva. Upamo, da bomo v prihodnje uspeli prepričati občinske zdravstvene skupnosti in tudi občine, da je bolnišnično zdravstveno varstvo odvisno tudi od solidne opreme bolnišnic.«

Kakšne so te možnosti, morda dovolj zgornjo pove že to, da gorenjske bolnišnice načrtujejo štiri nove operacijske mize, v Murški Soboti pa bi jih v prihodnje lahko kupili devet; nobena miza ne stane manj kot 2 stari milijardi. V jeseniški bolnišnici se zavzemajo le za izboljšanje operacijskih razmer, ki se ne začno in končajo le z operacijsko mizo. Lani je bilo namreč kar 2394 operacijskih posegov, leto prej 2145 — z naraščanjem prebivalstva je tudi operacij več. Na Gorenjskem si prizadevamo, da bi kar največ bolnišničnega zdravljenja opravili v domačih in tudi v bolj poceni bolnišnicah.

Na Gorenjskem zadnja leta zelo poudarjamo varčevanje in racionalnost, posebno v zdravstvenem varstvu. V Radovljici so to razumeli tako, da so v obdobju do leta 2000 predvideli celo ukinitve bolnišničnega zdravstvenega varstva. V osnutku dolgoročnega plana občine Radovljica za obdobje 1986—1995/2000 se jim je zapisalo: »Z namenom, da bi kar najbolj racionalno in v skladu z materialnimi možnostmi združenega dela ohranili dosedanj raven zdravstvenega varstva, bomo pospeševali dejavnost osnovnega zdravstva, bolnišnično zdravljenje pa nadomestili z dispanzersko in specialistično metodo dela.«

Osebnih dohodkov zaposlenih v zdravstvu so se v zadnjih petih letih realno znižali bolj kot tisti v gospodarstvu. Do leta 1988 naj bi osebni dohodki v zdravstvu realno rasli hitreje, da bi lahko vzpostavili razmerje iz prednekaj let, to je uskladitev z ravni iz leta 1979.

Če v bodoče za zdravstvo ne bo dovolj denarja, na Gorenjskem resno razmišljajo, da bi ukinili tudi nekatere pravice, predvsem v zobozdravstvu za odrasle. Protetiko naj bi namreč odrasli plačevali v celoti iz lastnega žepa. Po drugi strani pa bi mladinsko zobozdravstvo dobilo še večjo prednost, saj bi moral vsak ob koncu srednjega šolanja na srednji stopnji imeti 100-odstotno popravljene zobne del potrebne kadra in denarja. Tak načrt bi dosegel prav z delnim oženjem pravic odraslih. Pri tem pa je treba povedati, da ne gre za gorenjsko posebnost, pač pa o takem postopnem prehodu na samoplačništvu razmišljajo še v drugih regijah.

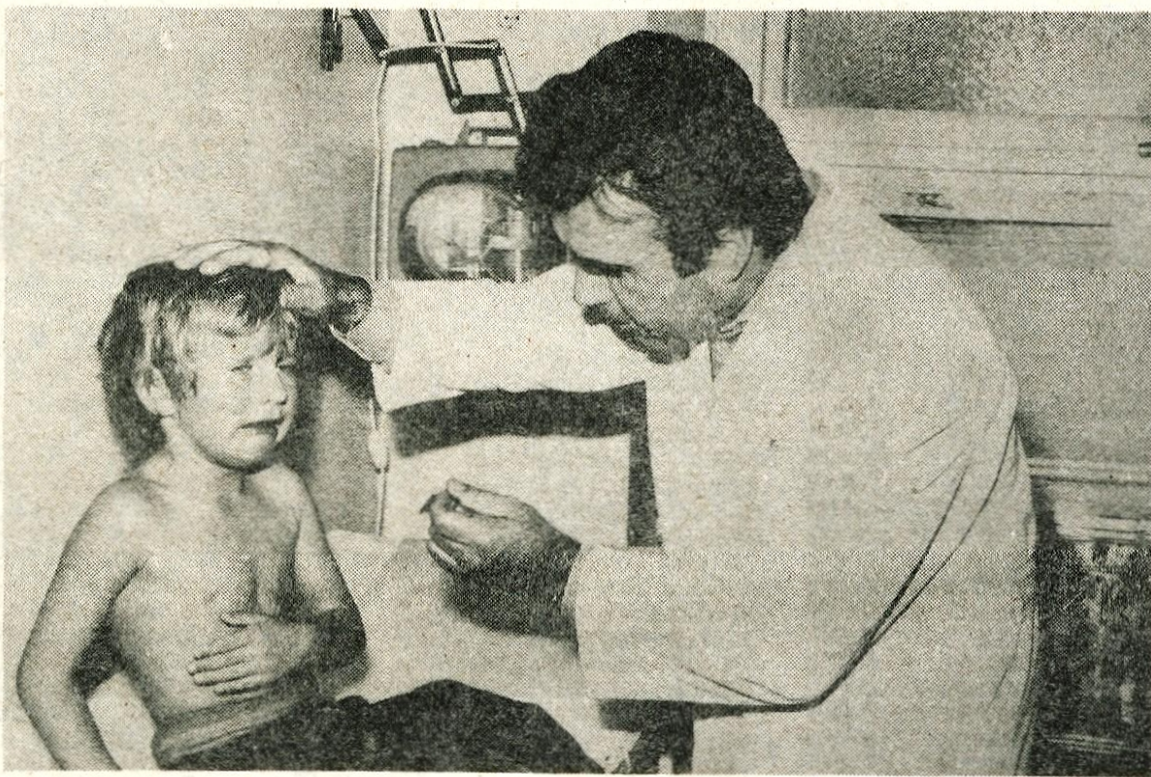

Foto: Franc Perdan

Daleč so že časi, ko smo na Gorenjskem odmerjali za zdravstveno varstvo še 5,3 odstotka od družbenega proizvoda, kot na primer leta 1977. Slabše gospodarske razmere v zadnjih petih letih so pošteno klestili po deležu sredstev za skupno porabo in s tem tudi za zdravstveno varstvo. Da pa lahko na Gorenjskem tudi s tako nizkim deležem, letos je ocenjen na 3,6 odstotka od družbenega produkta, še vedno zagotavljamo zdravstveno varstvo, je pripisati le skrajno racionalnemu obračunu tega denarja. Pa je racionalnost, o kateri govorimo, in ki pomeni že tudi onemogočanje razvoja in normalne dejavnosti zdravstvenih organizacij, še racionalnost ali že povzročanje škode? Plan predvideva postopno naraščanje tega deleža v petih letih za 2,9 odstotka na leto, kar naj bi pomenilo 4,15-odstotni delež v družbenem produktu leta 1990. To ne pomeni, da bo lahko zdrav-

izvenregijskih bolnišnicah, predvsem v Kliničnem centru, treba odšteti še več denarja kot doslej, že zdaj pa polovico sredstev za bolnišnično zdravljenje plačujejo Kliničnemu centru. Zato je ob načrtovanju razvoja v prihodnjih letih lahko neznanka še, na primer, načrtovana uvedba zdravstveno informacijskega sistema. Brez te informacijske tehnologije, ki naj pomaga tako stroki kot administraciji, se verjetno tudi v zdravstvu obeta zaostajanje, ne pa napredek.

Izrabljena in zastarela oprema

Gorenjsko zdravstvo tako je zapisano v srednjeročnih planih — potrebuje samo za zamenjavo

kupovati enkrat na mesec, temveč redkeje in v večjih količinah. Vedno morajo biti na zalogi rentgenski filmi, sukanec za šivanje ran in podobno, saj bolnika ne moremo odpraviti z nimamo ali ga poslati v drugo regijo. Vse skupaj pa pomeni, da v zdravstvenih organizacijah ostaja 10 do 20 odstotkov amortizacije. Četudi bi jo združevali, ne bi pomenila kaj velikega. Posledice vsega tega so take: v treh letih je odpisanost opreme dosegla stopnjo 80 do 90 odstotkov, ponekod še višjo.

Zastoj pri zamenjavi izrabljene medicinske opreme se kaže v osnovnem zdravstvu v povsem izrabljenih rentgenskih aparatih, ki lahko ogrožajo zdravje bolnikov in tudi zdravstvenih delavcev. Kaže pa se tudi v izrabljenosti opreme gorenjskih bolnišnic. Ugotavljajo, da bo treba v petih letih za vse tri bolnišnice nameniti 463 milijonov dinarjev za zamenjavo in dokup medicinske

VZGOJE SE NE PIŠE NA RECEPT

Helena Jelovčan

Napadalni malček je v vrtcu natrgal uhelj drugemu dečku, ker mu ni hotel dati igrače. V prvem razredu je učiteljico nekam poslal, ker ga je gnjavila z domačimi nalogami in spraševanjem. V osmem razredu je postal prvi med najbolj pogumnimi, ki so si v stranišču upali kaditi, včasih tudi popivati.

Nekoliko plašnega učitelja začetnika je klapa domala nesla iz razreda... Z naraščanjem let vzgojna oziroma vedenjska odstopanja privzemajo vse hujše oblike in razsežnosti, ki dobijo svoj epilog dostikrat v kriminalu. Zakaj so mladi taki, se potem začudeni sprašujemo.

Odgovornost za vzgojo oziroma vzgojne napake, ki jih kažejo otroci, odrasli radi prelagamo drug na drugega; vzgojiteljice in učitelji na starše, družino, starši na vrtec in šolo. Tak ping-pong pa je povsem nesmiseln, saj mladeži v ničemer ne koristi.

Družina je, in to se v naši družbi spet vse bolj glasno poudarja, osnovna celica življenja.

Ima največ možnosti in s tem tudi največji vpliv na vzgojo svojih otrok, na oblikovanje človeka. Razumljivo je, da je zato zanj tudi prva in najbolj odgovorna. Vrtec in šola le sodelujeta, družino dopolnjujeta in ji pomagata. Usmerjata jo zlasti tedaj, ko družina svoje naloge ni sposobna dobro opraviti. Vzrokov, zakaj ne, je več.

Število vzgojno problematičnih otrok narašča. Ne toliko v primestnih in vaških okoljih, kot v mestnih. Predvsem tu so otroci premalo zaposleni z delom doma, starši imajo zanje premalo časa, zato so bolj dovzetni za slabe vplive okolja, v katerem zamenjajo toplino, varnost, ljubezen, ki jim jih starši ne dajo. Vrtec in šola sta ogledalo vzgojnih napak staršev. Na katerih področjih vzgoje starši najbolj grešijo, smo skušali odkriti s sodelovanjem Jane Vogelnik, psihologije v Vzgojnovarstveni organizaciji Kranj, ter socialne delavke Vere Guna in pedagoginje Nade Nastran iz osnovne šole Lucijana Seljaka v Kranju.

Otroci tulijo in cepetajo le pred starši

Razhajanje med vzgojnimi zahtevami družine in vrtca je dokaj pogost pojav. Starši ne zaupajo vzgojiteljici, ko gre za osvajanje osnovnih higienskih, vzgojnih in moralnih vrednot. Ne verjamejo ji, če pravi, da je njihov otrok v vrtcu divjak, ker je doma priden, ali da vrtcu samo čepi, ne sodeluje, ker bi doma najraje splezal na omaro. Vse prepogosto je vrtec strelovod za domače težave.

Zato je zelo pomemben odnos staršev do vrtca. Če otrok čuti, da starši vrtca ne marajo, ga bodo tudi sami zavračali, ga imeli za kazen. Malo je otrok, ki se vrtca res ne morejo navaditi; bojijo se drugih otrok, ne toliko vzgojiteljice. Največ pa je otrok, ki tulijo in cepetajo samo takrat, ko jih starši oddajo in pridejo iskat, vmes pa se smeji, igrajo. Staršem se pač smilijo, ker so v vrtcu, in to otroci izkoriščajo. Še dobro, da ni veliko staršev, ki med službo hodijo oprežati skozi stekla, kaj otroci in vzgojiteljica delajo.

Starši imajo tudi zelo različne zahteve. Nekateri prenizke, ko hočejo otroka ohraniti dojenčka. Njihov otrok se pri petih letih ne zna obleči, jesti, tudi po čustveni plati ga pretirano zavijajo v vato. Drugi zahtevajo preveč. Radi bi, da bi petletni otrok znal pisati, upravljati z računalnikom.

Namesto pogovarjanja ukazi in prepovedi

Kako se otrok obnaša v vrtcu, je zelo odvisno od domačih razmer. V vrtcu se pokaže, koliko se starši pogovarjajo in spoštujejo med seboj, ali otroka upoštevajo ali pa mu le zapovedujejo. Strokovnjaki vedo povedati, da približno 70 odstotkov komunikiranja med starši in otroki sloni na zapovedih in prepovedih staršev, le 30 odstotkov pa je pogovarjanja.

Pomemben je način komunikacije v družini. Nekateri otroci težko navezujejo stike v skupini, se dolgo ne navadijo vrtca tudi zato, ker je družina zaprta vase, ne hodijo ven in drugi ne prihajajo k njim. Če se povrh vsega, še malo pogovarjajo med seboj, je rezultat tihi, miren otrok.

Vsaj uro na dan res z otrokom

Iz tega, ali je bil otrok zaželen ali ne, izhajajo osnovne čustvene potrebe otroka: ljubezen, varnost, spoštovanje. Otroci želi postati uspešen, priljubljen; le samozavesten bo pogumno sledil programu v vrtcu, odgovarjal, četudi narobe. Želičutili ljubezen in jo vračati.

Kvaliteta odnosa do otroka je prav tako pomembna. Ni dovolj, da so starši z otrokom vse popoldne. Važno je, ali se z njim ukvarjajo. Če se vsak dan vsaj eno uro res aktivno, je dovolj. Nekateri starši se ne znajo. Pri zagotavljanju čustvenih potreb ne igrata vloge izobrazba in vzgojno znanje. Le-to je lahko celo škodljivo, če starši knjige narobe pojmujejo. Prvo je, kakšen človek je vzgojitelj, ali je zrel ali ne, šele za tem pride znanje. Starši grešijo, ker na otroke prenašajo slabe vzgojne izkušnje svojih roditeljev.

Prezreti ne gre niti družinske klime. Ta se menja, če je več

Včasih otrok deluje kot bi bil prizadet. Počasneje se razvija, ker je moten stik z materjo. Če otrok čuti, da je materi odveč, se ne bo normalno razvijal.

Malček, ki je sam, ni tudi samostojen

Otroku je treba omogočiti, da se osamosvoji. Socialno samostojen je otrok, ki se zna igrati, je vztrajen pri igri, se zna pogovarjati, zna pripovedovati, nima strahu ali odpora do drugih ljudi, pomaga drugemu otroku, je tovariški, obvlada osnovne higienske navade, je samostojen; pri oblačenju, hranjenju, podnevi ne moči.

Treba pa je ločevati, kdaj se otrok osamosvoji in kdaj je osamljen. Mamica se hvali: pet let star sin prihaja sam v vrtec, ima svoj

Kje ima meje svobodna vzgoja?

Podobne napake kot jih delajo starši v zgodnjem otrokovem obdobju, se vlečejo tudi v osnovno šolo. Tu se že kažejo slabosti svobodne vzgoje, ki jo v naši družbi sicer poudarjamo, nismo pa postavili meje, do kam otrok sme oziroma koliko lastnega jaza mu moramo pustiti. Dejstvo je, da samo doslednost v ravnanju staršev dela otroka stabilnega.

Dober primer dobesednega pojmovanja svobodne vzgoje je fantek, ki mu je mamica do šestega leta pustila delati, kar je hotel. Šola ga je ukalupila, mu postavila določene zahteve, norme, ki jim ni bil kos. Postal je zmeden, razvojnno moten.

Zanimivo je, da v šoli dosti bolj delajo otroci, ki niso bili v vrtcu. Vrtčevski so bolj nedisciplinirani. Med poukom vstajajo, hodijo v stranišče, so nemirni, ne po-

družine, kjer je na zunaj vse lepo, predvsem v družine intelektualcev, ki si pustijo svetovati še manj kot preprosti ljudje. Zato šola največkrat vzgojni problem lahko samo omili, odpravi ga brez sodelovanja staršev ne more.

Učenci znajo biti nesramni in razbijaški

Starejšim otrokom starši dostikrat niso več kos. Vendar pa pri pouku družbene in moralne vzgoje učitelj opazi, da se otroci zelo radi pogovarjajo, radi povedo svoje mnenje. Zelo so kritični, dokaj zreli, medtem ko jih imajo starši še vedno za male otroke. Pogrešajo občutek večje enakopravnosti.

Znajo pa biti tudi zelo nesramni. Nesramni v odnosu do nekaterih učiteljev, nesramni, ko namensko uničujejo šolsko imovino, vse od vtličnic naprej. Takih učencev na srečo ni veliko, redki so tudi primeri kajenja in pitja alkohola.

V šoli ni osnovnega bontona. Učitelji sicer poskušajo ob izobraževalnem poslanstvu uresničevati tudi vzgojnega, vendar imajo za to največkrat premalo časa ali volje. Pol razredne ure na teden je premalo, saj je prav razrednik tisti, ki bi se moral največ pogovarjati z učenci o njihovih težavah, jih vzgajati, usmerjati.

Seveda pa se vzgoje ne da ločiti od izobraževanja. Vsaka ura pouka je in mora biti izobraževalna in vzgojna. To je še zlasti pomembno na nižji stopnji osnovne šole, medtem ko na višji pomagajo učiteljem pri vzgoji pogovori v pionirski, mladinski organizaciji, organizaciji Rdečega križa, razredni skupnosti.

Učitelji pojmujejo kot veliko oviro za delo preveč svobodno, enakopravno komuniciranje otrok. Ne da bi učitelja postavili na piedestal, vendar mu prav prešibka avtoriteta odvzame veliko delovne energije, predvsem v višjih razredih. Vsako uro učitelj ni sposoben tako motivirati učencev, da bi vsi ves čas sodelovali. S kaznimi pa ne doseže veliko. Še najuspešnejši so individualni pogovori s problematičnimi učenci ali skupinski pogovori v razredu.

Tudi starši jemljejo avtoriteto učiteljem. Nekateri namreč prihajajo v šolo, da bi se pregovarjali zaradi slabe ocene ali kazni, ki jo je njihov otrok zaslužil. Ne zaupajo učitelju, ampak otroku. S tem se ustvarja splošno nezaupanje v učitelja in šolo.

Kratek sklep

Otroci, tako majhni kot veliki, se vajo željo po čustveni toplini, ki jo lahko dobijo samo doma. Zato niti strokovni delavci v vrtcih niti v šolah ne morejo delati čudežev na vzgojnem področju, če nimajo podpore v družini. To se, žal, še vse prevečkrat dogaja, čeprav se spleča čimbolj potrudi, da se s predšolskim otrokom. Takrat, ko je motnja v njegovem razvoju šele nakazana, jo je moč najlažje in najhitreje premagati.

Foto: Franc Perdan

otrok. Vsak otrok je drugačen, svet zase, zato z vsakim ravnamo drugače in zato so posplošeni vzgojni nasveti iz knjig lahko škodljivi. Prvi otrok se je rodil, na primer, v slabem socialnem položaju družine in je zato živčnost staršev prešla tudi nanj, drugi v urejenih razmerah in je zdrav, vesel otrok. Pri prvem so bili starši že za vsako malenkost prestrašeni, pri drugem popuščajo, češ saj je še tako majhen. Pri prvem je družina živela v ljubezni, pri drugem je bil oče že alkoholik.

Če otrok ni deležen ljubezni, se v vrtcu zelo hitro pokaže. Otroci je raztresen, zasanjan. Karkoli je doma narobe, se pokaže v vrtcu: v njegovi risbi ali pripovedi. Majhen otrok vse pove, brez olepšavanja. Vidi se po njegovem vedenju, ki je bodisi tiho, zavrto in ni samo odraz njegove narave, bodisi po jecljanju, nasilnosti.

ključ, vse popoldne preživi sam, zvečer sam je, prižge televizor in gre sam spat. Otroci je res samostojen, vprašanje pa je, koliko čuti mamico. Vsak otrok ima potrebo po stiku z ljudmi. Če ne na mamico, se bo navezal na nekoga v okolju, v katerem se giblje.

Je nekaj primerov, ko so starši zaradi denarja vzeli otroka iz vrtca. Otroci je vse dopoldne sam, obiskuje le par ur predšolskega izobraževanja. Tak otrok je osamljen, družba ga potegne za seboj, prej slaba kot dobra. Otroci rad postane agresiven, neposlusen, se hitro stepe. Ker zelo pogreša pozornost, tudi na drobne pozornosti odgovarja negativno. Zato starši pri otroku ne smejo varčevati. Če vrtec res tako težko plačajo, naj pri centru za socialno delo vložijo prošnjo za znižanje oskrbnine ali pa si privoščijo kakšno nepotrebno razvado manj.

slušajo, težko se zberejo, učiteljica jim mora nekatere stvari večkrat povedati.

Vzgoje se ne da pisati na recept. Starši vzgajajo po sebi, po svojih podedovanih izkušnjah. Vzgojne težave otrok so zelo podobne. Kažejo se v slabem učnem uspehu in v vedenjskih odklonih. Staršem problematičnih učencev v šoli svetujemo, kako naj ravna z njimi in jim pomagajo. Šolska svetovalna služba otroke stalno spremlja, da začetijo, da se neko vendarle zanima zanje, za njihov uspeh.

Starši se, žal, včasih obnašajo tako, kot bi otroci ne bili njihovi. Neradi prihajajo v šolo, sram jih je. Starše, ki se ne odzovejo, šolski delavec obišče doma. Bistvenih uspehov njegovo prizadevanje nima, ker se domače razmere malokdaj spremenijo, saj starši iz svojega vzgojnega koncepta ne morejo. Zlasti težko je prodreti v

ZAČETI BO TREBA, IN V ISKRI SO ZAČELI

Marija Volčjak

Iskra je imela v zadnjem času dva ekološka spodrsilja: onesnaženje Krupe v Semiču s polikloriranimi bifenili in razlitje petroleja v Stegnah. Oba sta imela v javnosti velik odmev, kvarno sta vplivala na ime Iskre, začudenje strokovne javnosti je bilo razumljivo, saj je Iskra znana po uvajanju razvojnih programov na področju mikroelektronike, računalništva, telekomunikacij in aktorike. Zdaj pa se je Iskra pokazala v povsem novi luči. Postala je prva proizvodna organizacija na Slovenskem, ki se je celovito lotila varstva okolja. V sredo, 20. novembra, je odbor za varstvo pri delu in za humanizacijo dela pri delavskem svetu sozda pripravil problemsko konferenco o varstvu okolja, ki je bila dobro pripravljena in obiskana. Zbrala je Iskrine odgovorne poslovodne in strokovne delavce in druge slovenske strokovnjake, ki se ukvarjajo z varstvom okolja.

Dobri in s konkretnimi podatki in ukrepi podprti referati so obetali, da v Iskri mislijo resno, da nameravajo ukrepati.

Ekološka spodrsilja sta namreč pokazala, da ni pomanjkljiva le ekološka zavest, temveč je pomanjkljiv tudi informacijski sistem, tudi uporaba in ravnanje z ekološko problematičnimi materiali. Ni dovolj, da smo osveščeni, imeti moramo tudi znanje. Brez znanja pa za varstvo okolja ne bo moč veliko napraviti, saj slaba skrb za varstvo okolja ni nič drugega kot slabo obvladovanje tehnologij.

V Iskri nameravajo vpeljati celovit sistem varstva okolja. To je usmeritev, ki jo bodo vtakli v načrte in vsakdanje delo. Bo torej Iskra prva, ki bo rekla: »Preprečevanje onesnaževanja se nam splača!«

Znašli smo se v veliki zagati

Hitra industrializacija nosi svoje dobre stvari, pa tudi nevarnosti. Ogroženost okolja zaradi tehnologij, ki onesnažujejo, še nikoli ni bila tolikšna kot zdaj. Prav imajo tisti, ki trdijo, da tako naravnana razvojna pot — če ne bomo energično in drastično posegli vmes — vodi v samouničenje. Naša zaskrbljenost je torej ne le upravičena, temveč terja takojšnje ukrepanje.

Klici po čistem okolju pa so mnogokrat čustveno obarvani. Dober primer je jedrska energija, ki jo javnost zaradi sence Hirošimske bombe zavrača, vendar pa je daleč najčistejši način pridobivanja energije. Podobno so sporne vodne akumulacije, v zadnjem času veliko govorimo o verigi vodnih elektrarn na Muri in Savi. Nevarnosti pridobivanja energije v toplotnih elektrarnah pa smo doslej puščali v nemar, čeprav pri naših premoških in obstoječi tehnologiji na vsak megavat moči pride v raket od 8 do 32 kilogramov žveplovega dioksida na uro, kar pri 300 megavatnem bloku pomeni 200 ton na dan. Gozdovi umirajo zaradi kislega dežja, posledic na zdravju ljudi pa sploh ne ocenjujemo.

Toda zagata, v kateri smo se znašli, ker moramo izdelovati izdelke in pridelovati hrano, je le na videz brezizhodna. Doseženi tehnološki razvoj že ponuja rešitve, niso pa poceni. Sprejeti bomo morali načelo, da je vsak izdelovalec materialno odgovoren, da odstrani vse vplive in posledice svoje proizvodnje na življenjsko okolje. To pomeni, da mora strošek tega vstopiti v ceno izdelka, pa najsibo to tudi kilovatna ura električne energije. Le takšen način bo pripeljal do sanacije proizvodnje ali celo do njihovega zapiranja, če bo celovit račun pokazal, da so ekonomsko nevzdržne.

Nesprejemljivo pa je vse preprosto razmišljanje, naj širša družba pokrije stroške odpravljanja žarišč onesnaževanja. To vodi v slepo ulico.

Dober primer so svinjske farme, ki lahko pridobijo celo več energije, kot jo potrebujejo same, hkrati pa se znebe zoprnih odpadkov.

Tudi zbiranje odpadnega papirja, kovin in drugega ima neslutene razsežnosti. Zmanjša uporabo naravnih virov, manj je treba rudariti, zmanjšajo se stroški za energijo, manjše je onesnaževanje, ki ga povzroča predelava rud in osnovnih surovin, zmanjša se celo poraba dobrin, kot je voda. V razvitih deželah predstavlja zbrano odpadno železo skoraj polovico surovine za izdelavo jekla in hkrati prihrani sošček in pol nafte na tono jekla. Še večji so prihranki pri barvnih kovinah, kjer vsaka tona odpadnega bakra prihrani 7,7 soščeka nafte, tona aluminija pa kar 30. Uporaba odpadnega papirja prihrani kar 60 odstotkov energije, ki bi jo uporabili za izdelavo ustrežne količine papirja iz sveže pulpe.

Ne preostane nam drugega, kot da se učimo od razvitih dežel, ki so se zaradi hitre industrializacije prej znašle v zagati in ki že razmišljajo po novem. Čisto, za človeka sprejemljivo okolje zahteva sodobnejše tehnologije ali vsaj tehtne posege v obstoječe. Odpravljanje posledic onesnaževanja, posodabljanje in zamenjava proizvodnih tehnologij zahtevajo velike denarne naložbe. Temu se ne bomo mogli izogniti.

Seveda pa se bo hitro zastavilo vprašanje dražjih izdelkov, če tega ne bomo naredili v vsej državi. V kalkuliranje stroškov za varstvo okolja v ceno izdelkov pa je edina prava pot, le tako je moč pričakovati rezultate.

Na Iskri problemski konferenci o varstvu okolja sta uvodoma spregovorila predsednik kolektivnega poslovnega organa sozda BORIS LASIČ in predsednik delavskega sveta sozda JANEZ KERN, z izčrpnimi in tehtnimi referati, ki smo jih povzeli v našem prispevku, pa so sodelovali: podpredsednik slovenskega izvršnega sveta dr. BORIS FLEČEK, namestnik predsednika republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora TONE POLŠAK, svetovalec predsedstva SRS BOJAN UŠENIČNIK, član izvršnega odbora Gospodarske zbornice Slovenije FRANC GERBEC, glavna republiška sanitarna inšpektorica dr. METKA MACAROL-HITI, z Inštituta Jožef Stefan SVETOZAR POLIČ ter člani skupine SEPO J. MARUŠIČ, Z. PETKOVŠEK, M. DULAR in dr. M. PENCA, MARIJAN ŠTRAUS iz Iskre Invest servis, MITJA PAPEŽ iz Iskre Elementi, PETER JANČAN iz Iskre Kondenzatorji, ALBIN NOVŠAK iz Iskre Mikroelektronika in FRANC OŠLAJ iz Iskre Telematika.

na okolje so pomanjkljivi, upravljanje z njimi pa je nestrokovno in brez pravih učinkov. Ni težko najti čistilne naprave, ki slabo dela, ali naprave, ki slabo lovi dimne pline. Ravnanje z nevarnimi odpadki je marsikje podobno igri na srečo. Nesrečam najpogosteje botruje prav malomarnost. Raziskovalno delo in uvajanje lastnega znanja sta skromna in nepovezana.

Skrb za varstvo okolja bi nas morala napotiti v sodelovanje z drugimi deželami, kakor tudi v sodelovanje sorodnih delovnih organizacij pri nas. Za zgled lahko omenimo Krko, ki sama in na podlagi tehnologije Bayer razvija posebne čistilne naprave za odpadne vode v farmacevtski industriji.

Beseda strokovnjakov še premalo velja

V Sloveniji od leta 1974 v ekološkem pogledu naložbe ocenjuje

tovarna tega ni upoštevala. Zato je zabredla v še hujše probleme, v hude spore s krajani in zdaj bo problem rešiti veliko težje, kot bi ga bilo tedaj.

Drugi primer je hotel Park na Bledu. Ocena SEPO je svetovala večji odmak od obale jezera, kar pa ni bilo upoštevano. Da lokacija ni dobra, je zdaj pokazala tudi študija, ki jo je kot diplomsko nalogo naredila študentka. Pregledala je vse razglednice in prospekte Bleda in ugotovila, da se na njih najpogosteje pojavljata grad in otok, sicer pa ponujajo jezersko obalo, polno zelenja in naravnega okolja, izogibajo pa se posnetkom hotelov. Turistični delavci torej dobro vedo, s čim je treba privabiti goste in da ni pametno s hoteli siliti na obalo.

Nimamo ekologov

Iskrina problemska konferenca o varstvu okolja se ni ustavila zgolj pri osvetljevanju problemov, temveč je bila v drugem delu zastavljena povsem določno. Kot osrednji problem je izpostavila pomanjkanje ustreznih strokovnjakov — ekologov. Brez njih varstva okolja ne bo moč vtakati v načrte in vsakdanje delo v Iskri, vzpostaviti celovitega sistema varstva okolja.

Iskra ima 76 tozdov materialne proizvodnje, ki se nahajajo na 42 samostojnih lokacijah, in še na 16 združenih lokacijah v 28 slovenskih občinah. Izračunali so, da za vpeljavo celovitega sistema varstva okolja potrebujejo 62 strokovnih delavcev. Na začetku bodo sodelovali s skupino SEPO, kasneje pa bodo sposobni to delati sami.

Ustrezne strokovnjake — ekološke — bodo morali pridobiti z načrtno štipendijsko politiko. Najustreznejši profil bo nedvomno kemijski tehnolog, ki že zdaj v tretjem in četrtem letniku posluša predavanja o ekologiji. Vendar pa teh študentov ni veliko, že v tretjem letniku so »razprodani« s štipendijami.

Sistem za varstvo okolja bodo v Iskri upeljali postopoma. Najprej bodo naredili posnetek ekološkega stanja, kar naj bi bilo nared do maja prihodnje leto. Leto dni bodo nato potrebovali za izvedbo tega posnetka: opis vseh proizvodnih tehnologij, popis materialov, ki jih uporabljajo v proizvodnji, virov onesnaževanja in seznam vseh odpadkov. Ko bo narejena dokumentacija, bodo lahko izdelali ekološko varstvene ocene in ukrepe ter do konca leta 1989 vzpostavili celovit sistem varstva okolja.

Akcija ima seveda izrazit ozdravitveni značaj. Le s sanacijo sedanjega stanja in z upoštevanjem ekološke zaščite pri novih programih bo moč dobro opraviti delo. Skrivanje starih problemov in izgovarjanje, da zanje še niso veljala ostra merila, bi bilo pač čisto navadno sprenevanje in obljubljanje v prazno.

Rečemo torej lahko, da so se v Iskri resno lotili varstva okolja. Upajmo, da bodo zastavljene naloge tudi uresničili. Še bolj pa se bomo veselili, če Iskra pri tem ne bo osamljena, če bodo po njeni poti krenili tudi drugi.

Foto: Franc Perdan

Splača se preprečevati onesnaževanje

V razvitim svetu vse pogostejše omenjajo geslo, da se splača preprečevati onesnaževanje. Tesno je namreč povezano z varčnim ravnanjem z energijo in odpadki. Ostanki in odpadki pa nastajajo v sleherni proizvodnji, njihova uporaba je tržišče, ki se naglo širi. Vse bolj se uveljavlja zasnova takšnih tovarn, ki se energetske ohranjujejo iz lastnih odpadkov.

Za varstvo okolja 12 do 18, pa tudi do 40 odstotkov naložbene denarja

Slovenski izvršni svet je ocenil, da bomo morali v bodoče za varstvo okolja v nekaterih industrijskih vejah namenjati od 12 do 18, izjemoma celo do 40 odstotkov naložbenih sredstev.

Varstvo okolja bo moralo postati sestavni del družbenega načrtovanja. Že zdaj bi morali v načrte zapisati, kdo vse je dolžan napraviti sanacijo, preprečiti nastajanje novih žarišč onesnaževanja.

Dosedanje ekološke nesreče so nas opozorile, da nimamo celovitega ekološkega informativnega sistema. Poznamo le posamične slabe vplive na okolje, ne znamo pa še izračunati, v kolikšni meri je okolje obremenjeno. Drugače povedano, vemo koliko žveplovega dioksida je dopustno imeti v zraku, ne vemo pa, koliko vseh strupenih plinov je dopustno imeti v zraku. Zato je lahko računanje posameznih izpustov in prikazovanje, da so v dopustnih mejah, podobno skrivalnici.

Pomanjkljivo je znanje. Drugače rečeno, slaba skrb za varstvo okolja je slabo obvladovanje tehnologije. Sistemi za preprečevanje ali zmanjšanje slabih vplivov

skupina SEPO, ki dela pri Inštitutu Jožef Stefan. Daje le mnenje, ne soglasja, kar je razlog, da beseda strokovnjakov vselej ni upoštevana.

Statistika pove, da je bilo od 352 ocen kar 108 negativnih. Za Iskro velja, da je imela običajno število negativnih ocen, člani skupine SEPO pa so povedali, da po letu 1975 Iskra v svojih poslovnih odločitvah upošteva njihova mnenja.

Neupoštevanje mnenja SEPO v bistvu pomeni zaganje veje, na kateri sedi. Pa vendar je moč najti takšne primere. Zanimivo je, da so za ponazoritev nesametnega ravnanja omenili prav dva primera z Gorenjske.

Prvi je Termika v Škofji Loki, ki so jo označili kot enega največjih slovenskih problemov. Čeprav je bilo v oceni SEPO zapisano priporočilo o preselitvi proizvodnje in mnenje, da širitev ni dopustna,

DO KDAJ ŠE S FIGO V ŽEPU?

Marija Volčjak

ŠTEFAN ŽARGI, predsednik občinske konference SZDL Škofja Loka: »Vprašanja, še pred leti drugod in tudi pri nas preslišana, se danes pojavljajo s tako ostrino in tako nakopičena, da bi jih bilo neprimerno in škodljivo obiti. Morda je bila javno zastavljena beseda doslej prevečkrat brez odmeva, gotovo pa je, da ni mogoče računati na nekoga zunaj nas samih, tistih, ki v občini živimo in delamo in ki se bomo znali in zmogli — ali pa ne — dogovoriti, kako naprej. Past, ki grozi, da namreč v imenu dohodka prevlada storilnostni princip, ki zanemari vse drugo, niti danes v znanem ekonomskem položaju ne more biti več odločilen, če pa bi še kje hoteli, da je, moramo namere z izvedbo vred neodložljivo ustaviti. Prevelika bi bila cena, ki že zdaj ni majhna, vedno manjši prostor za izhod in nemara celo vedno močnejši pritisk za ohranjanje starega. Nimamo prav veliko časa ne sredstev, da se stvari obrnejo drugače, mogoče ponekod niti volje ni, ker se vsi očitno ne zavedajo resnosti položaja, ali pa zavestno spregledajo trezna, utemeljena in argumentirana opozorila za prenehanje ogrožanja nas samih.

Verjetno stanje pri nas ni dosti bolj alarmantno kot še kje drugje, nemara pa je ekološka osveščenost v minulih nekaj letih rasla enako hitro kot številčnost in resnost problemov, pretečih nesreč in znakov ali prvih dokazov, da imajo prav ljudje, ki opozarjajo nanje, terjajo pojasnila in zahtevajo ukrepanje. Priznati moramo, da upoštevanje glasu ljudstva, če lahko tako rečem, največkrat ni bilo ustrezno in primerno teži opozoril.

Vsaka palica ima dva konca

Veliko več časa bi si morali vzeti, da bi celovito spregovorili o varstvu okolja v škofjeloški občini. Takšen občutek je zapustila problemska konferenca, ki jo je v soboto, 23. novembra, pripravila občinska konferenca SZDL Škofja Loka. Peturna razprava je zadostala le za Termiko in Rudnik urana Žirovski vrh, dotaknili so se še oskrbe s pitno vodo in Marmorja, za druge onesnaževalce pa je zmanjkalo časa, kakor tudi za besede o varstvu kmetijskih zemljišč.

Vendar nas občutek o pomanjkanju časa lahko zavede. Kajti, če ne bi bilo dveh bregov, onesnaževalcev na enem in onesnaženec na drugem bregu, potem bi bil pogovor lahko kratek. Problem torej ni v tem, da o varstvu okolja premalo govorimo, problem je v tem, da onesnaževalci zanj nič kaj radi ne slišijo in pri dogovarjanju drže figo v žepu, problem je v tem, da so onesnaženci pogosto sami, ko zahtevajo čisto okolje. Sami, dokler se problem tako ne razraste, da se z njim ni več moč igrati.

Onesnaževanje Termike res ni zgolj traški in svetoduški problem, slaba zaščita v rudniku urana v Žirovskem vrhu ni zgolj problem Poljanske doline. To nista zgolj problema škofjeloške občine, čeprav je res, da je pri ukrepih prva na vrsti. To sta slovenska problema. Kajti, če kje, se pri varstvu okolja ne smemo zapirati v nikakršne meje, ne v občinske ne v republiške ne v državne. Varstvo okolja je problem človeštva, aktualni problem našega bivanja, pomanjkljive zavesti, s katero ogrožamo naravo. Blagor, ki sta nam ga prinesli hitra industrializacija in potrošniška naravnost našega življenja, ima tudi drugi konec palice, ki nas že tepe in nas bo še krepkeje udaril po zadnjici, če bomo še naprej žagali vejo, na kateri sedimo.

Onesnaževalci, ki pri dogovarjanju drže figo v žepu, ne počno nič drugega, kot da skrivajo probleme, ki jim sami niso kos. Kajti slabo varstvo okolja ni nič drugega kot slabo obvladovanje tehnologije. To je torej strokovna nemoč, ki pa je nihče nič kaj rad ne prizna. V bistvu torej ne gre za to, da jim je vseeno, kaj počno, saj so navsezadnje tudi ljudje, ki žele dihati čist zrak in piti čisto vodo. V bistvu gre za to, da niso kos strokovnim problemom, kar skrivajo za potrebo po zaslužku. Toda palica neminljivo visi nad njimi.

Termika bo morala sanacijo opraviti v dveh letih in na sedanjih površinah

Termika je bila najprej na vrsti. Toda zataknilo se je že pri gradivni, ki za vse, na dobro obiskani problemski konferenci, ni bilo razmnoženo. Zgolj drobna pomanjkljivost? Kdo ve! Predstavniki Termike so spregovorili o sanacijskem programu, že osmem po vrsti. Sporna je bila že uvodna trditev, da uporabna dovoljenja ne omejujejo zmogli-

vosti posameznih linij. Krajani namreč trdijo, da imajo v Termiki dovoljenje le za izdelavo 15 tisoč ton izdelkov, naredijo pa jih 35 tisoč ton.

Povedali so, da ne mislijo opustiti izdelave kamene volne na Trati, temveč zmanjšati onesnaževanje. Za zaokrožitev proizvodnje na Trati bi radi imeli še tri hektare zemljišča, v Bodovljah prav tako še nekaj ter opredelitev zemljišča kot industrijske cone, v Poljanah dodatnega 1,5 hektara in v novi industrijski coni v Škofji Loki (ni še določena) 6 hektarov. Dejali so, da so doslej za naložbe, ki so neposredno in posredno vplivale na varstvo okolja, dali po zdajšnji vrednosti 218 milijonov dinarjev.

Grozljivi pa so podatki, ki so jih povedali sami, kar se doslej ni dogajalo. Kupolke okolje obremenjujejo z naslednjimi izpusti: 54 do 78 tisoč miligrami ogljikovega monoksida na prostorninski meter (dovoljeno je 58 tisoč miligramov), 125 do 425 miligrami žve-

strokovna ocena. Termiki seveda ustreza stavek, da je sanacija smiselna, nič pa jim ni všeč naslednji, ki odsvetuje širjenje proizvodnje in pravi, da bi bilo treba poiskati manj sporno lokacijo. Lokacija pa je po oceni Sepo sporna že od vsega začetka.

V razpravi je bila izrečena trditev, da sanacijski program ne bo odpravil vsega onesnaževanja, saj bodo tudi po njegovi uresničitvi izpusti žveplovega dioksida preveliki (doslej ga je Termika spustila v okolje 1.200 ton!), prevelik bo še hrup, čuden pa je tudi stavek, da bodo kontrolirano spuščali odpadne vode. Temu predstavniki Termike niso oporekali.

Po razpravi je bilo sprejeto stališče, ki ga je poprej oblikoval tudi odbor za varstvo okolja v občini Škofja Loka. Sanacijski program naj bi po možnosti uresničili prej kot v dveh letih, dodatno pa bodo v Termiki morali zagotoviti varnost pred hrupom v bivalnem okolju in zmanjšati vpliv

Na določen način lahko pritrdimo očitkom o povezanosti gospodarstva in politično-oblastvene strukture, ki je — dokler je bilo mogoče — zmanjševala pomen očitnega in se je šele po hudih prelomih in potem, ko je bila zahtevana javna beseda na javno postavljena vprašanja, začela do teh vprašanj nekoliko drugače vesti. Koliko je v tem posluhu, ki ga zadnji čas v občini čutimo, tudi resnega namena, da se naredi odločilen obrat, bodo nemara povedali tisti, ki jim je to naslovljeno. Brez pretiranja in alarmantnosti pa lahko zatrdimo, da spregledanje vitalnih vprašanj za obstoj in zdravo življenje v teh krajih vodi v obubožano preživetje in nenehen strah pred posledicami, ki jih že prepoznavamo in razbiramo. V imenu nekega (toda kakšnega?) napredka, še manj pa malomarnosti, ne moremo trčkovati ne Trate, ne Poljanske doline in ne Žirov.

TONE POGAČNIK, predsednik krajevne konference Sv. Duh: »Ko sem pred osmimi leti zgradil hišo in se preselil k Sv. Duhu, je Termika že burila duhove, vendar le v gostilniških razgovorih. Ko pa so svoje rekli strokovnjaki, smo spoznali, da smo resnično v težavah, da je problem hud. Ne rečem, da se v Termiki niso trudili, mislim pa, da niso naredili vsega, prišel sem celo do spoznanja, da se sanacije v Termiki ne da narediti. Sprašujem se, kaj bo čez pet let, če ne bo nič narejenega? Takrat bodo zakoni ostrejši in grozi jim ustavitve proizvodnje. Ali se tovariši v Termiki tega ne zavedajo? Jaz sem za sanacijo, toda naredite jo, če pa se ne da, ljudje ne smejo biti žrtve!«

niso imeli podatkov, kakšna bo jamska voda, ki zdaj odteka v potok Brebovščica in naprej v reko Soro. Čistilno napravo zdaj po dobrem letu poskusnega obratovanja gradijo in zgrajena bo jeseni prihodnje leto, veljala bo 300 milijonov dinarjev.

Rudnik pa ima seveda lahko tudi druge slabe vplive na okolje, saj, kot je dejal njegov predstavnik, govorimo o zaprtem krogotoku tehnološke vode, ne pa o zaprtosti celotne proizvodnje.

Društvo za varstvo okolja Škofja Loka je jasneje razčlenilo slabo varstveno zaščito v rudniku. Slišali smo, da je do pomora rib v Brebovščici in Poljanščici prišlo zaradi izpusta amonijevega sulfata. Zdaj izpuščajo v potok do 50 prostorninskih metrov tehnološke vode na dan. Ob petkih po dvanajsti uri pa potok pordeči, verjetno zaradi pranja avtomobilov. Zaradi prevelikih količin trdnih delcev (lebdetih, piše v poročilu inštituta), ki nosijo radioaktivne elemente, ki jih nosi s seboj

pihajo proti Gorenji vasi, zlasti pozimi zaradi zračne inverzije prinašajo radon. Hrup je prevelik tudi pri prevozu jalovine.

Na rastlinah se ti vplivi že kažejo, kaj pa na ljudeh, zastavlja vprašanje društvo za varstvo okolja.

Podobno kot pri Termiki je bilo tudi pri rudniku po razpravi sprejeto stališče, ki ga je poprej že oblikoval odbor za vprašanja varstva okolja v občini Škofja Loka. Takole so rekli: Iz poročil Inštituta Jožef Stefan je razvidno, da obratovanje Rudnika urana Žirovski vrh v veliki meri negativno vpliva na spremembe v okolju, saj je varstvena zaščita v proizvodnji, predelavi in pri skladiščenju surovin ter odlaganju odpadkov nezadostna. Odgovorni delavci rudnika, projektanti in vsi, ki so odgovorno sodelovali v postopku za začetek pridobivanja in predelave rude, morajo narediti vse za zmanjšanje negativnih vplivov. Sodijo, da poskusnega obratovanja ne bi smeli dovoliti prej, dokler niso izpolnjeni vsi pogoji za varno delovanje. Inštitucije in inšpekcijske službe morajo stalno spremljati vplive na okolje in o rezultatih pravilno obveščati javnost. Zastavili so še vprašanje, kaj bodo storile inšpekcijske službe, ko bodo mejne vrednosti za onesnaževanje okolja presežene.

Marmor, idrijsko smetišče, težavna oskrba s pitno vodo

V hotaveljskem Marmorju potrebujejo 6 tisoč površinskih metrov zemljišča, da bi zgradili čistilno napravo, ki bo preprečila onesnaževanje Volašnice s kamninim muljem. Zdaj so prišli tako daleč, da je lastnik pripravljen dati zemljišče, vendar v zameno za podobnega, saj je zaščiten kmet. Marmor pa seveda sam ne more iskati zemljišča, potrebno bo sodelovanje ustreznih organov.

Tudi za idrijsko smetišče pri Žireh je javnost že izvedela, ribiči so že pred dvema letoma začeli boj z njim. Republiški komite za varstvo okolja je njegovo lokacijo že razveljavil, naprej pa se še ni premaknilo. Onesnaženja podtalnice resda še niso ugotovili, toda to ni razlog, da bi lahko rekli, da je za varnost poskrbljeno.

Škofja Loka je znana po najbolj celoviti in učinkoviti čistilni napravi pri nas, vse bolj pa je v zadnjem času težavna oskrba s pitno vodo. Loški vodovod dobiva 80 odstotkov vode iz Poljanske doline, v primerih okvar so višja stanovanja brez vode, stroji v tovarnah se ustavljajo. Če bi reka prestopila bregove, pretrgala cevovod in ga na 600 metrih zasula z gramozom in blatom (takšna nevarnost je realna), bi vode manjkalo dva meseca. Zato bi morali v okolici Škofje Loke zagotoviti dodatno črpanje 50 sekundnih litrov vode.

Glede onesnaženosti spodnjih izvirov v Hotovlji (decembra lani) pa so povedali, da so ti viri za stalno izklopljeni, prekinili bodo tudi cevovod. Vzroka še niso odkrili, glede na možnost, da 20 tisoč prostorninskih metrov vode lahko onesnaži že 0,7 litra fenola (litrska steklenica lizola), je vzrok težko odkriti.

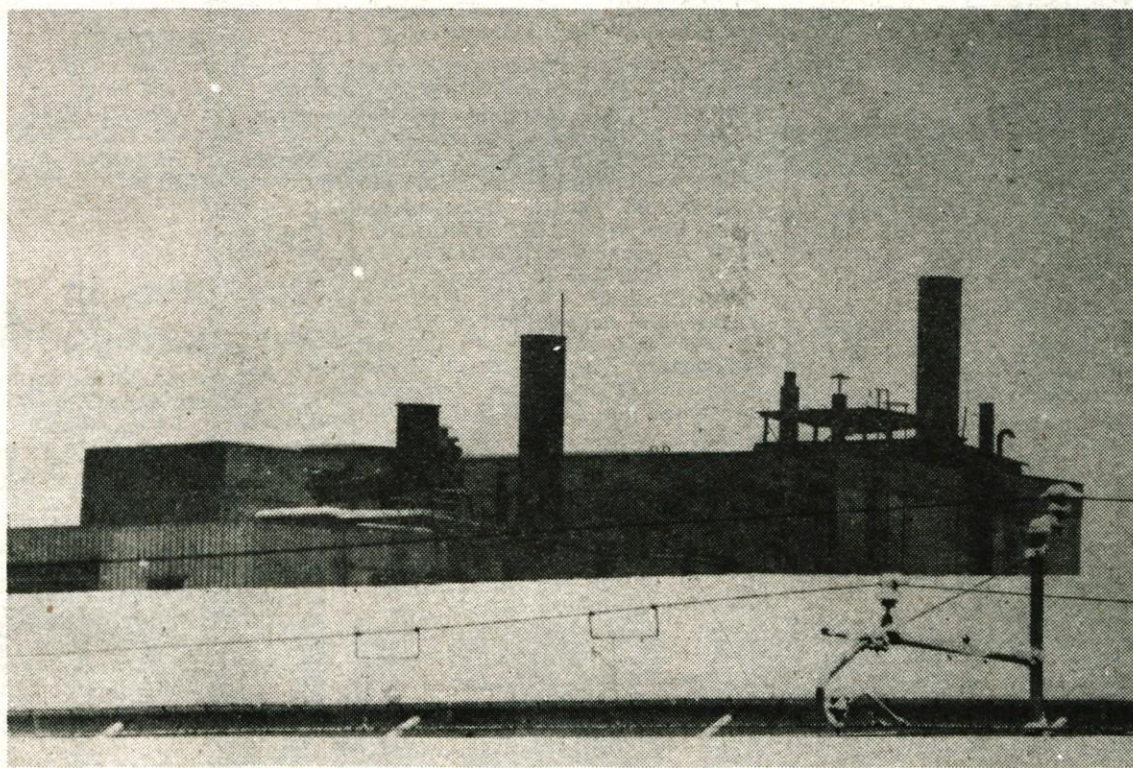

Foto: Franc Perdan

plovega dioksida (dovoljeno je 30 miligramov), 280 do 270 miligramov žveplovodika (dovoljeno je 7,5 miligramov) in 850 do 333 miligramov trdnih delcev (dovoljeno je 150 miligramov). Dejali so še, da so izpuste fenola in formaldehida na prvi liniji spravili pod dovoljeno mejo, na drugi pa jo še presegajo.

Vsi ti podatki so seveda posamični, nanašajo se na posamezne izpuste okolju škodljivih snovi. Ni pa podatka, v kolikšni meri je okolje v celoti obremenjeno. Takšnega izračuna pri nas še ne delamo (ne znamo narediti), so na nedavni Iskrini problemski konferenci o varstvu okolja povedali strokovnjaki. Navajanje posameznih izpustov je torej lahko skrajna, saj dihamo samo en zrak, napolnjen z vsemi dovoljenimi izpusti, ne le z enim.

Slišali smo tudi različna tolmačenja ocene Sepo, ki ima pri nas veljavo kot najbolj nepristranska

žveplovega dioksida. Sanacijo bodo morali izvesti na sedanjih površinah. Če pa sanacija ne bo narejena v dveh letih, bodo morali postopoma opustiti sedanjo proizvodnjo ali uvesti novo, okolju neškodljivo.

Rudnik urana ima slabo varstveno zaščito

V Rudniku urana Žirovski vrh so se na problemsko konferenco bolje pripravili, saj je bilo na voljo poročilo, ki so ga napisali v Inštitutu Jožef Stefan. Sami so tudi priznali, da čistilne naprave z začetkom poskusne proizvodnje niso zgradili, čeprav bi jo morali. Premalo so poznali rudarsko tehnologijo hidravličnega vrtnja in

tehnološka voda. S čistilno napravo bodo ti problemi odpravljeni.

Brez strokovnega odgovora pa so ostala vprašanja o odlagališčih in ventilatorjih. Člani društva za varstvo okolja so povedali, da jalovine na odlagališču Boršt ne prekrivajo s plastjo zemlje, pri večjih nalivih ga spira dež in radioaktivna voda teče preko zadrževalnih bazenov. Ker jalovina ni nevtralizirana, temveč le spirana, je še vedno kisla. Ruda, ki ni uporabna za predelavo, pa na jalovišču povzroča večje sevanje in deževnica jo spira. Pot do jalovišča Boršt je polna jalovine, ki pada s tovornjakov. Rdečo pogačo, ki vsebuje še dosti urana, vozijo na odlagališče Jazbec, deževnica ga spira, ni zadrževana. Na tem odlagališču je sevanje veliko in narašča.

Ventilatorja za prezračevanje jame oziroma za odvod radona povzročata dodatno sevanje v okolje in hrup. Vetrovi v glavnem

VRHUNSKI ŠPORT NI ZABAVA

Dušan Humer

KRANJ — »Na smučeh — uživaš zemljo z nogami, božaš tla, spremljaš valovite pregibe pokrajine, lahko drseč preko gladkega snega. In treba je neke genialnosti celega telesa, da ugameš pravo stoji, razdelitev moči po mišicah, nagib telesa, hitrega sklepa, katero pot izbereš — in v trenutku izbiranja:

koliko nagle sodbe, jadrnega preudarka, trenutne modrosti! In razgibanje tvojih sil — to je ples, razigravanje mladosti in kipenja sokov brez erotične primesi, čisto in krepko kakor sneg, ki leži vsenaokrog, kakor zrak, ki ga vdihavaš.« — Oton Župančič, dnevnik leta 1909.

KRANJ — Še kako prav je imel pesnik Bele krajine, ki je že tedaj vedel, kaj potrebuje športnik, še posebno vrhunski, če hoče, da uspeva v vseh pogledih. Za vsakogar, ki se zapiše vrhunskemu športu, je to velika šola za življenje, a le, če hodi po svetu z odprtimi očmi. Vrhunskim športnikom se razgira širni svet, spoznavajo nove, zanimive ljudi, hkrati pa gradijo svojo osebnost.

Vse to so občutili tudi naši vrhunski športniki, saj so svojo mladost zapisali športu, ki je po razsežnostih od večeraj, za danes in za jutri. Koliko znoja je treba iztisniti iz telesa, da te občuduje ves svet in ti da zahvalo! Ves šport, tudi vrhunski, gre s hitrimi koraki naprej. Tu so v ozadju industrija, znanost, medicina ter sposobni trenerji in strokovni štab. Kako je bilo včeraj, kako je danes in kako bo jutri, smo povprašali naše vrhunske športnike, smučarskega tekača Gašperja Kordeža, atleta — skakalca v višino Polde Mileka in alpskega smučarja Borisa Strela, iz starejše garde, srednje in iz današnjih vrst vrhunskih športnikov.

Gašper Kordež

Bili smo samorastniki

Smučarski tekač iz starejše garde naših vrhunskih športnikov je poklicni trener smučar-

skih tekačev pri smučarskem klubu Triglav iz Kranja. S šestindesetimi leti je še vedno prava športna grča, ki s svojim načinom vodenja treningov ve, kaj hoče od tekmovalcev.

»Športno pot sem kot smučarski skakalec začel devet let star v Kropi. Za smučarske skoke in teke me je pred vojno in po njej navduševal brat Matevž, ki je bil moj prvi učitelj. Kot aktivni smučarski tekač sem se s tem športom ukvarjal kar dvajset let in svoje znanje sedaj dajem mlajšemu rodu.

Med leti 1953 in 1964 sem bil državni reprezentant, vendar se nisem udeležil nobenih olimpijskih iger, čeprav sem vedno tekmoval v mednarodnih smučinah; teklen sem na 15 in 30 kilometrov. Na svetovnem prvenstvu v Zakopanah na Poljskem sem v teku na 15 km dosegel šestindeseto mesto. Na državnih prvenstvih sem bil desetkratni prvak v kombinaciji in v teku štafet.

V mojih letih smo trenirali sami — kolikor smo zmogli in kolikor smo imeli volje za to. Bili smo res pravi samorastniki in vsak je treniral tako, kot je mislil, da je pravilno. Od tega so bile odvisne naše uvrstitve. Največji problem je bila oprema, saj smo smučeli in ostalo opremo kupovali zunaj — na mednarodnih tekmah. Razmere v našem športu so se popravile s prodorno domačo industrijo tekaških smuč in ostale opreme. Današnja industrija naredi vse, da je oprema dostopna širšemu krogu ljudi in vrhunskemu športu.

Razvoj vrhunškega športa gre naprej s hitrimi koraki. Današnji

vrhunski športnik mora biti kvaliteten tekmovalac in človek, ki zna vztrajati. Le taki so uspešni. Za vrhunskimi rezultati pa stojijo znanost, industrija ...»

Polde Milek

Ni mi žal moje športne poti

Atlet, skakalec v višino in daljino, Polde Milek je iz srednje generacije naših vrhunskih športnikov. V mladih atletskih letih je veliko naredil za razvoj športa. Sedemindesetletnemu strojnemu inženirju v tovarni Sava v Kranju ni žal prehojene športne poti, čeprav so ga pestile poškodbe meniskusa in je moral kar trikrat na operacijo kolen.

»S kraljico športa sem se kot skakalec v višino začel ukvarjati leta 1963 pod vodstvom trenerja Milana Zorana pri kranjskem Triglavu. Potem je bil moj trener Peter Kukovica. S skoki v višino in daljino sem končal leta 1973. V višino sem skočil največ 213 centimetrov, kar je bil dve leti tudi državni rekord. Skočil sem ga pred olimpijskimi igrami v Mehiki. Tam pa sem bil sam brez trenerja in ni mi šlo najbolje, saj sem s skokom 200 centimetrov izpadel že v kvalifikacijah. Nato so se v letih 1970, 1973 in 1978 vrstile operacije meniskusa na obeh nogah. To je tudi zavrlo mojo atletsko pot. S člansko reprezentanco

sem leta 1968 sodeloval na evropskem prvenstvu v Španiji; z 208 centimetri sem bil enajsti. Leta 1966 pa sem bil udeleženec mladinskega evropskega prvenstva, kjer sem z 203 centimetri zasedel šesto mesto.

V reprezentanci sem bil v letih od 1966 do 1969 kot skakalec v višino in v letih 1971 in 1972 v skoku v daljino. Imam dve kolajni, srebro in bron, z balkanskih prvenstev, na mediteranskih igrah pa sem osvojil bronasto odličje. Imam pa tudi dva državna naslova. V naših letih smo vsak dan trenirali dve uri in pol in nato študirali. Za tiste čase je bilo to dovolj, da smo bili v srednjem razredu kakovostnih svetovnih lestvic tja do dvajsetega mesta.

Vrhunski šport gre s časom naprej. Količinsko se več trenira in vrhunski športniki se že kar poklicno ukvarjajo s svojimi disciplinami. Tudi znanost in medicina že spadata k vrhunskemu športu.

Boris Strel

Že vidne razlike med dvanajstimi

Ime Borisa Strela, rojenega v Žireh, sedaj živi v Škofji Loki, je zapisano na vseh vrhunskih lestvicah v veleslalomu in slalomu. Ti dve tehnični disciplini in tudi superveleslalom so najbolj v nogah, pa tudi v glavi, šestindvaj-

setletnega Ločana, vrhunškega alpskega smučarja.

»Smučati sem začel pri šestih letih in pri osmih sem bil že tekmovalac. Dolga je že moja pot v reprezentanci Jugoslavije, ki v zimskem času prepotuje s tekme na tekmo skoraj ves svet. Ni mi žal, da sem se zapisal temu športu, saj mi daje velike možnosti za razgled na življenje v svetu. Štiri-krat sem bil državni prvak v veleslalomu in smuku, da o republiških naslovih v pionirski, mladinski in članski konkurenci raje ne govorim.

Kot član naše državne reprezentance sem se udeležil dveh zimskih olimpijskih iger, v Lake Placidu in Sarajevu. Vidnih uspehov ni bilo, a sem vseeno zadovoljen. Bil sem tudi na treh svetovnih prvenstvih: leta 1978 v Garmischu, leta 1982 v Schladmingu in letos v Bormiu. Še sveži so spomini iz Schladminga, saj sem za Jugoslavijo osvojil prvo smučarsko kolajno — bron v veleslalomu. Tega uspeha ne bom nikoli pozabil, kakor tudi ne prvega mesta v Cortini v svetovnem pokalu. V veleslalomu sem premagal vse vemojstre veleslalomskih prog.

Za razvoj vrhunškega športa so velike možnosti in še vedno bo gonja za vrhunskimi dosežki. Vsi vrhunski rezultati in mesta pa zahtevajo celega človeka in le tak doseže svetovni vrh. Že samo treniranje in nato tekmovalanje je nekakšen poklic. Res se še ne ve, kje so meje vrhunškega športa, vendar ga moraš jemati tako, kot si zamisliš. Drugače ne gre. Že pri nas so vidne razlike med prvo dvanajstero uvrščenih. Če tega nisi sposoben doseči, je bolje, da prenehaš z vrhunskim športom.

KINO

KRANJ CENTER

29. novembra: slov. film CVETJE V JESENI ob 15. uri, hongk. akcij. film VOHUN IZ BONDOVE ULICE ob 17. in 19. uri, premiera amer. glasb. filma OGNJEVITE ULICE ob 21. uri, **30. novembra:** amer. akcij. film PAST ZA EDDIJA MACONA ob 15. in 17. uri, premiera amer. komedije NOČNA IZMENA ob 21. uri, **1. decembra:** slov. film KALA ob 10. uri, hongk. film VOHUN IZ BONDOVE ULICE ob 15. uri, amer. akcij. film PAST ZA EDDIJA MACONA ob 17. in 19. uri, premiera amer. akcij. filma ZADNJA VOJAKOVA NALOGA ob 21. uri, **2. in 3. decembra:** amer. film ZADNJA VOJAKOVA NALOGA ob 16. in 18. uri, **4. decembra:** amer. komedija NOČNA IZMENA ob 16. in 18. uri, **5. decembra:** amer. komedija NOČNA IZMENA ob 16. in 18. uri, amer. glasb. film AMADEUS ob 20. uri

KRANJ STORŽIČ

29. novembra: ital. pust. film ROPARJI ATLANTIDE ob 14. in 16. uri, jugosl. film RDEČI IN ČRNI ob 18. uri, **30. novembra:** ital. pust. film ROPARJI ATLANTIDE ob 14. in 18. uri, franc. erot. film IZREDNA ŽENSKA ob 16. in 20. uri, **1. decembra:** amer. akcij. film MLADI BOJEVNIKI ob 14. in 18. uri, jap. erot. film METULJEVA MREŽA ob 16. in 20. uri, **2. in 3. decembra:** amer. akcij. film MLADI BOJEVNIKI ob 16. in 18. uri, **4. decembra:** amer. fant. film IMPERIJ VRAČA UDAREC ob 16. in 18. uri, **5. decembra:** franc. erot. film IZREDNA ŽENSKA ob 16. in 18. uri

TRŽIČ

29. novembra: slov. mlad. film KALA ob 15. uri, franc. pust. film VELIČASTNI ob 17. in 19. uri, premiera amer. komedije NOČNA IZMENA ob 21. uri, **30. novembra:** jap. risani film PALČICA ob 15. uri, amer. erot. film ŠAMPANJEC ZA ZAJTRK ob 17. in 19. uri, premiera hongk. akcij. filma VOHUN IZ BONDOVE ULICE ob 21. uri, **1. decembra:** slov. film CVETJE V JESENI ob 15. uri, amer. erot. film ŠAMPANJEC ZA ZAJTRK ob 17. in 19. uri, premiera amer. filma OGNJEVITE ULICE ob 21. uri, **2. decembra:** amer. krim. film NOČNI MORILEC ob 17. in 19. uri, **3. decembra:** slov. film CHRISTOPHOROS ob 17. in 19. uri, **5. decembra:** amer. akcij. film PAST ZA EDDIJA MACONA ob 17. in 19. uri

KAMNIK

29. novembra: slov. film SREČA NA VRVICI ob 15. uri, amer. akcij. film PAST ZA EDDIJA MACONA ob 17. in 19. uri, premiera amer. akcij. filma ZADNJA VOJAKOVA NALOGA ob 21. uri, **30. novembra:** slov. film CVETJE V JESENI ob 15. uri, franc. pust. film VELIČASTNI ob 17. in 19. uri, premiera amer. akcij. filma MLADI BOJEVNIKI ob 21. uri, **1. decembra:** amer. fant. film IMPERIJ VRAČA UDAREC ob 15. uri, franc. pust. film VELIČASTNI ob 17. in 19. uri, premiera amer. komedije NOČNA IZMENA ob 21. uri, **2. decembra:** slov. film CHRISTOPHOROS ob 18. in 20. uri, **3. in 5. decembra:** amer. glasb. film ŠKR-LATNI DEŽ ob 18. in 20. uri

DUPLICA

30. novembra: amer. glasb. film OGNJEVITE ULICE ob 20. uri, **1. decembra:** slov. mlad. film KALA ob 15. uri, amer. komedija NOČNA IZMENA ob 17. in 19. uri, **4. decembra:** amer. akcij. film ZADNJA VOJAKOVA NALOGA ob 20. uri, **5. decembra:** hongk. akcij. film VOHUN IZ BONDOVE ULICE ob 20. uri

JESENICE ŽELEZAR

29. novembra: slov. film CHRISTOPHOROS ob 17. in 19. uri, premiera amer. glasb. filma ŠKR-LATNI DEŽ ob 21. uri, **30. novembra:** amer. glasb. film ŠKR-LATNI DEŽ ob 17. in 19. uri, premiera amer. akcij. filma ZADNJA VOJAKOVA NALOGA ob 21. uri, **1. decembra:** slov. mlad. film SREČA NA VRVICI ob 10. uri, amer. glasb. film ŠKR-LATNI DEŽ ob 17. in 19. uri, **2. in 3. decembra:** amer. akcij. film PAST ZA EDDIJA MACONA ob 17. in 19. uri, **4. decembra:** slov. film CHRISTOPHOROS ob 17. in 19. uri

JESENICE PLAVŽ

29. in 30. novembra: ital. film OČI ZLA ob 18. in 20. uri, **1. decembra:** amer. pust. film CABOBLANCO ob 16. uri, amer. fant. film IMPERIJ VRAČA UDAREC ob 18. in 20. uri, **2. decembra:** amer. film NEW YORK 1997 ob 18. in 20. uri, **3. decembra:** jugosl. film RDEČI IN ČRNI ob 18. in 20. uri, **5. decembra:** amer. krim. film BELI PES ob 18. in 20. uri

KRANJSKA GORA

29. novembra: franc. komedija OBRAČUN PRI BLAGOVNICI ob 18. uri, **30. novembra:** jap. erot. film METULJEVA MREŽA ob 20. uri, **3. decembra:** amer. film NOČNI MORILEC ob 20. uri

DOVJE

1. decembra: ital. pust. film ROPARJI ATLANTIDE ob 19. uri

KOMENDA

29. novembra: amer. akcij. film MLADI BOJEVNIKI ob 19. uri, **30. novembra:** franc. film CAO, MALI ob 19. uri

RADOVLJICA

29. novembra: ital. film OBRAČUN NA ZLATI JADRNICI ob 18. in 20. uri, **30. novembra:** amer. film ŠTRUMFKI PRIHAJAJO ob 18. uri, hongk. film MORILEC IZ TEMPLJA ŠAOLIN ob 20. uri, **1. decembra:** amer. film ŠTRUMFKI PRIHAJAJO ob 16. uri, amer. film ČEJENI V BOJU ZA ŽIVLJENJE ob 18. uri, nem. film SEKS V VISOKI DRUŽBI ob 20. uri, **2. decembra:** hongk. film MORILEC IZ TEMPLJA ŠAOLIN ob 20. uri, **3. decembra:** nem. film SEKS V VISOKI DRUŽBI ob 20. uri, **4. decembra:** amer. film ŠTRUMFKI PRIHAJAJO ob 20. uri, **5. decembra:** amer. film BRILJANTINA ob 20. uri

BLEJ

29. novembra: franc. film RAZKROPITE SE, KAJ ŽIJATE ob 18. uri, amer. film ČEJENI V BOJU ZA ŽIVLJENJE ob 20. uri, **30. novembra:** amer. film ŠAMPION NEŽNEGA SRCA ob 18. uri, braz. film BLAŽEN MED PROSTITUTKAMI ob 20. uri, **1. in 2. decembra:** ital. film OBRAČUN NA ZLATI JADRNICI ob 18. in 20. uri, **3. decembra:** hongk. film MORILEC IZ TEMPLJA ŠAOLIN ob 20. uri, **4. decembra:** nem. film SEKS V VISOKI DRUŽBI ob 20. uri, amer. film ŠTRUMFKI PRIHAJAJO ob 20. uri

BOHINJ

29. novembra: amer. film ŠAMPION NEŽNEGA SRCA ob 20. uri, **30. novembra:** franc. film RAZKROPITE SE, KAJ ŽIJATE ob 20. uri, **1. decembra:** braz. film BLAŽEN MED PROSTITUTKAMI ob 18. in 20. uri, **5. decembra:** hongk. film MORILEC IZ TEMPLJA ŠAOLIN ob 20. uri

ŽIRI

30. novembra: amer. film LJUDJE MAČKE ob 20. uri, **1. decembra:** jap. film LETEČA BANDA ob 17.10, **3. decembra:** avstral. krim. film PREVARANT HITREJŠI OD POLICIJE ob 20. uri

ŠKOFJA LOKA

29. novembra: avstr. drama LETA NEVARNEGA ŽIVLJENJA ob 18. in 20. uri, **30. novembra in 1. decembra:** amer. film KO ZAZVONI TELEFON ob 18. in 20. uri, **3. in 4. decembra:** ital. film RAFALI V PUŠČAVI ob 18. in 20. uri, **5. decembra:** amer. film VELIKO TVEGANJE ob 20. uri

POLJANE

29. novembra: amer. drama ZGODBE O LUTKAH ob 19. uri, **30. novembra**

in **1. decembra:** amer. film INDIANA JONES ob 19. uri (29. 11.) in ob 17. uri (1. 12.)

ŽELEZNIKI

29. novembra: amer. film KO ZAZVONI TELEFON ob 20. uri, **30. novembra:** amer. film ZGODBE O LUTKAH ob 20. uri, **1. decembra:** avstr. drama LETA NEVARNEGA ŽIVLJENJA ob 18. in 20. uri

Šah Novi prvo- in drugokategorniki

V Kranju sta od 8. oktobra do 21. novembra vzporedno potekala turnir drugokategornikov za osvoboditev prve kategorije in turnir tretjekategornikov za pridobitev druge kategorije. V vsaki skupini je tekmovalo po deset igralcev. V zanimivih in napetih bojih sta si I. kategorijo priborila Tomaž Šimunc (ŠD Kranj) in Janez Marko (SS Sava), II. kategorijo pa Karel Kmetič (ŠD Kranj), Tone Miklavčič (SS Zlato polje) in Janez Zavrl (ŠD Kranj). M. A.

Hokej na ledu

KRANJ — Po petih kolih druge zvezne hokejske lige je edino neporaženo moštvo Triglav iz Kranja. V gorenjskem derbiju se je v nedeljo srečalo na Bledu z domačim moštvom. V enakovredni igri so zmagali Kranjčani in so tako vodilni klub na lestvici.

Izid srečanja — Bled : Triglav 4:5 (1:1, 0:4, 3:0).

Drugi bo na drsališču Gorenjskega sejma v Kranju prvo mednarodno hokejsko srečanje. Kranjski Triglav bo gostil drugoligaša iz Avstrije Rotschitz. Srečanje bo danes zvečer ob 18. uri. -dh

Smučarski sejem

ŠKOFJA LOKA — Smučarski klub Alpetour iz Škofje Loke bo tudi letos predil sejem rabljene smučarske opreme, ki bo v soboto in nedeljo v športni dvorani Poden.

Sejem rabljene smučarske opreme bo v soboto od 9. do 18. ure, v nedeljo pa od 8. do 12. ure. -dh

Sprememba obrestnih mer in minimalnega zneska za 3-mesečno vezavo

Varčevalci, od 20. 11. 1985 dalje veljajo nove obrestne mere za vezana dinarska sredstva:

letna obr. mera

64 % za vloge, vezane nad 12 mesecev

66 % za vloge, vezane nad 24 mesecev

Letne obrestne mere za 3-mesečne depozite je nespremenjena (61 %). Ker banka obračuna in izplača obresti pred potekom enega leta, uporablja diskontirano obrestno mero, ki znaša 50,57 %.

Od 20. 11. 1985 dalje je minimalni znesek za 3-mesečni depozit 50.000 din.

Ljubljanska banka
Temeljna banka Gorenjske

lesnina — pohištvo
KRANJ — PRIMSKOVO
 Tel.: Kranj, Primskovo: 24-554;
 Kranj, Titov trg: 21-485;
 Jesenice: 81-179

Lesnina — pohištvo Kranj, Primskovo, Salon kuhinjske opreme, Kranj, Titov trg 5 in Salon pohištva Jesenice, Skladiščna 5, čestita vsem občanom občin Kamnika, Kranja, Jesenic, Tržiča in Radovljice, posebno pa svojim zvestim kupcem, za praznik republike — 29. november — in se zahvaljuje za dosedanje zaupanje.

**Zaupajte
 Lesnini
 in zadovoljni
 boste!**

VEZENINE BLED

Vsem delovnim ljudem in poslovnim prijateljem čestitamo za praznik republike

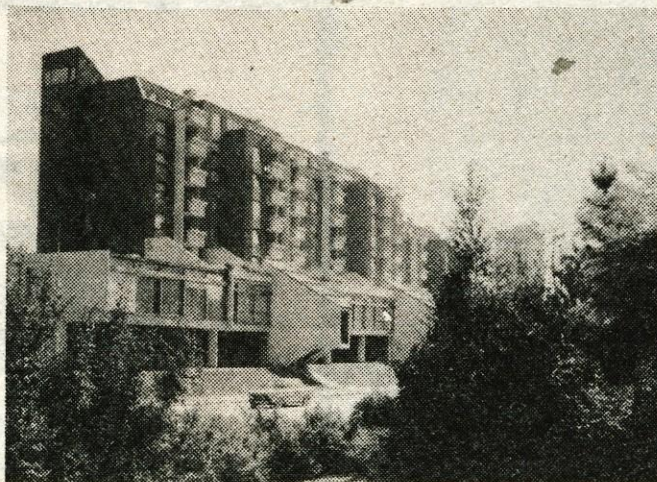
KMETIJSKA ZADRUGA ŠKOFJA LOKA

Vsem delovnim ljudem, poslovnim prijateljem, odjemalcem, potrošnikom, članom in kooperantom čestitamo za dan republike — 29. november

domplan

Kranj Cesta JLA 14,
 telefon: 24-440, 21-875

urbanizem, stavbna zemljišča, investitorski inženiring in stanovanjsko poslovanje

št. žiro računa 51500-601-10579

Delovnim ljudem in občanom občine Kranj čestitamo za praznik republike — 29. november — delavci DO DOMPLAN Kranj

Z izpolnjevanjem nalog, ki jih prevzemamo, bomo tudi v bodoče zadovoljevali interese delovnih ljudi.

Meglič Stanislav

GOLDIE

Cankarjeva 70, Radovljica

Prodaja vseh vrst srebrnega in zlatega nakita.

Iskrene čestitke za dan republike

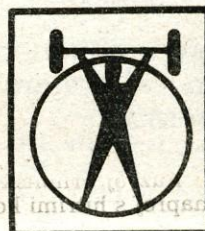
veletrgovina

ŠPECERIJCA

bled

Čestitamo vsem občanom in poslovnim prijateljem za praznik republike

Priporočamo se za obisk!

**Sava
 Kranj**

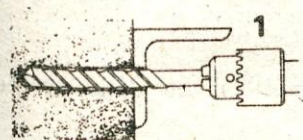
**NOVO
 HITRO
 ZANESLJIVO
 ENOSTAVNO
 GOSPODARNO**

Triglav zatezno sidro TSA

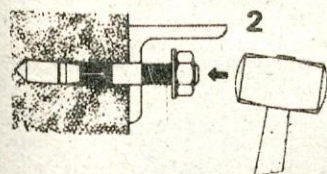
Sidro z zunanjim navojem in z že nameščeno matico in podložko. Primerno za pritrdjevanje v beton in naravni kamen.

SIDRO JE POSEBEJ PRIMERNO ZA MONTAŽO BALKONSKIH OGRAJ

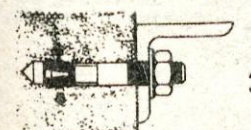
NAVODILO ZA UPORABO

Zvrtajte luknjo in jo očistite

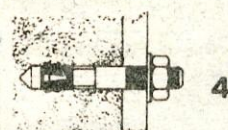

Varnostna zarez
 Z lahkim udarci zabijte sidro. Pri zabijanju mora biti matica na začetku navoja.

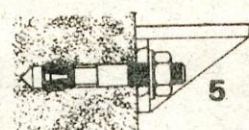

Privijte matico. Če se pri privijanju na navoju pokaže varnostna zarez, niso dosežene navedene vrednosti izvlačenja. Montažo je treba ponoviti.

Primeri uporabe:

Balkonske ograje, lesene konstrukcije, opaži itd.

konzole itd.

Metalka Tovarna montažnega pribora in ročnega orodja

TRIGLAV 64290 TRŽIČ. Cesta na Loko 2, tel.: (064) 50-040

metalka

triglav

Tovarna montažnega pribora in ročnega orodja
 64290 Tržič. Cesta na Loko 2
 Jugoslavija
 tel. (064) 50-040

metalka

**prodajalna
 kamnik**

Obiščite našo trgovino v Kamniku, kjer vam nudimo: tapete, tople pode v širini 2 in 4 metre, itisone, lak za parket, vse vrste barv, kuhinje, opremo za kopalnice itd.

Pri nas kupljeno blago dostavimo na dom!

Prodajalna je odprta vsak dan od 7. do 19. ure, ob sobotah od 7. do 13. ure

**ČESTITAMO
 VSEM
 DELOVNIM
 LJUDEM ZA
 29. NOVEMBER
 — DAN
 REPUBLIKE**

ZA VAŠ DOM

Modno ČEVLJARSTVO

kern Kranj, Partizanska 5

čestita cenjenim strankam in občanom Gorenjske za praznik republike — 29. november

Priporočamo se s kvalitetno izdelavo vsakovrstne obutve in obutve za kolesarje ter prosti čas (superge).

V naši trgovini v Kranju, Maistrov trg (nasproti Delikatese), nudimo obutev iz pravega usnja.

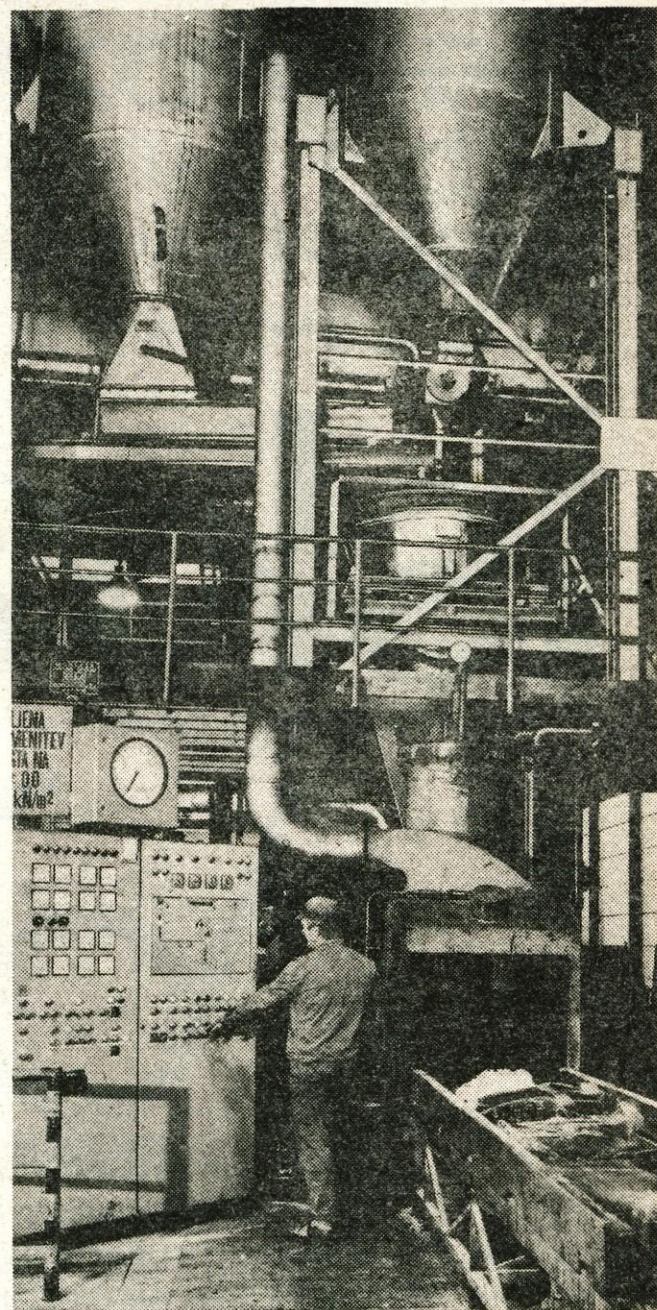
Kvalitetna izdelava — ugodne cene.

Trgovina je odprta od 8. do 12. ure in od 14.30 do 18.30, ob sobotah od 8. do 13. ure.

**KUNSTELJ-
 PURGAR
 BOGOMILA**
 frizerski salon,
 Kranj,
 Prešernova 4

Cenjenim strankam in ostalim občanom čestitamo za praznik republike — 29. november

**Delavci SAVE KRANJ
 čestitamo vsem delovnim
 ljudem ob dnevu republike!**

Čestitamo ob prazniku republike in ob 40-letnici osvoboditve

zavarovalna skupnost triglav
Gorenjska območna skupnost Kranj

čestita vsem občanom, zavarovancem in
poslovnim prijateljem za praznik republike
— 29. november

Iskra

Delovne organizacije
ISKRA KIBERNETIKA
ISKRA TELEMATIKA
ISKRA ELEKTRIČNA ORODJA
VSEM DELOVNIM LJUDEM IN
POSLOVNIM PARTNERJEM
ČESTITAMO ZA DAN REPUBLIKE —
29. NOVEMBER

Na počitnice v Terme Čatež

Cenjene bralce obveščamo, da je prišlo pri objavi 19. novembra do neljube napake. Pravilna telefonska številka za Terme Čatež je 068-62-110 in ne kot je bilo objavljeno.

Za nastalo napako se opravičujemo!

TEHNIČNI BIRO JESENICE

projektiranje, konstruiranje in
inženiring za strojno metalurške
naprave

Za praznik republike čestitamo
vsem delovnim ljudem in poslovnim
partnerjem

Kranj

DO ŽIVILA
TOZD MALOPRODAJA

Včeraj smo na Kokrici odprli komisijsko prodajalno

POSREDNIK

V njej bomo SPREJEMALI in PRODAJALI
rabljene premičnine, ki se še delno ali v celoti lahko uporabljajo.

Nekaj primerov:

športna oprema, obutev in oblačila
akustični aparati
gospodinjiski aparati
kolesa in njihovi deli
ter slično.

Prodajalna bo odprta vsak dan od 8. do 19. ure, sobota od 7. do 13. ure.

ZAUPAJTE NAM V PRODAJO STVARI, KI SO ŠE UPORABNE IN
JIH NE POTREBUJETE.

IMOS

GORENJC

SPLOŠNO
GRADBENO
PODJETJE
RADOVLJICA
LJUBLJANSKA CESTA 11

Vsem delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem čestitamo za dan
republike

SOZD ZDRUŽENI PROIZVAJALCI STROJNE OPREME
DELOVNA ORGANIZACIJA p.o.

LJUBLJANA n. sub. o.

INDUSTRIJA KOVINSKE OPREME IN STROJEV - KRANJ

64001 KRANJ - JUGOSLAVIJA

Izdelujemo stroje za čevljarstvo in tekstilno industrijo ter tračne brusilne stroje za kovinsko industrijo.

Vsem delovnim ljudem čestitamo za dan republike — 29. november

KOMPAS
JUGOSLAVIJA

Poslovalnica Kranj

Koroška cesta 2
telefon: 28-472, 28-473
telex: 34-663

VAŠ TURISTIČNI SERVIS

Vsem delovnim ljudem, občanom in poslovnim prijateljem kolektiv poslovalnice Kompas Kranj čestita za praznik republike

GOZDNO GOSPODARSTVO KRANJ

TOZD gozdarstvo Škofja Loka, Tržič
in Preddvor,
TO kooperantov Škofja Loka, Tržič
in Preddvor,
TOZD gozdno gradbeništvo, transport
in mehanizacija Kranj
in z delovno skupnostjo skupnih služb
Kranj

čestita vsem delovnim ljudem in poslovnim prijateljem za praznik republike — 29. november.

DEŽURNI VETERINARJI

od 29. 11. do 6. 12. 85

za občini Kranj in Tržič
Od 6. do 22. ure Živinorejsko veterinarski zavod, tel.: 25-779 ali 22-781,
od 22. do 6. ure pa na tel.: 23-518

za občino Škofja Loka
VODOPIVEC DAVORIN, dipl. vet., Gorenja vas 186, tel.: 68-310
OBLAK MARKO, dipl. vet., Škofja Loka, Novi svet 10, tel.: 60-577 ali 44-518

za občini Radovljica in Jesenice
RUPNIK DOMINIK, dipl. vet., Jesenice, Titova 45, tel.: 22-781 ali 25-779

ZVEZA TELESNOKULTURNIH ORGANIZACIJ OBČINE KRANJ

Delovna skupnost razpisuje delovno mesto

VODJE DELOVNE SKUPNOSTI ZTKO KRANJ

Poleg splošnih zakonskih pogojev mora kandidat izpolnjevati naslednje pogoje:

- da ima višjo ali visoko izobrazbo telesnokulturne smeri ali z delom pridobljene delovne zmožnosti,
- da ima najmanj 5 let ustreznih delovnih izkušenj na vodilnih ali vodstvenih delih,
- da ima organizacijske in druge sposobnosti za opravljanje razpisanih del.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave s kratkim opisom dosežanj dela in dokazila o izpolnjevanju zahtevanih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov ZTKO Kranj, Staneta Žagarja 27, Kranj, za razpisno komisijo.

alples industrija pohištva
Železniki, tel.: 064/67-121

sistem

TRIGLAV

Dolgoletna tradicija proizvodnje tega programa potrjuje njegovo kvaliteto in uporabnost.
Pohištvo za danes in jutri — pohištvo ALPLES

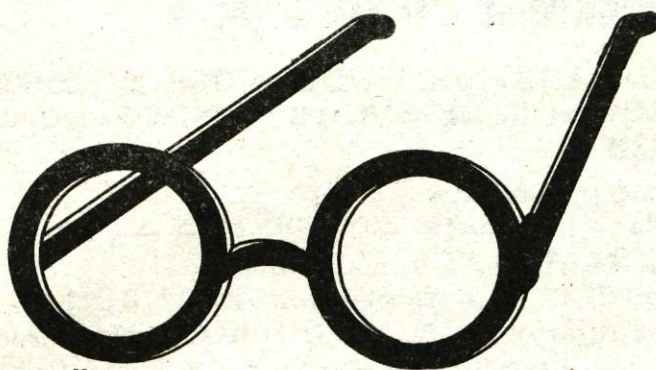
ČESTITAMO
OB DNEVU REPUBLIKE —
29. NOVEMBRU

exoterm
kranj
jugoslavija

Kemična tovarna Kranj

vsem delovnim ljudem
in poslovnim prijateljem
čestita
za dan republike —
29. november

OČESNA OPTIKA MARIBOR

Čestitamo
za dan
republike

Delovni čas: od 8. do
19. ure ob sobotah
od 8. do 12. ure
Telefon 22-196

PREGLED VIDA:
v ponedeljek, torek in
sredo od 14. do 15. ure
V ORDINACIJI V SERVISU
Optični servis Kranj — JLA 18
(nasproti porodnišnice)

lip bled

lesna industrija
64260 bled
ljubljska c. 32
tel.: (064) 77-661, telegram: lip bled,
telex: 34525 yu lipex

PROJEKTIRAMO IN IZDELUJEMO:

— vhodna vrata	— lupilne stroje
— notranja vrata	— spajalne stroje
— garažna vrata	— verižne transporterje
— opažne plošče	— transportne trakove
— obloge	— ventilacijske naprave
— notranje pohištvo	— filtrirne naprave
iz masivnega lesa	in mehanizirana skladišča

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO
ZA DAN REPUBLIKE

MERCATOR ROŽNIK TOZD PRESKRBA TRŽIČ

UGODEN PREDPRAZNIČNI NAKUP
NEKATERIH VRST PREHRAMBENEGA
BLAGA IN PIJAČ — TUDI DO 30 ODSOTKOV
CENEJE!

V ŽIVILSKIH PRODAJALNAH V TRŽIČU,
V PRODAJNEM CENTRU NA PLANINI IN V
PRODAJALNI V NEBOTIČNIKU V KRANJU

Obiščite nas!

Vsem delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem čestitamo za praznik republike.

TIKO TRŽIČ

Tržiško podjetje industrijsko kovinske
opreme

Delovna organizacija, specializirana za
preoblikovanje tanke pločevine do 6 mm.
Izdelujemo:

- omare za prekajevanje in shranjevanje
mesa,
- omarice za ključke,
- posebno garderobno opremo,
- naprave za čevljarstvo in druge
izdelke iz kooperacijskega programa.

Delovnim ljudem in poslovnim prijateljem
čestitamo za dan republike

Delavci

- TOZD za ptt promet Jesenice, Kranj,
Radovljica, Škofja Loka,
- TOZD Telekomunikacije Kranj in
- delovne skupnosti skupnih služb

združeni v PODJETJE ZA PTT PROMET
KRANJ

čestitajo vsem uporabnikom ptt storitev za
dan republike

SLOVENSKE

ŽELEZARNE

modne pletenine almira Radovljica

TOZD RADOVLJICA, NOVA GORICA, BOHINJ,
TRGOVINE IN DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH
SLUŽB

Lastne prodajalne
BLED — Park hotel, RADOVLJICA — Linhartov
trg 3, RADOVLJICA — Jalnova 2,
JESENICE — Cesta maršala Tita 34, BOHINJ —
Mencingerjeva 3, NOVA GORICA — Leninova 11
Trgovina KRANJSKA GORA ter Trgovina GRAD
GRIMŠČE

čestitajo vsem delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem za dan republike — 29. november

Vsem delovnim ljudem, poslovnim
partnerjem in odjemalcem
čestitamo za praznik republike in jim
želimo ob nadaljnjem delu veliko
delovnih uspehov

lesnina les

KRANJ-PRIMSKOVO

Cenjenim strankam,
poslovnim partnerjem in
občanom Gorenjske
čestitamo za praznik
republike — 29. november

UGODEN PREDPRAZNIČNI NAKUP		
vrsta blaga	proizvajalec	
keks Pariz čajno 1/2	KOESTLIN	169,60
kocke vafel 200 g	KOESTLIN	83,10
praline čokol.1/2	KANDIT	419,90
bombon mix 400 g	KRAS	212,70
bombon žele krhki 300 g	ŽITO	200,45
čokol. riž kocke buli 100 g	ŽITO	128,50
sirup višnja 1/1	HEPOK	300,00
marmelada mešana 720 g	ELAN	167,45
sardine Rovinj 115 g	MIRNA	86,35
žganje KALVAN 1/1	FRUCTAL	665,00
papirnati družinski robci	SLADKOGORSKA	252,50

PISMO Z DOBRO NOVICO

je Mercatorjevo nakupno pismo

- novost z ugodnostjo pri nakupih v 1520 Mercatorjevih prodajalnah
- zahtevajte informacije v najbližji Mercatorjevi prodajalni

ŽITO LJUBLJANA
TOZD Triglav — Gorenjka
proizvodnja pekarskih in
konditorskih izdelkov Lesce
TOZD Pekarna Kranj
Proizvodnja pekarskih izdelkov
Čestitamo vsem delovnim
ljudem in poslovnim
prijateljem za dan republike

čestitamo za dan republike
gorenjski tisk

KOMUNALNO PODJETJE

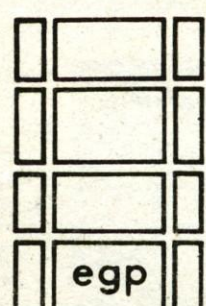
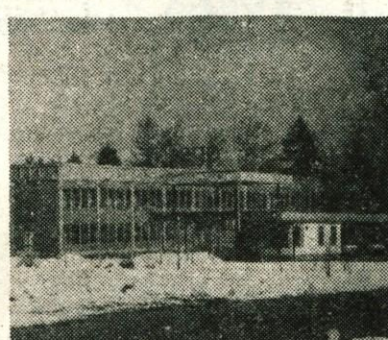
Vodovod p.o.
Kranj

Vsem delovnim ljudem in
poslovnim prijateljem
čestitamo za dan
republike —
29. november

Uporabnikom naših
storitev se priporočamo
za nadaljnje sodelovanje.

Odprta vrata mladim strokovnjakom

Pred letom 1980 so se v Embalažno grafičnem podjetju v Škofji Loki začeli ukvarjati s komercialno embalažo. V naslednjem srednjeročnem obdobju bodo zgradili novo tovarno za komercialno embalažo z avtomatizirano proizvodnjo. Moderna proizvodnja pa zahteva mlade, zagnane strokovnjake.

EMBALAŽNO
GRAFIČNO
PODJETJE
Škofja Loka

velik delež elektronike, ni dovolj le priden in vesten delavec, potreben je strokovnjak. Za moderne stroje je priprava proizvodnje vse bolj odločilna, saj je vedno bolj avtomatizirana, taka pa zahteva sposobnejše ljudi.

Mislím, da smo zanimivi za mlade, ki se žele dokazati in uveljaviti. Imamo dobre delovne razmere, lepe delovne prostore, dobro opremo, ki jo bomo vedno znova posodabljali, urejeno imamo družbeno prehrano, stanovanjska vprašanja so praktično rešena. Do leta 1990 bomo imeli novo tovarno komercialne embalaže, ki bo izrecno usmerjena v izvozno kvaliteto, v oplemenitenje starih in uvajanje novih materialov. Danes smo sposobni izdelati vsako, še tako zahtevno embalažo, moderno, učinkovito obliko-

Daleč so že tista petdeseta leta, ko so v Škofji Loki v Puštalskem gradu odprli embalažno delavnico, v kateri so zaposlili nekaj deset škofjeloških invalidov. Vendar so kmalu ugotovili, da proizvodnja embalaže ni le lepljenje kuvert in izdelava enostavnih škatlic za pakiranje žebeljev, zakovic in podobnega, temveč je za izdelovanje embalaže potrebna industrija. In iz leta v leto bolj so občutili, da mora biti to moderna industrija, najmodernejša. Embalaža ni le sredstvo, ki bo varovalo izdelek pred transportnimi poškodbami, temveč najprej in predvsem privlačno komercialno sporočilo o izdelku, ki ga vsebuje.

Danes ima Škofja Loka eno najmodernejših proizvodnih embalaže pri nas, Embalažno

prečno v občini Škofja Loka, povprečni osebni dohodek pa za 31 odstotkov. Akumulacija v dohodku je v občini 22%, v Embalažno grafičnem podjetju pa 47-odstotna. Njihov povprečni osebni dohodek za letošnje leto bo znašal 70.000 dinarjev.

Zadovoljni so z rezultati dela, vendar pa se predobro zavedajo, da jih ne smejo uspraviti. Ni dovolj doseči le ciljev poslovanja, ampak predvsem kvaliteto, ki jih bo obdržala na tržišču in jim odpirala tudi nove poti.

Osnovna proizvodnja Embalažno grafičnega podjetja je izdelava transportne embalaže na osnovi predelave valovite lepenke. Letos bo ta obsegala kar 55 odstotkov vse proizvodnje, okrog 5000 ton tega materiala bodo predelali. Ostali del proizvodnje pa je program komercialne embalaže ter tiskarskih in knjigovestskih storitev, ki pa bo, zahteval dodatnih 1000 ton materiala. V okviru komercialne embalaže prihajata vse bolj do izraza potiskana in kaširana embalaža. V začetku prihodnjega leta bodo dobili nov kaširni stroj iz Zahodne Nemčije, ki bo pomenil novo kvaliteto in zmogljivost. Proizvodnja s tega stroja, ki ga bodo kupili s pomočjo Alpine, bo namenjena tudi izvozu.

Njihovi največji odjemalci so vsi gorenjski proizvajalci čevljev, Alpina, Peko, Planika, pa Iskra, Železarna Jesenice, gorenjska lesna industrija, LIP, Zlit, Alpes in Jelovica, večina loške industrije in drugi. V njihovi embalaži so gospodinjstvi strojčki Gorenja in Iskre, Saturnusovi žarometi, filtri iz Donita in še bi lahko naštevali. Prek njih se Embalažno grafično podjetje s svojimi izdelki pojavlja tudi na tujem trgu.

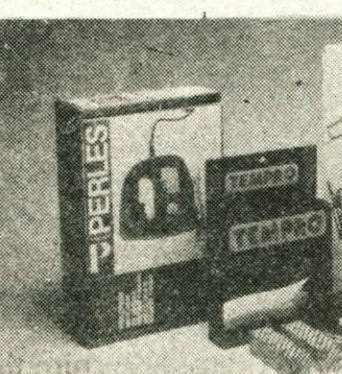
Tesno je treba slediti zahtevam tržišča. Njihov razvoj je odvisen od razvoja njihovih zahtev. Ta nenehni razvoj in spogledovanje s svetovnim tržiščem zahtevata dobro, prodorno, praktično in vabljivo komercialno embalažo. Saj se vendar končni kupec, preden sploh vidi in spozna izdelek, sreča z njegovo embalažo. Marsikdaj prav ta odloča o nakupu! Embalažno grafično podjetje načrtuje povečanje proizvodnje komercialno zanimive embalaže, zato so se tudi odločili obnoviti in posodobiti tehnologijo ter izboljšati kvaliteto tržnih storitev. V naslednjih letih predvidevajo tudi računalniško vodeno proizvodnjo.

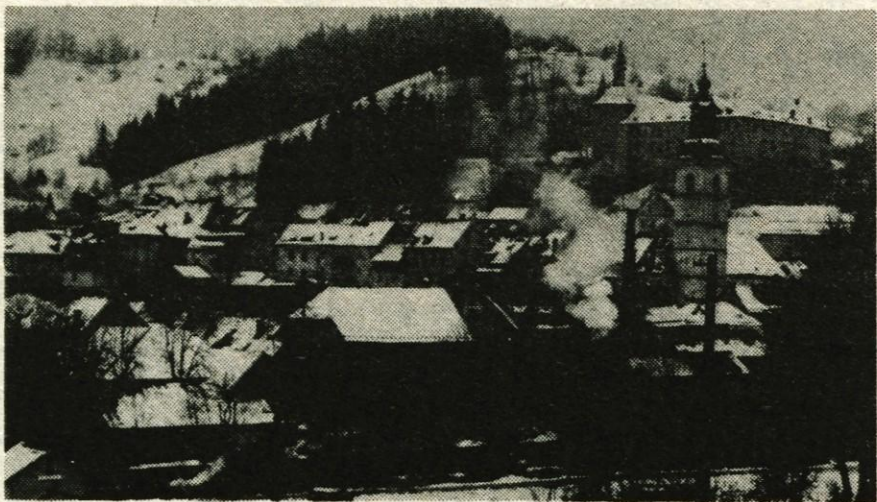
»Zavedamo se,« pravi direktor Embalažno grafičnega podjetja Jure Žakelj, »da nas na vseh področjih čakajo iz-

jemno težke naloge, ker je sedanje stanje drugačno od zelenega in pričakovanega. Dobro zamišljen razvojni koncept in nova oprema ne bosta dala pravih rezultatov, če ne bomo imeli pravih ljudi. Manjkajo nam strokovnjaki. 51 odstotkov ne kvalificiranih delavcev pri strojih je vse prej kot obetajoč podatek. Možnosti na področju organiziranja in

razvoja te učinkovite in dohodkovno zanimive proizvodnje so velike. Te bi morale biti izziv za mlade ljudi, ki prihajajo iz šol. Tu bi se lahko izkazali s svojim znanjem, se uveljavili. Naša proizvodnja postaja tehnološko vse bolj zanimiva. Ročno delo in obrtniško znanje se vse bolj umikata timsko organiziranemu strokovnemu delu. Za stroj, v katerem je že

vano. Potrebe, da bi embalažo uvažali, resnično ni. Potrebni so le mladi ljudje, strokovnjaki, grafični inženirji, kartonažerji in drugi, ki bi bili sposobni slediti zahtevam trga. Take ljudi bi radi dobili k nam. Mislím da bi pri nas imeli vse pogoje in odlično priložnost za svojo rast, inovativno dejavnost, za ustvarjanje in lastno uveljavitev.»

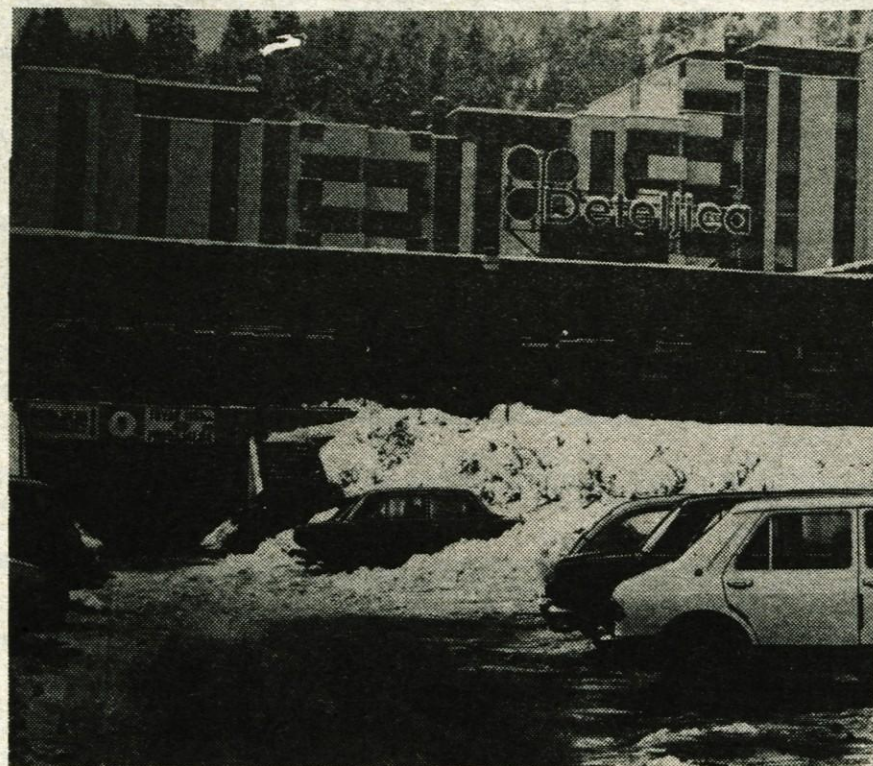

Skupščina občine Škofja Loka
 Občinska konferenca ZK Škofja Loka
 Občinska konferenca SZDL Škofja Loka
 Občinski svet Zveze sindikatov Škofja Loka
 Občinska konferenca ZZB NOV Škofja Loka
 Občinska konferenca ZSMS Škofja Loka
 Občinska konferenca ZRVS Škofja Loka
 Za praznik republike čestitamo vsem delovnim
 ljudem in občanom občine Škofja Loka.

SKUPŠČINA OBČINE KAMNIK IN DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE:

Občinska konferenca SZDL
 Občinska konferenca ZKS
 Občinski sindikalni svet
 Občinska konferenca ZSMS
 Zveza združenj borcev NOV
 Zveza rezervnih vojaških starešin

čestitajo vsem delovnim
 kolektivom in občanom za
 29. november — dan republike.

SKUPŠČINA OBČINE TRZIČ in DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

čestitajo vsem delovnim ljudem in
 občanom za praznik republike

Skupščina občine Radovljica
 Občinska konferenca ZKS
 Radovljica
 Občinska konferenca SZDL
 Radovljica
 Občinski sindikalni svet Radovljica
 Občinski odbor ZZB NOV Radovljica
 Občinska konferenca ZSMS
 Radovljica
 Občinski odbor ZRVS Radovljica
 Vsem delovnim ljudem čestitamo za
 praznik republike

Industrija bombažnih izdelkov-Hranj

čestita občanom Gorenjske za dan republike
 — 29. november

JELOVICA Lesna industrija Škofja Loka

Vsem delovnim ljudem in
 poslovnim prijateljem
 čestita za dan republike —
 29. november.

Pred prazničnimi dnevi
v prodaji bogata izbira

v veleblagovnici

igrač,
novoletnih okrasov in
opreme za zimski šport

ISKRENE ČESTITKE ZA DAN
REPUBLIKE — 29. NOVEMBER

KOGP —
TOZD OPEKARNA
Kranj, Pševska 18
Stražišče

GRADITELJI!

Nudimo vam najugodnejši nakup opečnih izdelkov in ostalega materiala za gradnjo do III. faze:

- modularni in pregradni blok,
- betonske bloke za temelje,
- porolite, dimnike in fasadne zidake,
- stiropor, kombi plošče, lendapor,
- NORMA montažni opečni strop,
- SCHIEDEL in opečne dimnike ter ventilacijske tuljave,
- cement in apno
- opečne in betonske strešnike
- bitumen, ibitol, izotekt, strešno lepenko,
- separacije in gramoz.

Uporabljajte naše prevoze in avtodvigala. Informacije in prodaja v Stražišču, Pševska 18, tel. 21-140, 21-195.

KOGP — TOZD OBRT,
Kranj,
Mirka Vadnova 1

OBVESTILO GRADITELJEM:

Nudimo vam naslednje usluge:

- dobavo in polaganje vseh vrst tlakov, izolacijskih cementnih plavajočih estrihov
- vsa tapetniška, stavbno-mizarska, pleskarska, pečarska in vsa steklarska dela.

Oglasite se pri nas — svetovali vam bomo in ustregli vašim željam. Naš telefon: 26-061.

SPAR-MARKT
SPAROVEC
STRUGA — Strau 66
tel. 9943-4227-23-49

Iz naše posebne ponudbe:

ŽENSKÉ
IN MOŠKE URE po 49 Sch
BRASIL KAVA 1 kg 86,90 Sch
ROZINE 1/2 kg 12,90 Sch
LEŠNIKI 1/2 kg 42,90 Sch
NAJUGODNEJŠA MENJAVA

gozdno
gospodarstvo
bled

tel.: dir. 77-257 h. c. 77-361 — 364
telegram: GG Bled, poštni predal 42

TOZD GOZDARSTVO BOHINJ, n. sub. o.
Bohinjska Bistrica, Grajska cesta 10
TOZD GOZDARSTVO POKLJUKA, n. sub. o.
Bled, Triglavska 47
TOZD GOZDARSTVO JESENICE, n. sub. o.
Jesenice, Tomšičeva cesta 68
TOZD GOZDNO GRADBENIŠTVO BLED, n. sub. o.
Bled, Ljubljanska 19
TOZD GOZDNO AVTOPREVOZNIŠTVO IN
DELAVNICE
SP. GORJE, n. sub. o.
Spodnje Gorje 1
TEMELJNA ORGANIZACIJA KOOPERANTOV
ZASEBNI SEKTOR GOZDARSTVA BLED, n. sub. o.
Bled, Ljubljanska c. 19
v delovni organizaciji
GOZDNO GOSPODARSTVO BLED, n. sol. o.
Bled, Ljubljanska 19

gospodarijo z gozdovi, proizvajajo in prodajajo različne vrste okroglega lesa, izdelujejo kvaliteten okrogli les po posebnih naročilih, pripravljajo rezonančni les, nudijo prevoznike usluge za prevoz lesa in popravljajo gozdarske stroje in naprave

*Vsem delavcem in kmetom ter
poslovnim prijateljem čestitamo za
dan republike — 29. november*

DOM OSKRBOVANEC ALBINA DROLCA PREDDVOR

Svet Doma objavlja prosta dela in naloge

1. OPRAVLJANJE ZDRAVSTVENE NEGE
OSKRBOVANEC IN AMBULANTNIH STORITEV
1 delavka za določen čas
2. NEGOVANJE OSKRBOVANEC
— 2 delavki za nedoločen čas
3. STREŽENJE OSKRBOVANEC IN ČIŠČENJE
— 1 delavka za nedoločen čas

Pogoji:

- pod 1. — medicinska sestra,
— srednja šola za zdravstvene delavce,
— delo za določen čas s polnim delovnim časom,
— nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu — 12 mesecev,
— smisel za delo s starimi ljudmi;
- pod 2. — bolničar,
— smisel za delo s starimi ljudmi,
— trimesečno poskusno delo;
- pod 3. — osnovna šola, higienski minimum,
— smisel za delo s starimi ljudmi,
— trimesečno poskusno delo.

Rok za prijave z ustreznimi dokazili je 8 dni po objavi. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po objavi.

RUDNIK URANA ŽIROVSKI VRH
v ustanavljanju, Todraž 1, GORENJA VAS

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge za nedoločen čas s polnim delovnim časom:

1. VZDRŽEVANJE MERILNO-REGULACIJSKE TEHNIKE
— 2 delavca
2. KLJUČAVNICARJA
— 2 delavca
3. ZUNANJEGA DELAVCA DROBILNICE IN VZORČEVANICE

Pogoji:

- pod 1. — elektrotehnik — šibki tok,
— S izpit, pasivno znanje angleščine,
— nad 2 leti delovnih izkušenj;
- pod 2. — poklicna izobrazba kovinarske smeri,
— 6 mesecev delovnih izkušenj;
- pod 3. — osnovna šola,
— 6 mesecev delovnih izkušenj.

Na vseh delih je poskusno in večizmensko delo (nepretrgan delovni proces). Stanovanj ni.

Za vsa dela zahtevamo uspešno opravljen zdravniški pregled pred sklenitvijo delovnega razmerja.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili (spričevali) o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na gornji naslov. Kandidate bomo po potrebi pisno vabili na razgovor in ogled delovnih pogojev.

Obrtnik

OBRTNIK ŠKOFJA LOKA, Blaževa 3

Komisija za delovna razmerja razpisuje prosta dela in naloge

1. ENERGETIKA

- Pogoji: — strojni inženir I. stopnje in 2 leti delovnih izkušenj ter trimesečno poskusno delo ali
- strojni tehnik in 3 leta delovnih izkušenj ter dvomesečno poskusno delo

2. KURJAČA

za delo pri upravljanju in vzdrževanju kurilnice za kurilno sezono 1985/86 z naslednjimi pogoji:

- strojni ključavničar ali elektroinstalater,
- zaželen izpit za kurjača,
- enomesečno poskusno delo,
- delo je honorarno ali za določen čas.

3. SNAŽILKE

- Pogoji: — končana osemletka,
— enomesečno poskusno delo.

Delo se, razen za kurjača, združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: DO Obrtnik, Blaževa ulica 3, v roku 15 dneh po objavi oglasa. Kandidati bodo o rezultatih razpisa pisno obveščeni.

tržiška tovarna kos in srpov
tržič

Cankarjeva 9

Telefon: 50-451, 50-462

Telex: 34653

Tekoči račun: 51520-601-11277

Čestitamo vsem delovnim ljudem in
poslovnim sodelavcem za dan
republike

OBIŠČITE NAŠO TOVARNIŠKO
PRODAJALNO V TRŽIČU!

MERKUR

MERKUR — Trgovina in storitve, n. sol. o.
KRANJ, Koroška cesta 1

objavlja prosta dela in naloge

v TOZD UNIVERSAL — Prodaja na debelo, n. sub. o., Jesenice, Sp. Plavž 3

1. PRODAJANJE BLAGA — KOMERCIALIST
2. ADMINISTRATIVNA DELA PE

Pogoji:

- pod 1. — srednješolska izobrazba (V. stopnja zahtevnosti) ekonomske, komercialne, tehnične ali poslovske smeri,
— 3 do 5 let delovnih izkušenj,
— enomesečno poskusno delo,
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas
- pod 2. — srednješolska izobrazba (V. stopnja zahtevnosti) upravne, ekonomske, ali administrativne smeri,
— 1 do 2 leti delovnih izkušenj,
— enomesečno poskusno delo,
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas

V TOZD ZUNANJA TRGOVINA, n. sub. o., Kranj, Gregorčičeva 8

1. KOMERCIALNA DELA IZVOZA — KOMERCIALISTOV V ZT
2. KOMERCIALNO TEHNIČNA DELA

Pogoji:

- pod 1. — višješolska izobrazba (VI. stopnja zahtevnosti) ali srednješolska izobrazba (V. stopnja zahtevnosti) ekonomske, komercialne, organizacijske ali tehnične smeri,
— 2 do 3 leta delovnih izkušenj,
— dvomesečno poskusno delo,
— zunanjetrgovinsko registracijo,
— aktivno znanje nemškega jezika,
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas
- pod 2. — srednješolska izobrazba (V. stopnja zahtevnosti) komercialne, tehnične ali poslovske smeri,
— 3 do 5 let delovnih izkušenj,
— dvomesečno poskusno delo,
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas

V DELOVNI SKUPNOSTI SKUPNE SLUŽBE, Kranj, Koroška 1

1. ČIŠČENJE PROSTOROV

- Pogoji: — končana osemletka (I. stopnja zahtevnosti),
— en mesec delovnih izkušenj,
— enomesečno poskusno delo,
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Merkur, Trgovina in storitve, n. sol. o., Kranj, Koroška 1, za kadrovsko-socialno službo.

Kandidate bomo o izboru obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa na samoupravnem organu.

Skupščina občine Kranj
in družbenopolitične
organizacije
Občinska konferenca SZDL
Občinska konferenca ZKS
Občinski sindikalni svet
Občinska konferenca
ZSMS
Zveza združenj borcev NOV
Zveza rezervnih vojaških
starešin

čestitajo vsem delovnim
ljudem za dan republike —
29. november — in jim
želijo še nadaljnjih uspehov
pri izgradnji socializma

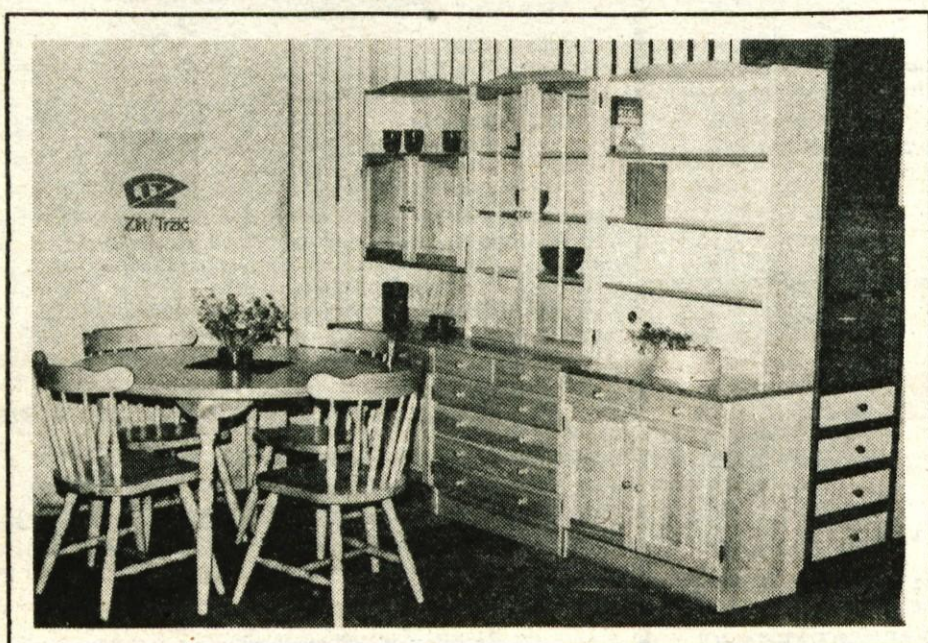
alpina ZIRI

Vsem delovnim ljudem in
poslovnim prijateljem
čestita za dan republike —
29. november

Tel.: 50-795

Združena lesna industrija Tržič n. sol. o.
TOZO ZAGA — TOZO ZABOJARNA — TOZO POHIŠTVO — TOZO TAPETNIŠTVO

V SALONU POHIŠTVA DETELJICA V BISTRICI
PRI TRŽIČU

RAZPRODAJA OPUŠČENIH PROGRAMOV IN
VZORCEV MASIVNEGA POHIŠTVA
OD 2. 12. DO 14. 12. 1985

Salon je odprt med tednom od 8.30 do 19. ure,
ob sobotah od 8. do 13. ure.

Izkoristite priložnost ugodnega nakupa!

Občanom, delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem čestitamo ob dnevu republike —
29. novembru.

SKUPŠČINA OBČINE
JESENICE
OBČINSKA KONFERENCA
ZKS JESENICE
OBČINSKA KONFERENCA
SZDL JESENICE
OBČINSKI SINDIKALNI
SVET JESENICE
OBČINSKI ODBOR ZZB
NOV JESENICE
OBČINSKA KONFERENCA
ZSMS JESENICE
OBČINSKI ODBOR ZRVS
JESENICE

Vsem delovnim ljudem
čestitamo za praznik
republike.

ZABAVA OB DNEVU REPUBLIKE
V ŠKOFJI LOKI

Hotel Transturist vas vabi na
večere plesa in kulinarike 28., 29.
in 30. novembra z začetkom ob
20. uri.

Igra ansambel SIBILA.

Ljubitelje zabavne glasbe
obveščamo, da bo DISCO SORA
odprt 28., 29. in 30. novembra od
20. do 3. ure.

VSEM GOSTOM IN OBČANOM
ČESTITAMO ZA DAN REPUBLIKE
IN JIM ŽELIMO PRIJETNO
ZABAVO.

MALI OGLASI

tel.: 27-960

cesta JLA 16

aparati, stroji

Prodaj GRAMOFON toska 20 in WALKMAN ISP za 3 SM. Telefon 15213

Prodaj črno-beli TELEVIZOR jasna. Informacije po tel. 21-990 dopoldan, 15214

Prodaj industrijski PLETILNI STROJ na motorni pogon št. 12 za 25 SM in rabljen PRALNI STROJ gore-nje ekonomski za 4,5 SM. Naslov v oglašnem oddelku 15215

Prodaj TRACNO ŽAGO — horizon-talno za razrez lesa. Andjelko Brboro-vo, Pipanova 68, Senčur 15216

Prodaj POVEČEVALNIK UPA 5 z uprmo. Telefon 37-376 15217

Prodaj GRAMOFON sansui. Bran-ko Orliz, Svetinova 8/B, Jesenice 15218

Prodaj eno leto star poljski KOM-BAJN za krompir. Zapoge 11, Vodice 15219

Prodaj TRAKTOR ferguson 35 KM in TRAKTOR deutz 45 KM. Franc Mrak, Mlaka 61 15220

Prodaj dve leti star črno-beli TELE-VIZOR gorenje, ekran 56. Gordana Ko-rovski, Kranj, Janeza Puharja 1 15251

Prodaj ZX SPECTRUM 48 K za 15 SM. Telefon 21-896 dopoldan 15252

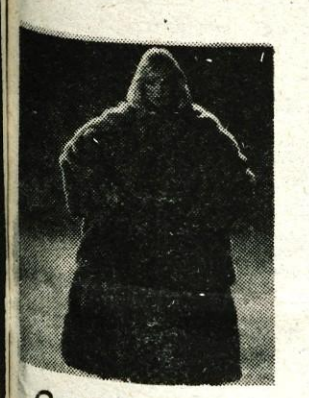
Ugodno prodaj črno-beli TELEVI-ZOR. Poljanska 66, Škofja Loka 15253

gradbeni mat.

Prodaj DESKE za pobjon. Telefon 15224

Prodaj dva RADIATORJA EMO 110 cm. Telefon 064/78-314 15225

KRZNARSTVO

Cenjenim strankam in ostalim občanom Gorenjske čestitamo za praznik republike — 29. november.

razno prodam

Barvni TELEVIZOR gorenje, 80-litr- ni električni BOJLER, BIDE, PEČ na plinno olje in plinsko PEČ prodam. Telefon 25-153 15195

Prodaj MOTORNO ŽAGO stihl 031 JAWO 350 ccm, november 1982, 600 km. Naslov v oglašnem oddelku. 15196

Prodaj PRALNI STROJ zanussi za 2 SM, kombiniran ŠTEDILNIK (2 plin, 4 električni) za 2 SM, LIKOVNO ENCI-KLOPELJO za 1,5 SM in SPLOŠNO ENCIKLOPELJO za 2 SM. Telefon 15197

Prodaj KITARO melodija. Bistrica pri Naklem, tel. 70-073 15198

Prodaj nove alpske SMUČI elan 12, 170 cm, in moško semiš podlož- ni JAKNO, št. 50. Telefon 75-123 po 15199

Prodaj drobni krmilni KROMPIR. Savačec, Voglje 79, Senčur 15200

Prodaj kombiniran ŠTEDIL- NIK, gorenje in več uokvirjenih GOBE- NOV. Telefon 21-600 po 19. uri 15201

Prodaj 200 kg ALUMINIJA 0,6 mm, ropi, mehkega, 20 % ceneje. Poljšica Zg. Gorje 15202

OPTIKA

VERVEGA NEVENKA

Tavčarjeva 1, Kranj

tel.: 24-274

(nasproti Delikatese)

Vam nudi hitro in kvalitetno izdelavo vseh vrst očal z navadnimi in specialnimi lečami. Izdelujemo na recept in brez njega.

Cenjenim strankam in občanom Gorenjske iskreno čestita za praznik republike — 29. november.

nama

škofja loka

v prihodnjem tednu:

V I. nadstropju veleblagovni- ce na oddelku posebnih pro- daj od 2. do 7.12. je možno kupiti:

kuhinjske serviete, otroške hlače iz jeansa od 6 do 16 let starosti, flanelaste rjuhe, ostanke metrskih tkanin in odeje.

Cene vseh artiklov so ugodne.

Vsem našim potrošnikom čestitamo ob dnevu republike in jim želimo, da bi praznike čim boljše preživeli.

HIŠA DOBREGA NAKUPA

Prodaj KRAVO s teletom, PAJKA, tip FAR in 500 kg APNA v vrečah. Koš- nik, Jezerska 65 15244

Prodaj TRAKTOR zetor 5011 s ka- bino, star dve leti, 500 delovnih ur, ali novega deutzja, 60 KM in 20-colski GU- MI VOZ ter TELICO frizirko, staro 3 mesece. Štefan Grošelj, Podgorje 39, Kamnik 15245

Prodaj JABOLKA za namakanje. Telefon 27-341 15246

Prodaj skoraj nerabljen zakonsko POSTELJO z jogijem ali brez in nove, še nerabljene TEKAŠKE SMUČI RC 020. Telefon 70-201 15247

»CETINSKI«

— RAK GOJKA

Kranj, Cesta Staneta Žagarja 5, na dvorišču (za nebotičnikom)

— nudimo vse vrste krznarskih storitev po najnovejši modi, — priporočamo se za nadaljnje zaupanje.

vozila

Prodaj dve ZIMSKI GUMI 13 x 155 za 15 % ceneje ali zamenjam za 13 x 145. Dornik, Brezovica 20, Kropa 15243

Prodaj GS 1.2 (mala žaba), letnik 1978. Hajnrihar, Groharjevo naselje 3, Škofja Loka 14943

Prodaj razne DELE za FIAT 850 special, odrezano streho, stekla in drobnarije ter GUMO 145 SR 13. Kranj, Savska c. 60 15028

Prodaj LADO 1300 S, rdeče barve, letnik december 1982, 42.000 km. Ogled vsak dan po 16. uri. Bertonec, Bukovica 8, Selca 15064

Prodaj ZASTAVO 101, letnik 1974, na 9 SM. Telefon 064/28-647 15121

Prodaj WARTBURG karavan, pre- voženih 8.000 km. Telefon 064/69-350 15226

Prodaj MOTOR DKV 175 in MOPE- DA na 3 in na 5 prestav. Tenetiše 12 Golnik 15227

Prodaj R-4 special. Bartol, tel. 47-364 15228

KUPIM GOLFA, do 55 SM. Telefon 064/23-073 15229

Prodaj tovorni avto TAM — vlačil- lec 10 t. Kovač, Alpska 19, Lesce 15230

Prodaj ZASTAVO 101 S, letnik 1979. Telefon 60-143 15231

Prodaj R-4, star 5 let, dobro ohran- jen. Visoko 119, Senčur, tel. 43-057 15232

KUPIM ZASTAVO 101 ali JUGO, stara največ dve leti. Telefon 42-686 popoldan 15233

Prodaj karambolirano ZASTAVO 101, letnik 1976. Milenko Maletič, Bo- rovška 94, Kranjska gora 15234

stan.oprema

Prodaj nov KÜPPERSBUSCH za 5.000 din ceneje kot v trgovini. Jereb, Partizanska 45, Škofja Loka 15177

Prodaj nerabljen, 1 leto staro 380-litrsko SKRINJO LTH. Telefon 41-139 15180

Prodaj OTROŠKO POSTELJICO z jogijem. Lotrič, Zg. Besnica 37 15221

Za 2 SM prodaj KAVČ, TROSED, dva FOTELJA in dve POSTELJI. Tele- fon 064/74-078 15222

Prodaj otroško POSTELJICO in jo- gi. Andrej Trpčev, Kranj, Jaka Platiša 5, Planina, Il. 15223

Ugodno prodaj eno leto star KÜP- PERSBUSCH in 6 let star črno-beli TE- LEVIZOR. Greta Mulej, Savska 34, Les- ce 15223

stanovanja

Uslužbenec nujno išče SOBO v Kra- nju, Škofji Loki ali na tej relaciji, pred- plačilo. Telefon 064/76-241 14774

Zamenjamo centralno ogrevano STANOVANJE (100 kv. m) v Kranju za približno enako veliko pritlično HIŠO v okolici Kranja. Doplačilo. Informacije po tel. 064/24-781 po 15. uri 15235

Zakonca brez otrok iščeta STANO- VANJE v Kranju ali okolici. Telefon 34-708 od 14. ure dalje 15236

Mlad par najame starejše STANO- VANJE, lahko potrebno adaptacije, v Kranju ali bližnji okolici. Naslov v oglašnem oddelku 15237

STANOVANJE v Bistrici ali Trzinu kupim takoj. Rok selitve neomejen. Ponudbe pod šifro: Gradbeno dovolje- nje 15238

posesti

Prodaj PARCELO za vikend, 100 kv. m, zazidljivo, z vso dokumentacijo, od Ljubnega do Zvirč. Telefon 24-219 zve- čer 15239

živali

Prodaj PRAŠICA za zakol. Goriče 7, Golnik 14916

Prodaj tri PRAŠICE za zakol, težke 140 do 160 kg. Bohinc, Zg. Brnik 57/A 14985

Prodaj 5 PUJSKOV, starih dva dni. Sp. Brnik 60 15203

Prodaj 8 tednov stare PUJSKE. Tr- boje 30, Kranj 15204

Prodaj TELICO simentalco, staro 10 dni. Mežnarec, Selo 22, Zirovnica 15205

Prodaj KRAVO, ki bo decembra tretji teletila. Šenturška gora 8, Cer- klje 15206

Prodaj 8 tednov staro PSIČKO BOBTAIL z rodovnikom. Telefon 064/60-203 15207

Oddaj dva PSA, stara dva meseca. Podbrezje 40, tel. 70-151 15208

Prodaj SVINJO za zakol, težko 150 kg. Anton Pušavec, Hudo 3, Trzin, tel. 57-183 15209

Prodaj tri mesece brejo črno-belo TELICO. Miha Rak, Zg. Pirniče 64, Medvode 15210

Prodaj PRAŠICA za zakol. Preba- čevo 58, Kejžar 15211

Prodaj KONJA, starega 5 let, vaje- nega kmečkih del, ali zamenjam za manjši traktor. Telefon 064/75-959 od 17. do 20. ure 15212

Prodaj manjše in večje PRASICE. Stanonik, Log 9, Škofja Loka 15248

Prodaj 8 tednov starega BIKCA si- mentalca. Okroglo 11, Naklo 15249

Prodaj ostrodlake PTIČARJE, stare 3 mesece. Bela Sapač, Popolovci 10, 69261 Cankova 15250

Izgubljeno

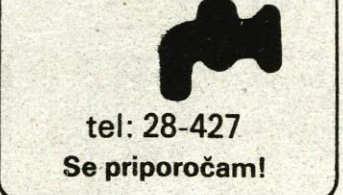
V Globusu sem 18. 11. izgubil DE- NARNICO, hranilno knjižico in osebno izkaznico. Prosim poštenega najdite- lja, da mi vrne proti nagradi! 15241

Izgubil se je lovski PESŠpringer špa- njel z imenom Aro na območju Vokle- ga. Poštenega najditelja prosim, da proti nagradi pokliče na tel. 49-120

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAM ZA 29. NOVEMBER — DAN REPUBLIKE!

Valentin Štular, Kranj

vodovodne instalacije, delavnica Mlekarska 10 (Čirče)

tel: 28-427

Se priporočam!

najdeno

ŽENSKÉ ROKAVICE, usnjene, poza- bljene v avtobusu Kranj—Ljubljana 15. 11. dopoldan dobite v Sp. Besnici 140 15242

PRIREDITVE

GOSTIŠČE DRAGA v Begunjah pri- reja ZABAVO s PLESOM vsako sobo- to. Priredi tudi SILVESTOVANJE. Igra harmonikaš Andrej PIVK (cesta je plu- žena). VABLJENII 15106

MLADINSKI PLESI v DELAVSKEM DOMU v času praznikov 29. novembra — ob 20. uri v ČETRTEK, 28. 11., PE- TEK, 29. 11., in SOBOTO, 30. 11. GLASBA ZA VSAKOGAR, VABI VAS PLESNI KLUB KRANJ! 15240

OBVESTILA

OBLAGAM — TAPICIRAM jedilne kote in stole. Joco Perič, Kidričeva 45, Kranj, tel. 35-240 15102

Tovarna športnega orodja Begunje na Gorenjskem

Za potrebe skladiščenja surovin vzame ELAN v najem 100 kv. m. skladiščnega prostora. Prostor mora biti zaprt, suh in dostopen za ka- mion in viličar. Ponudbe pošljite na naslov: ELAN, tovarna športnega orodja, Begunje na Gorenjskem

V SPOMIN

dragemu atu

JANEZU JANCU

p. d. Robačnekoveu iz Begunj

29. novembra 1985 mineva leto žalosti, odkar si za ved- no zatisnil svoje trudne oči. Odšel si tja, kjer ni več trpljenja in bolečine, le večni mir.

MISEL NATE BO VEDNO ŽIVELA!

HČERKA VERA Z DRUŽINO in RAFKA

V SPOMIN

MAJI PRELOVŠEK

Te dni mineva dve leti, odkar ji je zla usoda pre- trgala mlado življenje na njeni nesrečni zadnji poti.

Hvala vsem, ki ohranjate nanjo lep spomin!

VSI NJENI

V SPOMIN

29. novembra mineva dve leti, odkar je za vedno odšel naš

BRANKO

Ostal pa je v naših srcih in v spominu prijateljev, ki ga obiskujejo na njegovem poslednjem domu.

ROZMANOVI iz BITENJ

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

MARTIN PREŠEREN

kustos v pokoju

Dolgoletnega sodelavca bomo ohranili v lepem spominu!

GORENJSKI MUZEJ KRANJ

Kranj, 25. novembra 1985

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage mame, stare mame, prababice, tete in tašče

PAVLE RAJGELJ

roj RAHONC

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem ter vsem krajanom za izrečeno sožalje, cvetje, pomoč in številno spremstvo na njeni zadnji poti. Posebna zahvala pevcem iz Stražišča, ga- silcem, upokojencem in organizaciji KO ZB Žabnica ter govorniku Janezu Šifererju za izrečene poslovilne besede. Hvala tudi g. župniku za lep pogrebni obred.

VSEM IN VSAKEMU POSEBEJ ŠE ENKRAT NAJ- LEPSHA HVALA!

ŽALUJOČI VSI NJENI

Šutna, 19. novembra 1985

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, deda in pradedu

JANEZA KRČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvo- vali. Hvala za podarjeno cvetje in spremstvo na zadnji poti. Posebej hvala vsem zdravnikom hematološkega oddelka Kliničnega centra v Ljubljani, dr. Rajku Ko- selju, zdravniku iz ZD Kranj, krajevni organizaciji ZB NOV Primskovo in iz srca kolektivu IBI iz Kranja.

VSI NJEGOVI

V Kranju, 26. novembra 1985

ZAHVALA

Ob boleči in prezgodnji smrti dragega moža, očeta, sina, brata in strica

JOŽETA GOLARJA

mlajšega

Iskrena hvala vsem, ki ste mu darovali cvetje, nam izrazili sožalje in nam stali ob stra- ni v teh težkih trenutkih in ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala sosedom in Mirtovim iz Gostec, kolektivu AERO — tozd Tovarna celuloze in papirja Medvode in njihovemu govorniku, pihalni godbi in pevcem. Zahvaljujemo se govorniku tov. Gabru kot predstavniku gasilcev, gasilskim društvom iz Gostec, Sore, Jelovice, Stare Loke, Škofje Loke in Godešiča, delovnim organizacijama Gorenjska predilnica in Autocommerce Ljubljana, razredniku in učencem 3. c razreda SKČPS iz Škofje Loke, doktorju Antonu Koširju, zdravstvenemu osebju nevrologije Kliničnega centra Ljubljana in duhovščini za lep pogrebni obred.

ŽALUJOČI: žena Ančka, sin Silvo, hčerka Ana, ata in mama, brata in sestre z družinami, sestra Tončka z možem Hansom in snaha z otroki

Gostec, Trata, Puštal, Godešič, Glince, Liechtenstein

Za idilično podobo Sorice se skriva vsakdanje življenje

V turizmu še neizkoriščene možnosti

Sorica — Čeprav se je drevje šibilo pod bremenom mokrega snega, je bila v nedeljo cesta do Sorice lepo splužena. Le semintja je asfalt zakrivala krpa topečega se snega.

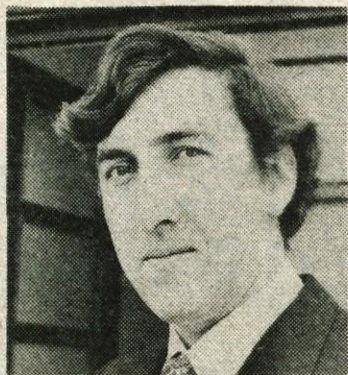
Sorica je vedno lepa vas, najsi bo v pomladnem zelenju, zrelem poletju ali pozimi. Izseva idiliko, ki jo premore le še malokateri kraj pri nas. Življenje vaščanov Sorice in okoličanov iz Spodnjih ter Zgornjih Danj, iz Zabrda in Podporezna, kateri domovi so raztreseni, vpeti v pobočje planine, seveda ni tako zelo idilično.

V krajevni skupnosti Sorica živi približno 350 ljudi. Imajo gostilno, pošto, Groharjev muzej v njegovi rojstni hiši in spomenik pod vasjo, imajo podružnično osnovno šolo in zadrugi dom pa seveda razgibano življenje na kulturnem, športnem, turističnem, gasilskem, lovskem in drugih področjih.

Srečo Kokalj je povedal par besed o tem, kaj krajanje želijo, kaj pogrešajo. »Nismo pretirano zahtevni. S ceno v Sorico smo zadovoljni. Cestno podjetje jo dobro pluzi. Nekoliko težje pa pridejo do svojih domov ljudje iz okoliških naselij, zlasti iz Zabrda in in Zgornjih Danj. Ljudi, ki živijo v teh oddaljenih naseljih, je malo, zato je slaba tudi cestna povezava z njimi.«

Najpomembnejše delo, ki so ga v Sorici opravili v zadnjih letih, je novo prekritje zadrugi doma. Za prihodnje leto pa se dogovarjajo za še en zahteven zalogaj, o katerem se bodo morali vsi krajanje še izreči.

»Radi bi zgradili vaški vodovod,« je dejal Srečo Kokalj. »Po par hiš skupaj sicer ima vodovod iz različnih zajetij. Centralno zajetje bi napravili pri izviru So-

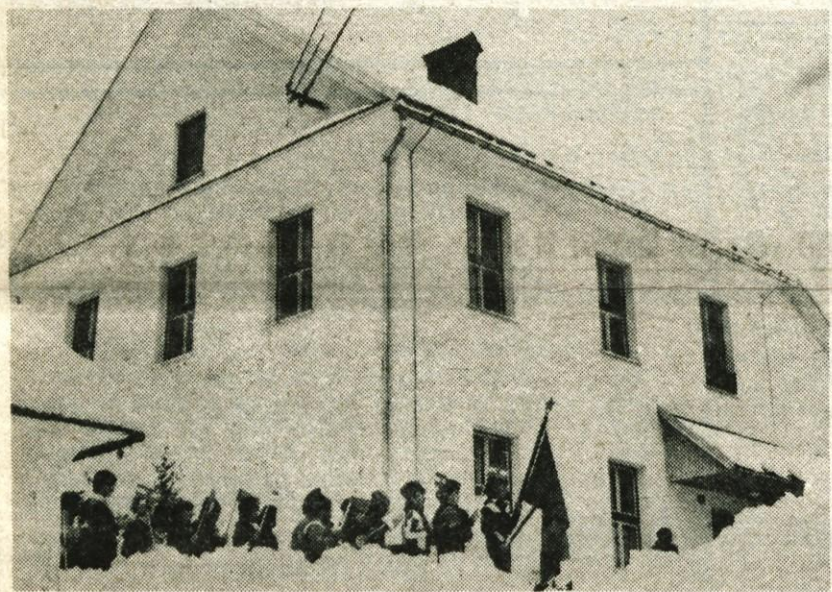
Srečo Kokalj, predsednik krajevne skupnosti

re. Velika želja krajanov je tudi, da bi dobili telefone. Sedaj imamo samo dva, prvega na pošti in drugega v gostilni. Kot pa smo pred dnevi slišali, do 1990. leta telefonov pri nas ne moremo pričakovati.«

Sorica je turistično zanimiva prek celega leta, še posebej pa pozimi, ko se na Soriški planini zavrtijo vlečnice in ob Litostrojevem domu ni nobenega drugega penziona. Zato ima Sorica v tem pogledu še velike neizkoriščene možnosti za razvoj. Vaščani oddajajo 28 postelj. Največ jih imata Lojze Koblar in Milka Kejžar, ponudbo pa bosta najbrž že prihodnje leto obogatila še oba Janeza Egarta, eden iz Spodnje, drugi iz Zgornje Sorice. Prav bi bilo, da bi hkrati razširila svojo ponudbo tudi vaška gostilna.

Krajevna skupnost, iz katere so se mladi dolga leta odseljevali v dolino, se spet pomlajuje. Mladi so uvideli, da pridne roke lahko služijo kjerkoli; ne samo v tovarni, ampak tudi na domači kmečki zemlji, v gozdovih ali v turizmu.

H. Jelovčan
Sliki: F. Perdan

V nedeljo so v Sorici odprli prenovljeno šolo. — Foto: F. Perdan

Glasov jež

Kredit že, kaj pa premog

KRANJ — Na seji izvršilnega odbora Temeljne banke Gorenjske v torek, 20. novembra, je bil sprejet sklep o odobranju kreditov za nakup premoga in ozimnice po ugodnejši, 42-odstotni obrestni meri. Do ugodnejšega kredita so upravičeni le delavci in upokojenci, ki imajo osebne prejemke nižje od 48.095 dinarjev. Vsi ostali prav tako lahko zaprosijo za ta kredit, vendar zanje velja 61-odstotna obrestna mera.

Vsekakor razveseljiva novica, a, žal, brez pomena. Za ozimnico je prepozno, za premog pa je tako dolga čakalna doba, da je vprašanje, če bi ga upokojenci, ki bi ga kupili z omenjenim ugodnim kreditom, sploh dočakali.

Če si štrajk lahko privoščijo učitelji, zakaj si ga ne bi še učenci.

Štrajkamo proti cvekom iz telovadbe!

Nočemo dirk, hočemo se igrati slepe miši in gnilo jajce.

Pred volitvami.

Pogovor med direktorjema.

Prvi toži drugemu: »Veš, da sem resno razmišljal, ali naj se ob reelekciji spet prijavim ali ne. Tovarna me je utrudila, plača je pa komaj nekaj boljša od mojstrske.«

»Pa si se prijavil?«

»Sem. Zdržal bom, pa čeprav samo do konca volitev. Iz funkcionskih vrst namreč pričakujemo naval, pa se bojim, da se ne bi mogli odločiti med najboljšimi.«

ČAKALNA LISTA:

1. FRANCEJ
2. TURK
3. TANEZ
4. LA...

Rešitev nagradne križanke pošljite do 4. decembra do 9. ure na naslov: ČP Glas Kranj, Moše Pijadeja 1 — z oznako Praznična nagradna križanka.

1. nagrada 1.000 din
2. nagrada 600 din
3. nagrada 400 din
- pet nagrad po 200 din

OBVESTILO

Sporočamo, da bodo od torka, 26. novembra 1985 dalje plinske naprave na Trati pri Škofji Loki kot tudi celotni priključni plinovod od Labor pri Kranju do Trate pri Škofji Loki napolnjene s plinom in pod tlakom.

Občane in delovne organizacije prosimo, da upoštevajo navodila Petrola DO Zemeljski plin.

DEŽURNE TRGOVINE

V petek, 29. novembra, in soboto, 30. novembra, bodo vse prodajalne zaprte.

V nedeljo, 1. decembra, bodo dežurne naslednje prodajalne:

KRANJ IN OKOLICA

Od 7. do 10. ure: PC Planina — center, Kranj, pri Nebotičniku, Kranj, od 7. do 11. ure: Delikatesa, Kranj, Maistrov trg 11, pri Petru, Kranj, PC Vodovodni stolp, Kranj, SP Zlatopolje, Kranj, PC Planina I, Kranj, PC Planina II, Kranj, SP Labore, SP Klanec, SP Kokrica, SP Predoslje, SP Britof, SP Hrib, Predoslje, SP Kočna Jezersko, SP Gorenjska, Cerklje, SP Dom, Srednja vas, SP Šenčur, Delikatesa Golnik, SP Naklo, SP Klemenček, Duplje.

ŠKOFJA LOKA

SP Podlubnik, SP Mestni trg, SP Frankovo naselje od 8. do 11. ure

JESENICE

Rožca — na Plavžu, Jesenice, Delikatesa, Kašta 3 na Koroški Beli od 8. do 11. ure

TRŽIČ

Blagovnica Tržič, oddelek samopostrežbe, samopostrežna trgovina št. 14, Bistrica, poslovalnica 21, Križe, poslovalnica 23, Ravne od 7. do 11. ure

GORENJSKI GLAS Ob 35-letnici izhajanja odlikovan z Redom zaslug za narod s srebrno zvezdo

Glavni urednik: Milan Bajželj
Odgovorni urednik: Jože Košnjek

Ustanovitelji Glasa občinske konference SZDL Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič — Izdaja Časopisno podjetje Glas Kranj — Novinarji: Leopoldina Bogataj, Danica Dolenc, Dušan Humer, Helena Jelovčan, Lea Mencinger, Stojan Saje, Darinka Sedej, Marija Volčjak, Cveto Zaplotnik, Andrej Zalar in Danica Zavrl-Zlebir — Fotoreporter: Franc Perdan — Tehnični urednik: Marjan Ajdovec — Samostojni oblikovalec: Igor Pokorn — Montaža in reprofotografija: Nada Prevc, Lojze Erjavec in Tone Guzelj — Predsednik izdajateljskega sveta Mirko Birk (Radovljica) — List izhaja od oktobra 1947 kot tednik, od januarja 1958 kot poltednik, od januarja 1960 trikrat tedensko, od januarja 1964 kot poltednik ob sredah in sobotah, od julija 1974 pa ob torkih in petkih. — Stavek TK Gorenjski tisk, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana. Naslov uredništva in uprave lista: Kranj, Moše Pijadeja 1 — Tekoči račun pri SDK v Kranju številka 51500-603-31999 — Telefoni: direktor in glavni urednik 28-463, redakcija 21-860, odgovorni urednik 21-835, tehnični urednik 21-835, komercialna, propaganda, računovodstvo 28-463, mali oglasi, naročnina 27-960 — Oproščeno prometnega davka po pristojnem mnenju 421-1/72 — Naročnina za 11. polletje 1.250 din.

Novi porabniki plina

Škofja Loka — V četrtek, 28. novembra, bodo na slovenski plinovod priključili nove porabnike zemeljskega plina v Škofji Loki. Najprej Termiko in Gorenjsko predilnico, kasneje se bosta priključili še Jelovica in LTH. Gorenjska predilnica pa bo omogočila priključitev tudi Odeji, Kroju in EGP.